

CAPITOLUL IX.

FOLCLORUL DIN FLOREȘTI-CLUJ

1. Creația populară floreșteană

Locuitorii Floreștiului, ca de altfel și ceilalți fii ai poporului român, au fost din vremuri străvechi creatorii și purtătorii unor importante valori materiale și spirituale în diferite domenii ale vieții sociale. Găsim aici din vremuri străvechi o industrie casnică concretizată în producția de covoare, țoale, ștergare, îmbrăcăminte pentru bărbați și femei, vase necesare bucătăriei țărănești, unelte de muncă. În această privință urmele civilizației populare locale se mai păstrează ici-colo în covoarele frumoase cu care își împodobesc floreșteanul locuința, în lădoaiele, vasele de lut, obiecte de îmbrăcăminte (cămăși bărbătești și femeiești frumos înflorate, fețe, cojoace, buici, sumane, pieptare etc), obiecte de uz casnic, unelte etc. Există încă un număr restrâns de femei care „știu să aleagă la război” covoarele înflorate.

Cu toate măsurile luate de autoritățile de stat pentru a păstra valorile culturii materiale și spirituale produse de popor de-a lungul veacurilor, civilizația contemporană care pătrunde masiv în viața satului, alungă treptat din ocupațiile și preocupările locuitorilor, meserii și forme vechi de viață înlocuindu-le cu altele noi. Este adevărat: „Și cu drumul cel de fier toate cântecele pier”.

Geniul popular a creat, de asemenea, de-a lungul zbuciumatei noastre istorii naționale o bogată producție literară, muzicală, coregrafică, plastică etc. care oglindește nu numai gradul de civilizație al poporului nostru pe diferite trepte de dezvoltare istorică, ci și munca și lupta lui pentru libertate socială și națională.

Astăzi creația folclorică din trecut este înlocuită și la Florești cu formele civilizației și culturii moderne: cântecul popular și cult auzit la radio, dansul modern văzut la televizor ori în alte ocazii, iar portului popular țărănesc îi ia locul portul urban. Vechile „descântece” țărănești se aud doar pe la nunți, dar copleșite și acolo de muzică populară de la radio, de muzică ușoară, de dansuri moderne ș.a.

1. Obiceiuri din timpul anului

a) Sărbătorile de iarnă la Florești – Colindele

Sărbătorile de iarnă, respectiv: Crăciunul, Anul Nou și Bobotează se grupează, fiind apropiate în timp de sfârșitul anului ce trece și de începutul noului an ce-i succede.

Sărbătorile Crăciunului nu sunt altceva decât străvechile sărbători romane ale ciclului Saturnalia-Larentalia contopite cu Calende Ianuarii, care cu timpul s-au contopit, s-au redus ca durată de timp și, sub influența militarilor romani, mulți dintre ei originari din Asia Mică ori Egipt, s-a suprapus acestora cultul zeului Mithras, impus sub Aurelianus (271-270) ca religie de stat. Cultul lui Mithras a fost puternic practicat și în Dacia, unde găsim o mulțime de altare și de statui reprezentând figura acestui zeu. Sărbătoarea lui Mithras purta la romani numele de „Natalis Solis Invicti” și în primele veacuri ale erei noastre era cunoscută aproape în tot imperiul roman. Sub influența creștinismului, devenit religie de stat prin Edictul de la Milano (313), în locul cultului zeului Mithras s-a introdus sărbătoarea Nașterii lui Hristos, fondatorul Bisericii creștine. Această suprapunere a noii sărbători creștine s-a făcut cu păstrarea multor obiceiuri, ritualuri, credințe și datini păgâne.

Crăciunul, în primele veacuri ale creștinismului, a fost sărbătorit la 6 ianuarie, deodată cu Bobotează. Din anul 354 Crăciunul a început a fi sărbătorit în Occident la 25 decembrie, pentru a sustrage credincioșii de la sărbătorirea „Zilei soarelui” (cultul lui Mithras). În Orient, sub influența celor Trei Ierarhi: Sf. Ioan Chrisostomul, Sf. Vasile cel Mare și mai ales Sf. Grigore de Nazians, s-a introdus sărbătorirea Crăciunului tot la 25 decembrie ca la apuseni.

Și la Florești Crăciunul este una dintre cele mai mari sărbători din timpul anului. Floreșteanul se pregătește pentru acest praznic cu multă atenție și cu serioase cheltuieli materiale menite să contribuie la îmbunătățirea substanțială a confortului, a ținutei vestimentare și a hranei. Sărbătorirea Crăciunului este precedată de „postul Crăciunului” ce ține cinci săptămâni, timp în care nu se mănca carne, lapte, ouă, ci numai fructe fierte și legume gătite în ulei. Astăzi această abstenență alimentară a dispărut în mare măsură. A rămas încă din timpul romanilor tăiatul porcului ca un obicei de mare necesitate culinară și de mândrie a fiecărei familii.

Acest praznic este întâmpinat cu casa frumos împodobită, cu mâncăruri și băuturi speciale, cu haine noi pentru fiecare membru al familiei și cu un număr de colinde bine învățate pentru a fi cântate la familiile care vor fi vizitate de cei tineri și de cei vârstnici ai casei.

Și la Florești, ca în multe părți ale teritoriului românesc, colindele, ca străvechi cântece populare, au un caracter adesea laic, mitologic, peste care s-a suprapus

elementul creștin.

Colindatul în localitatea Florești începe abia după ce preotul săvârșește slujba Litiei în seara Crăciunului, în jurul orelor 22. În timpul Litiei preotul și poporul cântă troparul sărbătorii: „Nașterea Ta, Hristoase, Dumnezeu nostru, răsărit-a lumii lumina cunoștinței, că întru dânsa, cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învățat să se închine Ție, Soarelui dreptății, și să te cunoască pe tine, Răsăritul cel de Sus. Doamne, mărire Ție!"

Cu multă bucurie întreaga biserică cântă colinda:

O ce veste minunată
În Viflaim se arată
Astăzi s-a născut
Cel fără-nceput
Cum au spus Prorocii.

Că la Viflaim Măria	În coliba păstorească
Săvârșind călătoria	Vrut-a Domnul să se nască
Într-un mic sălaș	Fiul Său cel Sfânt
În acel oraș	Nouă pe pământ
Născu pe Mesia.	
	Să ne mântuiască
Pe Fiul cu al Său nume	Iar Isus, păstorul mare,
Tatăl L-a trimis în lume	Turmă ca El nimeni n-are.
Să se nască și să crească	Noi îl laudăm și-l ne închinăm
Să ne mântuiască.	Cu credință tare.

La ieșirea de la această slujbă religioasă, în care poporul cântă imnul de biruință al creștinismului asupra vechii lumi păgâne: „Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu!", un grup de bărbați tineri și vârstnici se suie în turnul bisericii de unde cântă colinda: „în turnul bisericii...", care constituie semnalul începerii colindatului în tot satul. Același grup de tineri, căruia i se adaugă și alții, pleacă de-a lungul satului și colindă în cor unison „Umbă, umbă, se preumbă"... care era îndemnul de a pleca la colindat adresat tuturor poporenilor.

Iată textul colindelor

1. „în turnul bisericii..."

În turnul bisericii	I-o venit vremea să nască
Coborât-a, coborât	Nime-n lume nu o lasă.
îngerul Domnului Sfânt,	Când era de către seară

în turnul bisericii,
La icoana Precestii.
Icoana mi-l întreabă:
- Ce hir ai adus în țară?
- Hiru-i bun amu și iară
Că Maria-i fată fecioară.
Tot umblă din casă în casă

Într-o poiată se așezară,
În iesle pe fân uscat
S-a născut mare împărat.
Mândru nume că i-o dat
Isus Hristos împărat.
Mândru nume că i-o pus
Isus Hristos Cel de Sus.

După ce satul a fost înștiințat în acest fel de începerea colindatului, grupe de tineri se împart pornind în cele două părți ale satului, Susenii și Josenii, și încep să colinde pe drum:

2. Umblă, umblă, se preumblă

Umblă, umblă, se preumblă,
Ler, Sfântă Mărie, Ler,
Maica Sfântă pe pământ
Ler, Sfântă Mărie, Ler,
Să nască pe Fiul Sfânt...
Refren
Nimeni nu voia s-o lase
Măcar o noapte-n casă,
Ca să nască pe Isus
Fiul Tatălui de Sus,
Pe acest mare profet
Ce venea din Nazaret
Se bucura Maica Sfântă
Se duseră, se duseră.
La un grajd de cai sosește.
Acolo ea poposește.
Caii rod, fac tropot mare
Și odihnă muma n-are.
Supărată, Maica Sfântă,
Din grai astfel le cuvântă:
„Fire-ați, cailor, să fiți

Și de mine afurisiți
Și de mine pe pământ
Și de Dumnezeu cel Sfânt
Zi și noapte să mâncați
Rar voi să vă săturați."
Supărată, Maica Sfântă
Se luară, se duseră.
La un grajd de boi sosește,
Acolo ea poposește
Boii blânzi la ea privesc
Și suflând mi-o aburesc
Bucuroasă, Maica Sfântă
Din grai astfel le cuvântă:
„Fire-ați, boilor, să fiți
Și de mine preamăriți.
Și de mine pe pământ
Și de Dumnezeu cel Sfânt.
La umblat să aveți pas lin,
La mâncare saț deplin.
Ler, Sfântă Mărie, Ler.

Această colindă se cânta de grupe de tineri în timp ce treceau de la o casă la alta, pentru a înștiința casele următoare că se apropie ceata de tineri să le colinde.

O dată deschis colindatul conform tradiției, apăreau cu colindul grupele de copii care adesea

intonau colinda:

3. „Din raiul cel luminos”

Din raiul cel luminos	Toată lumea a săltat
Astăzi s-a născut Cristos,	Pe Domnul când l-a aflat
Conjurat de îngerăși	Numai omul păcătos
Ca să-și caute sălaș	Le-a făcut toate pe dos
Soare, lună, mii de stele	El ușa a încuiat
Strălucesc mai cu putere.	Sălaș Domnului n-a dat.
Iar acum cu toți venim	Precum îngerii ne spun:
Oameni buni să vă găsim	„Bună Seara lui Crăciun!”
Azi e seara de Crăciun	
În trecut se colinda de către copii și tineret foarte frecvent:	

4. Trei păcurărei

Trei păcurărei	- Nu mă omorâți,
Cu turme de miei	Că eu vă voi da
Pe lângă ei trecea	Fluierușca mea.
Fată de maioru	- Nouă nu ne trebuie,
(în altă variantă: Fată de boier)	Că și noi avem
Ei se sfătuiră:	Fluieră ca a ta.
Care-i mai dragu	- De mi-ți omorî,
P-ăla să-l omoare.	Puneți-mi la cap:
P-ăl mai mititelu	Fluieraș de fag
Că-i mai frumușelu.	Mult zice cu drag.
- Nu mă omorâți,	Puneți-mi pe cruce Că eu vă voi da Bota mea
cea dulce. Boticuța mea.	De mi-ți omorî,
- Nouă nu ne trebuie	Să mă îngropați Că și noi avem în strunga de
oi Botă ca și a ta.	Cu drag m-or plânge.
- Nu mă omorâți,	
Că eu vă voi da	<i>Culeasă de la: Nastasia Irimieș a</i>
Bondișcuța mea.	<i>Oarzânului născută Muncaciu, din</i>
- Nouă nu ne trebuie,	<i>Sălicea, 7 clase primare, Tăuți</i>
Că și noi avem	<i>(12 ianuarie 1972)</i>
Bondă ca a ta.	

5. Trei păcurărei

(Varianta a II-aj)

Trei păcurărei
Cu bonde de miei,
Trei păcurărași
Cu bonde cinași.
P-ângă ei trecură
Că-i mai frumușel.
- Nu mă omorâți,
Că o să vă dau
Fluieraș de fag
Mult zice cu drag,
Fluieraș de os,
Mult zice duios,
Fluieraș de soc,
Mult zice cu foc.

Vântul când a trece
Prin el va merge,
Oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge.

Fată de maior.
Ei se sfătuiră
Cui le-a fi mai dragă
Pe ăla să-l omoare.
Pe cel mai mititel,

(în altă variantă a acestei
colinde se adaugă:
De mi-ți omorî.
Să mă îngropați,
În strunga de oi,
Să fiu tot cu voi.
Înapoia stâniei,
Să-mi aud câinii).

Culeasă de la:

Măria Maja, 55 de ani, Tăuti
Nicolae Lucaci, 65 de ani, Tăuti
Florica Duma a lui Filimon, 78 de ani,
Țăuți (16 iunie 1967)

N.B. După fiecare vers al colindei se cântă refrenul: Hoa, Lerui Doamne!

6. Trei păcurărei

(Varianta a III-aj)

Trei păcurărei
Cu bonde de miei,
Trei păcurărași
Cu bonde cinași,
Doi sesfătuiră
Pe unul să-l omoare,
Pe cel mai mititel,
Că-i mai frumușel
Și-i mai găzdăcel.
- Nu mă omorâți,
- Că vă voi da
- Boticuța mea.

Fluieraș de os,
Mult zice duios.
Bota mea cea dulce
Să mi-o puneți cruce.
Și la picioare
Lance puneți lângă ele;
Când vântu o sufla,
Lancea se va legăna,
Toate oile or juca.
Numai Băla, săraca,
Sta-va-n loc și s-a ruga
Să vină primăvara

- Nouă nu ne trebuie	Că ea plată vă va da:
- Boticuța ta.	La Sângeorz, un miel frumos,
- De mi-ți omorî,	La Ispas, un bulz de cas,
Să mă-ngropați	La Crăciun, un cojoc bun.
La strunga de oi	
Pe mormânt să-mi puneți	<i>Culeasă de la: Ioan Horea, 42 de ani,</i>
Fluieraș de fag,	<i>cioban, 4 clase primare, Tăuti</i>
Mult zice cu drag.	<i>(18 decembrie 1970)</i>

7. Trei păcurărei

(Varianta a IV-aj)

Trei păcurărei	Puneți-mi fluierul la cureaua
Și tustrei îs verișei.	Și când vântul o sufla,
Și pe acela l-o mânat	Fluierul o fluiera,
La cea lină de fântână	Să meargă hiru pe munți:
Cu două găleți în mână.	Pe multele de oiagă
Până înapoi s-o înturnat,	Să meargă hiru la tată,
Grele legi i-o fost umblat:	Pe muntele cel cu brazi
Ca să-l puste și să-l taie	Să meargă hiru la frați.
El din gură cuvânta:	Să meargă hir la surori.
"- Stați frați, nu mă pușcați,	
Numa' capul mi-l tăiați	<i>Culeasă de la: Măria Hotaru a Ptirii,</i>
Și trupul mi-l îngropați	<i>75 de ani, 6 clase primare, Florești.</i>
La strunguța oilor	<i>Culeasă de profesor Ioan Bota în</i>
în jucuțul (staulul) mieilor.	<i>8 ianuarie 1972.</i>

8. Trei păcurărei (Fragment de variantă)

Colo jos, Doamne, mai jos,	Tăt să-l puste și să-l taie.
Colo-n râtul ce frumos	- Dragii mei, cei veri primari,
Sunt trei păcurărei	Nu mă pușcați, nu mă tăiați,
Și tustrei îs verișei...	Numai capul mi-l luați
Unu-i mai micuț	Și trupul mi-l îngropați
Și pe acela l-o mânat	În strunguța oilor
La cea lină de fântână	În jucuțul mieilor.
Cu două găleți în mână.	
Până acolo o alergat.	<i>Culeasă de la: Anica Olteanu a lui</i>
Când înapoi s-o-nturnat,	<i>Aurel, 79 de ani, 6 clase primare,</i>
Gălețile le-o stricat,	<i>Florești și Gal Floare a lui Mihușel,</i>
Grele legi i-o fost umblat:	<i>82 de ani, două clase primare, Florești.</i>

N.B. Și la aceste variante se cântă după fiecare vers refrenul: Hoa Lerui, Doamne!"

9. Trei păcurărei

(Varianta a V-a)

Trei păcurărei	Că vouă vă voi da
Cu bonde de miei,	Fluieraș de fag
Trei păcurărași	Mult zice cu drag.
Cu bonde cinași.	- Nouă nu ne trebuie
Pe lângă ei trecea	Fluierașul tău,
Fată de maior.	Că și noi avem
Ei se sfătuiră:	Fluier ca a tău.
Cui i-a fi mai dragă	- De mi-ți omorî,
Pe ăla să-l omoare.	Puneți-mi la cap
Pe cel mai mititel,	Bota mea cea dulce
Că-i mai frumușel.	Puneți-mi o cruce.

- Nu mă omorâți,
- Că vouă vă voi da Bondișcuța mea.
- Nouă nu ne trebuie Bondișcuța ta,
- Că și noi avem Bondă ca a ta.
- Nu mă omorâți,

10. Colo, colo, după deal *(Variantă a Mioriței)*

Colo, colo, după deal	Că ea bună plată a da.
Este un biet de păcurar	La Ispas, un bulz de caș,
Cu fluierul d'alțar.	La Rusale, lână mare,
Când cu fluierul zicea,	La Crăciun, un cojoc bun.

Toate oile plângea, Numai Băla, săraca Se
ruga lui Dumnezeu Să vină primăvara

11. Albu-i dealul, de ce-i alb? *(Altă variantă a Mioriței)*

Albu-i dealul, de ce-i alb?	Numai Băla săraca
Albu-i de oi și de boi.	Sta-n picioare, nu mânca.

Toate oile pășteau.
Păcurarul o întreba:
- Da, tu, Bălă, ce nu mâncai? Și m-o scoate în primăvară

- Nici n-oi bea, nici n-oi mânca, vinde. Nu mă vinde la bogat, Că bogatul m-a tăia. Ci mă vinde la sărac, Că săracul m-a ținea Cu o mână de grăunțe	Și m-o scoate-n turmă iară. C-am auzit că mi-i Refren la fiecare vers: Lerui mărului. <i>Culeasă de la: Ana Lucaci de-a Reanului, 37 de ani, 4 clase primare, Tăuți (22 Ianuarie 1972)</i>
---	---

12. Sus în vârful muntelui

Sus în vârful muntelui, Jos la poala codrului, Mult se miră lemnele. Zice teiul către brad: „Și eu sunt un lemn de treabă. Pe mine meșteri mă-ntreabă. Icoană mă curăiesc Cu aur mă zugrăvesc, în biserică mă bagă, Toată lumea mi se roagă. Zice bradu' către tei:	„Și eu sunt un lemn de treabă, Pe mine meșteri mă-ntreabă. Șindilă mă curăiesc Biserici acoperesc. Că de n-ar fi șindrila în biserici ar ploua Și ar fi vai de cinstea ta. <i>Culeasă de la: Anica Blag-Boldășița 77 de ani, 4 clase primare, Florești (8 ianuarie 1972)</i>
---	---

13. Pe drumul cu stânenii

Pe drumul cu stânenii, Dor m-o da ajuns, (Refren) Merg boierii cu boii Lumea me! lumea me! (Refren) Dar în fruntea boilor, Dor m-o da ajuns, Merge o fată fecioriță, Lumea me! Lumea me! Cu năframă de credință Cu pruncul nebotezat. Grăi luna către soare:	Că n-am cine să mă țâie. Lasă vie și mă-nece Că n-a cine să mă-mbrece. Cuvântul nu l-a gătat Și hoții în cale i-o stat: - Țâpă pruncu la pământ Și hai cu noi la hoțit. - Eu pruncu nu l-oi țâpa Că pruncu-i nebotezat Și mi-a fi mare păcat...
--	--

- Du-te tu, fată, mai tare Că vi ne Dunărea mare. Lasă să vie și mă mâie	<i>Culeasă de la: Eugenia Gherman născută Pop, 65 de ani, învățătoare pensionară și preoteasă (5 ianuarie 1972)</i>
--	---

14. Cinășica gazdelor

(Se colindă mai ales de tineret)

Cinășica gazdelor,

Florile dalbe (Refren)

Cinășica frumușica

Dimineața s-o sculat,

Florile dalbe

Și pe obraz s-o spălat

Cofa în mână o luat

Si la râu o alergat.

Râul era tulburat,

De voinici înconjurat.

Unu voinic s-o țâpat

Și apa i-o vărsat.

- Cine mi-o vărsat apa

îngheța-uar ca dânsa.

Altu voinic s-o țâpat

Și inelu l-o luat.

- Cine mi-o luat inelul

Rugini-uar ca și elu

Și alt voinic s-o țâpat

Curuna de i-o luat.

- Cine mi-o luat curuna

Curuna-s-ar cu dânsa

Cu dânsa cu doamna-sa.

Florile dalbe!

Culeasă de la: Anica Irimieș, 76 de

ani, 4~~clase~~ primare, Florești

(24 decembrie 1965)

N.B. Aceste piese le-a cules prof. V. Moldovan condus de prof. I. Bota care le-a depistat anticipat!

15. Colo-n dealu, după dealu

Șede luan supărat

Și în lance răzimat

Și-și blăstăma uăile re:

- Pășteți, uăi, și n-ați mai paște,

Că de când îs io la voi

Și lancea mni-o rujinit

Hainele mni-o putrezit

Și acel bdiet de păcurar

Cu fluieru d'alțar.

Cu fluieru tot ce zace

Oile toate-i plânje

Numai Băla săraca,

Sta-n jenuți și se ruga

Să vie primăvara,

Că ea bună plată-a da:

La Sângeorz on miel frumos

Ispas on bulz de caș

La

La Rusale on caș mare
La Sânicoadă o mnioadă
La Crăciun un cojoc bun.

Culeasă de la: Maria Oltea nu, 71 de ani, Florești (5 decembrie 1976) Din: Virgil Medan, Cântece epice, Cluj-Napoca, 1979, p. 121.

16. Sântu-s trei păcurărei

Numa unu-i mai micuțu	Fluieri a fluiera.
Și pe acela l-o mânat	Să margă hiru pe munte
La ce lină de fântână	Să margă hiru ia părinți;
Cu gălețile în mână.	Pe muntele de oiagă
Până-napoi s-o-nturnat	Să margă hiru la mamă,
Grele legi i-o fost umblat.	Pe muntele cel de piatră
Ca să-l puste și să-l taie.	Să margă hiru la tată,
El din gură cuvânta:	Pe muntele cel cu brazi
- Stați frați si nu mă pușcați	Să margă hiru la frați;
Numa capu'mni-l tăiați'	Pe muntele cel cu flori
Și trupul mni-l îngropați	Să margă hiru la surori.
În strunguța oilor,	<i>Culeasă de la: Măria Olteanu, 71 de</i>
În jocuțu mnieilor,	<i>ani, Florești (decembrie 1976)</i>
Cu fluieru la curea	<i>Din Virgil Medan: Cântece epice,</i>
Și când vântu a sufla	<i>Cluj-Napoca, 1979, p. 121.</i>

17. Mă luai, luai

Mă luai, luai	O floare de rai,
Tot pe lângă rai	În mână-o luai
Cu secerea-n brâu	În pumn o frecai
La holdă de grâu.	Vântu o suflai
Io jos m-aplecai	Și-n sân o băgai.
Mărunchi să-mi tai	Io așa-am gândit
Și io-m și aflai	Că nime nu mă vede,
Dar m-o văzut	Maica se luară
Păcurar din munte	Tot pă delurele
Cela cu oi multe.	După lecarele.
La mine o venit	- Întoarce, maică-ntoarce

De mână m-o prins

La maica m-o dus.

Maica mo-ntrebat:

-Gătat-ai holda

- lo nu uo-am gătat.

Că pe min'm-o ajuns

Junghi fara durere.

Moarte fara vreme

Că apele-s înalte

Satele-s departe

Că apele-s mari

Si satele-s rari.

Culeasă de la: Maria Olteanu a Pasului

71 de ani, Florești (5 decembrie 1976)

În trecut tineretul, în special fetele, foarte mult îndrăgeau și colindau:

18. La Făgădău Evii

La Făgădău Evii-re,

Florile dalbe (Refren)

Beu-și drumarii banii-re

Florile dalbe

Toți își beu, mulățuiesc

Florile dalbe

Și pe Eva o pețesc-re

Când era de către seară,

Toată lumea se certară,

Când îi joi dimineață.

Eva mândru se gata,

Tot cu haine de mătăasă,

Eva să fie mireasă.

Când îi joi pe la ujină,

La Eva-i.țineau lumină.

Când îi joi la miez de noapte,

Cântă clopotele toate.

Când se făceau serile,

O cântau surorile.

Când se făcea ziuță,

O cânta măicuță-sa.

Maică-sa iar o ieșit,

Auzi nuntași venind,

Clopotele țângălind.

Mirele din grai grăie:

- Adă, soacră, cheile,

Să deschid cămările.

- Eva mea, care-i mireasă

înaintea mea să iasă.

- Eva ta care-i mireasă,

Mândru doarme după masă,

Cu păru-i lăsat pe braț.

- Adă, soacră, cheile

Să deschid cămările

Să iau bani de șase vaci

Să mă duc eu la Banat,

Să-i aduc fatior lat.

Să mă duc și la Brașău

Să-i aduc un copârșău.

Culeasă de la: Rozalia Olteanu a

Pociocalii, 53 de ani, 6 clase primare,

Florești (8 ianuarie 1972)

19. Mă luai, luai

Mă luai, luai,

Tot pe lângă râu

Maica m-o întrebat:

- Gătat-ai holda?

Cu secera-n brâu	- Holda n-am gătat
La holda de grâu,	Ci pe mine m-o ajuns
De sus m-aplecai	Junghi fără durere
Mănuncheș să tai.	Moarte fără vreme.
Și eu și aflai	Maică se luară
O floare de rai.	Tot la delurele
De sus m-aplecai	După lecurele.
De colo o suiai	- întorci, maică, înapoi,
Și în sân o băgai.	Că apele-s înalte,
Și eu așa am gândit	Satele-s departe.
Că pe mine nu m-o văzut	Și apele-s mari
Dar pe mine m-o văzut	Și satele-s rari.
Păcurariu de la munte	
Cela cu oi multe.	<i>Culeasă de la: Nastasia Manea a</i>
Și la mine a venit	<i>Țăpuțului, 62 de ani care a învățat-o</i>
De mână m-o prins,	<i>de la Gheorghe Corojan a lui Tiperi în</i>
La maica m-o dus.	<i>1916, Florești (1972)</i>

Într-o variantă din Tăuți colinda se încheia așa:

Măiculița mea
 Leacuri mi-aducea.
 Maică măiculița mea
 Îndată că mă lega
 Cu pânza și lumina.

Mă plecai, plecai,	Și m-o întrebatu
Mănuncheș să tai,	Dacă n-am văzutu
Pe mine m-o ajunsu	Jidovii cei răi
Păcurar de munte	Cu Irod în frunte
Cela cu oi multe	Mergând către munte

Într-o variantă din Florești găsim următorul text:

În varianta culeasă de muzicologul C. Breazul din comuna Berind, jud. Cluj și publicată în „Carmen patrium”, Craiova, 1951, găsim:

Mnie mi-o fi leacu
 Pânza și bumbacu,
 Trei scânduri de brad
 Și o cruce la cap
 Și Ion cel drag.

Această colindă o cântau fetele, după ce intrau în casă.

20. Mă luai, luai (Variantă)

Mă luai, luai, - Voinicașul meu
Tăt pe lângă rai Cu căluțul lui,
Cu secera în brâu Spuma laptelui,
Cu fusu torcând, Albu de asudat,
Cu gura întrebând: Negru de înșeuat...

- N-ați văzut voi, văzut?

Un voinicaș al meu. *Culeasă de la: Floare Gal a lui*
- Poate l-am văzut, *Mihușel, 62 de ani, două clase*
Nu l-am cunoscut. *primare, Florești (19 ianuarie 1972)*

21. Bradule, din munte mare

- Bradule, din munte mare, Și mă taie-n trei fărtaie
Uu, liu, liu, liu Și mă face o temnicioară.
Ce te legeni așa tare? Temnicioară robilor,
Liu, liu, liu, liu (Se repetă după Bucuria domnilor.
fiecare vers)

- Dar cum nu m-aș legăna, *Culeasă de la: Eugenia Gherman*
Dacă trece vremea mea? *învățătoare pensionară, 65 de ani*
Că vin turcii și mă taie *(16 ianuarie 1972)*

22. Pe sub dunga brazilor

Pe sub dunga brazilor, C-o cupă de vin pe masă
Dimineața lui Crăciun. Scoală-te, gazdă, frumos,
Este un pat mândru de brad S-a născut Domnul Cristos.

Dimineața lui Crăciun. (Refren)

Dar în pat cine-i culcat? *Culeasă de la: Gheorghe Iancu, 48 de*
Culcatu-i jupânu gazda *ani, 6 clase primare, Florești*
Cu dalba jupâneasă *(28 octombrie 1971)*

23. Pe cale pe sub cărare

Pe cale, pe sub pădure, Dimineața lui Crăciun. (Refren)
Dimineața lui Crăciun. C-un fiuț micuț în brațe
Merge o nevăstuță în lume, - Taci, fiule, nu mai plânge
C-aici îi pădurea mare - Ploița, când a ploua,
Și ne-or ieși hoții în cale. Pruncuțul ți l-a scălda.

Bine vorba nu sfârșiră,	- Dar n-am cine-l legăna.
Hoții-n cale le ieșiră.	- Vântuțul, când a sufla,
- Pune pruncul la pământ	Pruncuțul ți l-a legăna.
Si hai cu noi la hoțit.	<i>Culeasă de la: Maria Ciobanu a</i>
-Ba eu pruncul nu l-oi pune.	<i>Dudului, 48 de ani, 7 clase primare</i>
Ca n-am cine mi-l scalda.	<i>Florești(ianuarie 1972)</i>

24.Trei copii șed pe vătruță

(Colindă de război 1914-1918)

Tri copii șed pe vătruță	Și asta-i mare sărbătoare.
Și-ntreabă de-a lor măicuță.	Mulți oameni fără picioare.
Și-ntreabă „Unde-i tata?"	Mă uitai din deal în vale
- Tată-tău-i dus la bătaie,	Tunuri cu muscalu mare;
Unde om pe om se taie.	Vin gloanțele șuierând,
Tată-tău-i dus la război.	leu cătanele din rând.
Nu știi, mai vine-napoi.	Strigă unu-n gura mare:
Nu știi, zău, vine ori nu,	- Eu, prietine, n-am picioare.
Ori l-o-nghițit pământii',	Striga unu tot plângând:
în fundu' Galițiii	- Eu, prietine, n-am mânuri.
La granița Rusiiei.	Sanatețule, creștine,
Crăciun bun și supărat	Du-mă-n groapă și pe mine!
C-aiesta n-am așteptat.	
Amu-i Crăciun la români.	<i>Culeasă de la: Anica Irimieș, 76 de ani,</i>
Mulți oameni fără de mâni.	<i>4 clase primare (24 decembrie 1965}</i>

25.Colindă de război (1939-1945)

Frunză verde grâu frumos	Chiar în fund, la Moscova,
Rămâi, Ardeal, sănătos	Sub o cloambă de stejar
Și tu sănătoasă țară	Ca pe domnul general.
De-oi trăi, te-oi călca iară.	Domnul general, om mare,
De s-a-tâmpla și oi muri,	De umblă pe cal călare.
Te-a călca cine-o trăi.	Da și eu sunt fanterist
Pe mine m-or îngropa.	Și m-or îngropa ca pe un tist
Și-n loc de cruce de brad,	De trei ori pe ziuă bate
Pune mi-or boneta la cap.	Să ne ierte din păcate.
În loc de tras clopotele,	
Trag rușii cu tunurile.	<i>Culeasă de la: Toader Vasile, 54 de</i>
În loc de popa cu carte,	<i>ani, 6 clase primare, Florești</i>

Un dobaș cu toba-n spate,

(septembrie 1971)

26. Florile dalbe

Eu îs mai micuț în școală,

Aduceți-mi un cărbune

Florile dalbe!

Să vă spun mare minune:

Cu cămașa până-n poale.

Chisălița nu-i cu saț.

Florile dalbe! (Se repetă după

Numa-n coaste și-n cânaț.

fiecare vers)

Culeasă de la: Veronica Inmies, 16 de

Cu parutu rezezat

ani, 8 clase generale, Tăuți (decembrie 1971)

Am trudit de-am învățat.

27. Jupânul

Este colindă exclusiv a feciorilor care, grupați în cete, sub conducerea unui staroste ales de ei, colindau pe fiecare tânăr ori fată și cu acest prilej se adunau banii pentru cele trei zile de horă la Crăciun, pe care îi dădeau țiganilor lăutari angajați în acest scop. Tot cu ocazia colindării „Jupânului”, feciorul „chezaș” aduna de la familiile colindate „colacul și felii de jinars” în sac și în damigeana și le ducea la casa de horă. Acolo, la horă, se tăiau colacii în felii și țuica se turna în pahare și apoi se împărțea tuturor feciorilor participanți la horă.

Pe tot timpul Câșlegilor, fetele, chiar dacă erau mai sărace și nu jucau la horă, erau obligate în fiecare duminică să dea pe rând mâncare și băutură țiganilor lăutari angajați de chezași la horă. Altfel era mare rușine, mai ales că țiganii erau însoțiți de chezași la fiecare fată căreia îi venea rândul să dea de mâncare acestora. Astăzi acest obicei este cu totul necunoscut de generațiile tinere.

Din mulțimea de variante a „Jupânului” vom da pe cele mai cunoscute de cei în viață, căci și această străveche colindă românească astăzi nu se mai aude pe la casele floreștene în seara de Crăciun.

Jupanul găzdare

Și el și-o luatu

Bun gând s-o gânditu

Secure într-umere

Prânzu l-o gătitu

Șleghere ce-a brâia,

Și l-o și prânzitu

La pădure s-o dus,

Cu dragi slugi a lui.

Si el si-o tăiet

Jujini și pluguri

Și-n stogi l-o clădit.

Resteie mare

Și el și-o sculat

Cuie mărunțele.

Dragi sluji a lui.

Și acum o vinit.

Boi la car și-o prins,

Și el și-o sculat

Tot cu niște lemne

Dragi sluji a lui,
Boii la car și-o prins
în pădure s-o dus,
Lemn pe car și-o pus
Și acasă o vinit,
Mândru l-o cioplit
Plug l-o folicit.
Și el și-o sculat
Dragi sluji a lui
Boi la plug și-o prins
La pământ s-o dus
Și el l-o brăzdat
Cruciș-curmeziș,
Mai vârtos brânziș.
Și acasă o vinit
Și el și-a sculat
Dragi slujnicile lui
Tot cu niște sere
Ca-m cârligățele.
La holdă o alergat,
Holda o secerat,
în mănunchi o țapat
Și în snop l-o legat
în claie l-o băgat.
Și acasă o vinit
Și el și-o sculat
Dragi slugi a lui.

Boi la car și-o prins,
La pământ s-o dus
Grâu pă car l-o pus,
Si acasă o vinit,

Lemne hodrolemne
Cu grumaz de piele
Grâu îl îmblătește
Și-n saci îl băgară.
Pă car l-o țapat,
La moară l-o dus
Și-n coș l-o băgat
Fărina o picat
Și-n saci o băgat,
Pă car o țapat
Și acasă o vinit.
Și el și-o sculat
Dragi slujnicile lui
Tot cu niște sate
Făina o cernut
Bine o muiet
Și o frământat.
Mândru o dospitu
Colac l-o împletitu,
în cuptor l-o băgatu.
Mândru să coacere
Și afară-l scoatere,
Pă masă-l punere.
Ce stai domnos, bonos,
Jupânu găzdare...

(La auzul acestor versuri gazda pune colacul pe masă și „felia” de „jinars”. Unul din feciori în numele celorlalți rostește: „**Mulțămăita**”.)

28. Mulțămăita la colindă

Din colecția Ioachim Pop Dascălul, în manuscris

Se sculară jupânul gazdă
Într-o sfântă joi,
Cu ficiorii au-amândoi,

Acasă au venit,
În stog l-o clădit.
Și el și-o sculat

Prinse la plug doisprezece boi.	Patruzeci de jugănei jugăniți,
Au alergat:	La picioare potcoviți,
Pân-la măru' roșu-nverigat,	Cu picioarele îmblăteau,
Breazdă neagră a răsturnat,	Cu cozile felezeau
Grâu și-a semănat,	Cu urechile vânturau,
Mândru l-a grăpat.	Cu gura în saci grâul îl băgau
Dumnezeu a dat	Sacul sta și se uita
O ploaie cu soare	Și nimic nu cuvânta.
Grâul răsărea,	Încărcară jupânul gazdă
Mândru se cocea	Trei cară cu grâu la moară
Și el și-a sculat	Moara văzând că-l merge atâta povară
Patruzeci de nepoței cu nepoțele	Luară coada pe spinare,
La mana cu secerile.	
La holdă au alergat,	Merse a pescui la vale
Holda o secerat,	Jupânul morar se încinse
În snopi o a legat,	C-o ață de lână,
Snopii-n claie i-o băgat.	Luă o bardă la mână
Acasă a venit,	Și dădură una-n boc
Și el și-a sculat	Și sări moara la loc,
Dragi slujile lui:	Și măcină gazda tot.
Boi la car au prins,	Și făcu un colac mare,
La pământ s-a dus,	Mândru tare și frumos,
Grâu pă car l-o pus,	Pacea lui Isus Hristos.

29. Altă Mulțămită la colindă

Stați frați și ascultați	Cu ață de buci legate,
Și cuvântul mi-l urmați,	Că ne dăruiră jupânul gazdă
Că umblați armați, gătați	Cu un cioloboc de porc...
Cu bâte ferecate,	Restul este identic cu cea de sus.

Colindătorilor vârstnici li se îmbie să servească colac ori pancove. Copiilor din clasele I-III li se zicea „iobagei” iar celor din clasele IV-VI le spunea „măi bătrânu”! Ioachim Pop îi pune să cânte, să se audă prin perete. O altă variantă a „Jupânului” se numește „Colinda colacului”.

30. Jupânul (Colinda colacului)

Jupânul gazdă	Dragi slujnicii lui
Bun gând și-o gândit,	Tot cu săcerele
Prânzul l-o gătit	Cam cârligățele,

Și l-o prânzit.
Și el și-o sculat
Dragi slujile lui,
Boi la car i-o prins,
Doisprezece boi,
În trup sunt merei,
La coarne cinăsei.
În pădure s-o dus,
Lemne pă car o pus,
Acasă ovinit,
Lemnul l-o cioplit.
Boii la plug si-o prins
Și el și-o brăzdat
Crucis-curmezis,
Mai vârtos lungis.
Acasă o venit,
Grâul l-o cernut,
La saci l-o băgat,
Pă car l-o țâpat.
Boii la car i-o prins,
La pământ s-o dus,
Grâu și-o semănat,
Mândru l-o grăpat.
Dumnezeu o dat
O ploaie cu soare.
Grâul răsărea,
Mândru se cocea.
Gazda și-o sculat
Făcute în pădure.
Grîul l-o cernut,
În saci l-o băgat,
Pă car l-o țâpat,
La moară l-o dus,
La moara din sus.
În coș l-o băgat,
Făină o picat.
În saci o băgat,
Pă car j-o țâpat,

La dinți mărunțele.
La holdă o alergat
Holdă o secerat,
Snopii în claie i-o băgat.
Acasă o venit
Si el si-o sculat
Dragi slujile lui,
Boi la car o prins

La pamânt s-o dus,
Grâu pă car o pus.
Acasă o venit,
În stog l-o clădit
Și și-o sculat
Dragi slugile lui,
Cu niște lemne
Lemne hodrolemne,
Cu grumaz de piele,
Grâul l-o-mblătit,
Și l-o felezit.
Apoi și-o luat
Mândru l-o greblat
Și l-o vânturat,
Vraf l-o așezat,
În saci l-o băgat.
Și el și-o sculat
Dragi slujnicii lui
Tot cu niște ciure
Colac împletea,
'n cuptor îl băga,
Mândru se cocea,
Afară-l scotea,
Pe masă-l punea,
Nouă ni-l dădea.
Jupânu morar, ca om de omenie,
Ș-o încins cu ată de lână
Ș-o luat bota la mână
Și-i dădură una-n bot

Acasă o vinit.
Și el și-o sculat
Dragi slujnicii lui
Tot cu niște sate
Din păr împletite,

Mândru l-a cernut,
Mândru l-a muiat
Și o frământat.
Mândru se dospea,

Și-a sărit moara la loc
Și-o măcinat jupânu morar tot.
Din care a rezultat un colac
Mândru si frumos
Pacea lui Hristos.

*Culeasă de la: Ilie Rusu-Pițol, 70 de
ani, 6 clase primare absolvite în 1923-
1924, Florești (30 mai 1980)*

31. Mulțămita

Se sculară jupânu gazdă
într-o sfântă joi cu ficiorii cu-amândoi
Și-o prins la plug doisprezece boi
Și-o alergat pân-la măru' roșu-
nverigat,

Pă iapă dalbă s-o-nălțat
Brezdă neagră o răsturnat,
Grâu de vară o semănat,
Grâu de vară cu săcară
Să răsară până-n sară.
Grâu și-o semănat,
Mândru l-o-ngrăpat.

Dumnezeu o dat o ploaie cu soare
Grâu răsare, mândru să coace.
Jupânu acasă »o venit
Și bine s-o hodinit.
În mănunchi o țapat,
Din mănunchi în snop,
Din snop în claie l-o clădit,
Din claie în stog
Și acasă o vinit
Și bine s-o hodinit.
Ș-apoi el s-o sculat,
Boi la car și-o prins
Patruzeci de jugănei, jugăniți
La picioare potcoviți
Cu picioarele-mblățiți

De dimineață s-o sculat
Și pă obraz s-o spălat
Cu vin roșu străcurat,
Thică albă o pieptănat,
Și la grâu o alergat.
Văzându-și grâul în pai ca trestia,
La spic ca vrabia,
Bine s-o îmbucurat,
Acasă o vinit
Și el de dimineață și-o sculat
Patruzeci de nepoței cu nepoțele,
La mânuri cu niște sere
Ca cârligățele, la dinți măruntele.
La holdă o alergat, holdă o secerat.
Ca să facă făină
Pentru limbă creștină,
La moară la Phiuești. (Chiuiuești)
Văzând moara că mere atâta povară
Își luă coada pe spinare
Și merse a pescui la vale.
Jupânu morar ca om de omenie
S-a încins cu ață de lână
Și-a luat barda la mână
Și o dat o dată-n boc
Și o sărit moara la loc

Cu cozile felezeu	Și o măcinat la jupânu gazdă tot
Cu urechile vânturau	Și ne-o făcut un colac
Cu gura în saci băgau.	Mândru și frumos,
Sacu sta și se uita	Pacea lui Hristos!
Si nimic nu cuvânta.	

Culeasă de la: Dumitru Oltean Pasu, 68 de ani

Încărcară jupânu gazdă
Tri cară de grâu la moară

și Ilie Rusu-Pițol, 64 de ani, 6 clase primare, Florești

"Jupânul" era colindat numai de feciori care erau conduși de „chezașul” ce organiza hora în spuneau „Mulțămita”, gazda-i trata cu țuică, prăjitură și uneori cu un colac și „o felie de jinars”.

Cu prilejul colindării „Jupanului” chezașul aduna de la fiecare fecior banii pentru cele trei zile de horă la Crăciun și-i dădea „ceterașilor” țigani. Fetele, chiar de erau sărace și nu jucau, erau obligate de chezași la horă. Altfel era mare rușine, mai ales că lăutarii erau însoțiți și de chezași. Colacul și „felie de jinars” primită cu ocazia colindării „Jupanului” se aduna în damigeana și în sac și se duceau la casa de horă. Acolo se tăiau colacii în felii și țuica se turna în pahare și se împărțea tuturor feciorilor participanți la horă.

O variantă a „Jupanului” a cules și publicat și muzicologul Gheorghe Breazul în lucrarea sa „Melos, culegere de studii muzicale” (Patrium carmen), Craiova, 1941, p. 206, având ca informator pe Gheorghe Fluieraș.

În legătură cu „Trei păcurărei” este demn de amintit faptul că această colindă se cânta în seara Crăciunului până în pragul primului război mondial și la Florești. Lelea Floare Gal născută Vancea și măritată cu Ioan Gal-Mihușel din Osteje, în vârstă de 82 de ani, confirmă acest adevăr. O colindau copiii la geamul gazdelor. Tot Floarea Gal ne reproduce cu ușurință câteva variante a acestei colinde și știe bine să execute lucid și vioi și melodia ei. În Tăuți se colinda și în anii trecuți. Acum copiii cunosc colinde noi și uită „Trei păcurărei”.

Alte colinde care circulă în comuna Florești

32. Zori, zori, dalbe surori

Zori, zori, dalbe surori	Vă paște fânațele
Nu zoriți ca zorile.	Si vă bea izvoarele.
Dumnezeu cu oile,	Și jidovii alergară
Pe fânață jidovească.	Tot cu furci si cu topoară,
Nime-n lume nu și-l vede,	Pe Dumnezeu să-l omoară.
Numa' o fată de jidov.	Dar Dumnezeu mare, sfânt,

Ea la jidovi alergară
Și pe jidovi îi sculară:

O dat o ploaie și-un vânt,
Pe jidovi i-o potopit

Sculați, jidovi, nu dormiți!
Ca Domnu-, cu oile,

*Culeasă de la: Veronica Irimieș,
14 ani. Tăuți (ianuarie 1972)*

33. Vine Crăciunul bătrân

Vine Crăciunul bătrân
Să mai deie la boi fân.
Află-n iesle lumină,
Află floarea fânului,
A fiului nebotezat.
El de-acolo l-o luat
Și l-o dus la Iordan,
Ciupă de aur frumoasă
Și-un pahar de aurel
Să mai bea apă cu el.
Pe toarta păharului
Scrisă-i raza soarelui.

Mândru nume că i-o dat:
Isus, marele-mpărat!
Dar nănaș cine-i va fi?
Tot Ion cu Sfânt-Ion,
Nănașul lui Dumnezeu.
Da nănașa ce-i aduce?
- Fașie albă de mătasă,
Pe fundul paharului
Scrisă-i, viața Fiului.

*Culeasă de la: Leontina Duma a
Grigoresii, 44 de ani, 4 clase primare,
Tăuți (1972)*

34. Luară-se Maica Sfântă

Luară-se Maica Sfântă
Peste punte jidovești,
în haine călugărești.
Și când Maica Sfântă
Se-ntâlniră cu trei fete de jidanu':
- Bună ziua, fete mari!
- Și Maica le întrebă:
- N-ați văzut pe fiul Sfânt?
- Noi, Maică, nu L-am văzut,
Dar noi, Maică, de L-am fi văzut,
- Nu L-am cunoscut.
- Dar pututu-L-ați cunoaște:
- în fătuța Fiului
- Scrisă-i luna și lumina.
- Și în dosul Fiului

Noi, maică, L-am văzut
La curțile lui Pilat.
Și lui grea lege-i făcea:
Tot o lege păgânească
Și pe Fiu să-l răstignească.
Pe cruce de brad L-o pus,
Cu sulița L-o străpuns,
Sânge și apă i-o curs.
De milă și de bănat
Și pământu' o lăcrimat.
Pietrile s-o despicaț,
Soarele-o-nceput să plângă,
Iar stelele mărunțele
Ele-L plâneau mai cu jele.

Scrisă-i raza soarelui.

- Chiar, Maică, dacă-i așa,

Culeasă de la: Leontina Duma a

Grigoresii, 44 de ani.

35. Seara Crăciunului nostru

Seara Crăciunului nost

Mare bucurie a fost

Și-a fost bucurie-n lume

De așa mare minune,

Iosif cu Sfânta Mărie

Plecat-au-n călătorie.

Și-au ajuns într-un oraș

Și-au cerut puțin locaș.

Orașul era plin tare,

Loc pentru Ei nimeni n-are.

Când din Viflaim să iasă,

Eu acolo duce-voi

Pat moale așterne-voi,

Pat moale de grâu curat,

Ca să-l nască pe împărat.

Pat moale de grâu frumos,

Ca să-l nască pe Hristos.

Sfânta lui împărăție

Nesfârșită o să fie.

Când de ziuă se zărea,

Maica pe Isus năștea.

Când de ziuă s-a zărit,

O stea mare s-a ivit.

clase

Magii, cum văzură steaua,

Se opriră la o casă.

Un tânăr la poartă sta

Și cu drag îi întreba:

- De unde veniți, drumeți?

- Tocmai de la Nazaret.

- Fie-ți milă, tânăr bun,

Și nu ne lăsa pe drum,

C-afară-i târziu și noapte

De acasă suntem departe.

- Nu departe de oraș

Are tatăl meu un grajd.

S-au dus, cum se duce rouă,

Și au mers până au stătut,

Unde era prunc născut.

Și lui Isus s-au închinat

Ca unuia împărat.

Și Lui daruri l-au adus:

Aur, smirnă și tămâie,

Precum la Scriptură scrie.

De acum până-n vecie

Mila Domnului să fie!

Culeasă de la: Maria Ciobanu a Dudului, 48 de ani, 6

primare, Florești (decembrie 1970)

36. La capătu' lumii

La capătu' lumii

Trâmbița-or îngerii,

În patru cornuri de lume

La tot omu' p-a lui nume,

Să meargă la judecată

Cei jii cu cei morți de-odată.

Judecata-i mare, sfântă,

Abea or trece-n picioare

Tot uitându-se la soare

Și cu luna la picioare.)

Hai cu toți să ne suim

Colo sus ia Viflaim,

Că s-o auzit așa:

Este o fată tinerea

Nu-ți trebuie aur ș-argint,
Numai suflet drept și sfânt.
Că punțița raiului,
Îi ca păru' capului,
Ca păru' crepat în patru
Cela-n patru, iar în patru.
Care om îi păcătos,
Cum se suie ptică jos;
Cum ptică să-ncuie-n piatră,
Nu mai vede lumea toată
(Fragment din altă variantă:
Nimeni nu va putea trece,
Nici copilul de la țâță;
Ce suie, odată pică.
Numai noua slujnicele

37. Trei crai de la Răsărit

Trei crai de la Răsărit
Cu steaua au călătorit
Și-au ajuns, precum cetim,
Până la Ierusalim.
Ș-acolo dac'au ajuns
Steaua-n nori li s-a ascuns.
Și-au început a căuta,
Prin oraș a întreba:
- Nu știți unde s-a născut

38. În orașul Viflaim

În orașul Viflaim
Veniți cu toți să vedem
Că astăzi s-a născut
Domnul cel fără-nceput.
Și astăzi s-a împlinit
Prorocia de demult:
Că se va naște Hristos,
Mesia cel luminos.
Din Fecioara Măria,
Din neamul lui Avraam,

Cu cununa lângă ea.
Îngerii se cobora
Mândră cinste-i aducea:
- Noi, Mărie, te cinstim,
Că ești îmbrăcată-n soare
Și cununa-i la picioare.
I-ai dat țâță lui Hristos
La Mântuitorul nost.
Pe Hristos L-ai adăpat,
Ca să ne scoată din iad.

*Culeasă de le: Marie Iancu, 42 de ani,
4 clase primare, Florești (decembrie 1970)*

Un crai tânăr de curând?
Craii dacă au plecat,
Steaua li s-a arătat
Și-au mers până ce-au stătut
Unde-a fost pruncul născut.
Cu toții s-au bucurat
Pe Cristos când l-au aflat.
Cu toți i s-au închinat
Ca la un mare împărat.

Daruri scumpe aducând
Și către Hristos cântând:
- Culcă-te-mpărat ceresc
În sălaș dobitocesc.
Te culcă pe fân uscat
De îngeri înconjurat,
Care te vor lăuda
Și mărire îți vor da.
Mărire-ntru cei de Sus
Și pace pân' la Apus.

Din sămânța lui David

Din Spirit sfânt zămislit.

Trei crai de la Răsărit

La închinare au venit,

Culeasă de la: Dumitru Pop a Glijii, 50

de ani, 7 clase primare, Florești

(decembrie 1970)

39.Umblă, umblă, se preumblă

Umblă, umblă, se preumblă

Maica Sfântă pe pământ,

Se luară, se duseră

La umbruța unui plop.

Plopul începe a clătina,

Maica Sfântă a blestema:

„Fir-ai, tu, plop, blestemat,

Blestemat de Fiul Meu,

Fruntea ta așa să fie

În postul Crăciunului,

Ca-n postul Sânpetrului"

Se luară, se duseră.

Într-o poiată s-așezară.

Nu se putu odihni

De boncodul boilor,

De tropotul cailor.

I-o venit vremea să nască,

Se luară, se duseră.

Mai tare de Dumnezeu"

Se luară, se duseră

La umbruța unui brad.

Bradu-ncepe a umbri

Maica Sfântă a-l aldui:

„Fire-ai, tu, brad, alduit

De mine, de Fiul Meu,

Mai tare de Dumnezeu,

Când o fost de către seară,

Într-o poiată se așezară,

În iesle de fân uscat,

De îngerii înconjurați.

Mândru nume că i-o pus,

Isus Cristos cel de Sus.

Mândru nume că i-o dat,

Isus Cristos împărat.

(După fiecare vers refrenul:

Le, Sfântă Mărie, le!)

40.Colo sus pe vremea aceea

Colo sus, pe vremea aceea,

În frumoasa Galileia

O fecioară viețuia

Ce Măria se chema.

Nazaret era orașul

Unde ea-și avea locașul.

Într-o zi Măria sta

Singură la casa sa.

Și deodată ce văzu:

Casa toată se umplu

De-o lumină lucitoare

Ca lumina cea de soare.

Îngerul Gavril intrase

Veste bună aducând:

- Tu, de daruri încărcată,

Cea mai binecuvântată

Din femei pe acest pământ,

E cu Tine Domnul Sfânt!

- Oare ce-nsemnează oare

Astă vorbă de urare?

Îngerul i-a zis Măriei:

- N-avea teamă! Pace ție!

În acest mare oraș

Naște-vei un copilaș.

Fiu al Domnului va fi

Și Isus se va numi.

La Fecioara sfântă-n casă
Și în zborul lui cel sfânt

Și de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie!

41. Dumnezeu cu Sân-Petru

O, ce gazdă veselești,
De ce masa ți-o-mpodobești
Cu colac de grâu frumos
Așteptându-l pe Hristos?
Iese gazda pân' afară
Și se uită sus la cer
Ci am venit ca să vedem
Cum trăiți, cum locuiți
Pe Dumnezeu îl pomeniți.
Dumnezeu cu Sfântu' Petre
Se luară, se duseră
Peste vii, peste moșii,
În capătul satului
La casa bogatului.
- Bună ziua, muncitori!
- Să trăiți, voi domnitori!
- Gata-i prânzul să-l prânzim?
- Prânzu-i gata pentru noi,
- Nu pentru oameni ca voi.
- Se luară, se duseră

De-l vede pe Dumnezeu,
Coborându-și câștigând
Pe o scară dalbă de ceară.
Gazda-n brațe și-luară:
- Hai, Domnule, să prânzim.
- N-am venit ca să prânzesc,
Haideți la el să-l prânzim.
Că dacă se termină
Îl bun Domnul și ne-o da.
Se luară, se duseră.
Dumnezeu din grai grăiră:
- Uite, Petre, în dreapta mea,
Spune-mi, Petre, ce-i vedea!
- Văd casa săracului
În mijlocul raiului
Între mese pline, întinse
Și între lumini aprinse.
- Uite, Petre, în stânga mea
Spune-mi, Petre, ce-i vedea!
- Văd casa bogatului

În mijlocul satului
La casa săracului.

În mijlocul iadului
Chiar în para focului.

- Bună ziua, muncitori!
- Să trăiți, voi domnitori!
- Gata-, prânzul, sa-l prânzim?
- Pranzu-i gata, cam puțin

*Culeasă de la: Ana Lucaci, 48 de ani,
analfabetă, Tăuți*

42. Mă luai, luai (Variantă floreșteană)

Mă luai, luai
Tăt pă lângă râu
Cu secerea-n brâu,
Cu fusu torcând
Cu gura-ntrebând:

Cu căluțu lui,
Spuma laptelui,
Negru de-asudat
Albu de-nspumat.

- N-ați voi, voi văzut
 - Un voinicaș a mneiu?
 - Poate l-am văzut,
 - Nu l-am cunoscut.
 - Voinicașu' mneiu
- Culeasă de la: Floare Gal a lui Mitru
lui Mihușel, 81 de ani, 2 clase
primare, în 19 ianuarie 1972. Se
colinda în Florești de tineri și vârstnici
până de curând.*

44. Ziorel de ziuă

Deschide ușa creștine,	Pe Sfânta Fecioară-n casă
Ziorel de ziuă!	Mai târziu găsiră apoi
Căci venim din nou la tine	Un staul frumos de oi.
Ziorel de ziuă! (Refren)	Și în staul, pe fân jos
Noi departe am venit,	L-a născut pe Isus Cristos,
Drumu-i greu ș-am obosit.	Care cu puterea sa
Noi la Viflaim am fost	A împărțit lumea
Ca sa-l vedem pe Cristos.	Ș-are mult să suferească
Și-am văzut-o pe a Lui mamă	Pe noi să ne mântuiască.
Pe care Maria o cheamă,	
Cum umbla din casă-n casă	
Ca pe fiul său să-l nască	<i>Culeasă de la: Dorina Corojan, 40 de</i>
Oamenii-s răi, nu o lasă	<i>ani merceolog la CAP Florești.</i>

45. Pe țarmura mărilor

Pe țarmura mărilor	Trei meșteri si trei tâmplari
Mândră-i slijba popilor.	Cioplind la crucea de brad?
Slujba-i mândră, cine-o ascultă?	- Lasă, Maică, să cioplească,
Da' o ascultă Maica Sfântă	Pe mine mă răstignească,
Cu lacrimi ca murele,	Lumea să se-ncreștinească,
De grele ca pietrele.	C-au avut un Fiuț sfânt
Vine Fiul și-o întrebă:	Și L-ai dat la răstignit.
- De ce plângi, Măicuță dragă?	
-Dar eu, Fiuț, cum n-oi plânge	<i>Culeasă de la: Veronica Irimies,</i>
Când văd la Pilat în curte	<i>15 ani, Tăuți, (decembrie 1971)</i>

Sub influența circulației generale a colindelor „culte” și la Florești populația colindă mai des: „O ce veste minunată” și „Trei păstori se întâlniră”, iar copiii cu steaua „Steaua sus răsare”.

În perioada dintre cele două războaie mondiale tineretul floreștean pregătea **Viflaimul** pe care-l prezenta mai întâi în biserică, sub îndrumarea dascălului Ioachim

Pop și cu aprobarea preotului local. Din informațiile primite de la domnișoara Măria Costea (de 85 de ani la data realizării anchetei), fostă învățătoare în Florești între anii 1902-1919 (decedată în iunie 1971) precum și din materialele manuscrise ce le deține autorul acestei lucrări, învățătorul Ioachim Pop a cules și redactat după cum circula în popor textul „Viflaimului” pe care-l instruia cu tineretul. Era teatru popular în limba română, cu conținut educativ și patriotic, căci era presărat cu scene similare din viața poporului nostru.

b) Obiceiuri de Anul Nou

În seara Anului Nou, până după miezul nopții în fiecare familie se lua cina și toți ai casei erau treji. În familiile cu fete se obișnuia ca fetele să se adune la una din ele și să-și ghicească „norocul” în noul an ce vine. Iată câteva „ghicitori de noroc”:

I. Se duceau câte două-trei fete în curte și aduceau un braț de lemn tăiat. Dacă numărându-le ieșea număr cu soț, acea fată se mărita.

II. În alte familii fetele tăiau câte o jumară de carne de porc și o puneau pe masă. Apoi aduceau un cotoi. A cui jumară o mânca cotoiul, însemna că acea fată se va mărita în anul ce vine.

III. Flăcăii mai „șmecheri” luau porțițele de la fete și le duceau la drăguț în timpul nopții de Anul Nou. A doua zi tot satul afla de „furtul porții” de la drăguță și se făceau glume pe spinarea ei.

IV. În seara de Anul Nou, în mod obișnuit în trecut ca și azi, vârstnicii jucau cărți la casa unuia dintre ei și se serveau cu băutură.

V. Tot în noaptea Anului Nou se obișnuia ca fetele să se suie pe gunoiul de la grajd și să se bată „fedea” (capacele de oale). La auzul acestor bătăi lătrau câinii. Din ce parte venea primul lătrat de câine, din acea parte se credea că-i va veni mirele fetei cu „fedea” pe gunoi.

VI. La fetele „bătrâne” flăcăii puneau în această noapte un „moș” făcut din cârpe și umplut cu paie, uneori înzestrat cu toate „sculele” specifice bărbaților, ba și cu câte o „țâdulă” în mână, vestind fata să-și grăbească măritișul. Feciorilor „bătrâni” li se puneau pe casă, pe poartă ori într-un pom de lângă casă „o babă” din zdrențe cu aceleași măgulitoare invitații la grăbirea însuratului. A doua zi satul avea ce glumi pe seama celor vizitați de astfel de „peșitori”.

c) Obiceiuri la Bobotează și la alte sărbători

a) În trecut sărbătoarea Bobotezii era un prilej de petreceri, dar și de abținere alimentară. Astfel fetele în ajunul Bobotezii nu mâncau, ci ajunau. Când venea preotul

cu crucea, luau câte un fir de busuioc din mănunchiul cu care preotul stropea casa cu aghiasmă, și îl puneau în cosiță (în cozile de păr).

b) În noaptea ajunului Bobotezei fetele obișnuiau să-și pună sub pernă: pieptene, cărbune, sare, pâine și o oglindă, ca să viseze pe băiatul iubit pe care și-l doreau soț. După poziția și starea în care erau găsite acestea dimineața se puteau face aprecieri asupra felului cum va arăta sau va fi alesul inimii.

c) La Bobotează, în trecut, preotul umbla cu crucea pe la casele credincioșilor însoțit de diac, făt și un grup de patru copii îmbrăcați în ornate albe. Acestor copii gazdele le dădeau nuci, mere, bani. În ziua Bobotezei toți poporanii ieșeau la „apa” Someșului, unde se făcea binecuvântarea ei de către preot.

În Cășlegi (timpul dintre Crăciun și începerea postului Paștelor) se făceau cele mai multe nunți. În trecut nu existau nunți cu răpire, ci numai cu mireasă.

La întâmpinarea Domnului (2 februarie) se credea că dacă trece vulpea gheața, va fi iarnă lungă, dacă n-o trece, va fi scurtă.

La apucarea Postului Mare, care ținea 7 săptămâni și se respecta cu strășnicie, căci nu se mâncau: carne, lapte, ouă, ci numai mâncări din legume și fructe fierte sau gătit în ulei, hrana ce rămânea de „frupt” (provenită din carne, lapte) se dădea țiganilor, care nu posteau. Nu se mânca de „dulce”, ci numai „mâncări de post”: fasole, varză, cartofi etc. Vasele în care s-au pregătit mâncăruri „de dulce” erau spălate cu leșie și puse în pod până la Paști, când se coborau pentru a pregăti din nou în ele mâncări cu carne. În postul mare se mânca și „lapte de bou” făcut din pere fierte cu mămăligă. La „apucarea postului” se obișnuia să se facă „Kortoș”, un fel de colac sucit pe un făcălet și copt în ulei (tulnic).

În sâmbăta lui Lazăr (cu o sâmbătă înaintea Paștilor) se obișnuia să se dea „pupi” (colăcei) peste mormintele morților din familie sau cocoși de porumb („floricel”) pentru sufletele morților.

Erau și oameni „prinși” (angajați, jurați) să ajune din Joia Mare până în ziua de Paști pentru a li se îndeplini unele dorințe.

La Paști, afară de „frângerea postului” și festivitățile populare și religioase ale praznicului, în ziua întâia era hora, căci după masă era Vecernia mare. Din cauza postului sever de 7 săptămâni și a trecerii bruște la o hrană substanțială de carne, ouă, unt etc. adesea se întâmplau grave îmbolnăviri cu stomacul, care uneori se soldau cu moartea.

La „înviere”, care se făcea la orele 3 dimineața, fiecare își aducea acasă „pasca” (anafura sfințită) în pahar, în schimbul oului lăsat pentru preot.

La Rusalii se obișnuia a se aduce tei în biserică. Tot în ziua de Rusalii se obișnuia să iasă la sfințitul țarinii în procesiune, iar la întoarcere fetele făceau cununițe din spice de grâu și le puneau pe prapori.

La Sângeorz (23 aprilie) se aducea rug (trandafir sălbatic) în poartă, din adâncul pădurii ori din câmp, ca să nu audă strigoii cocoșii gazdei apropiate și să vină la grajd să ia laptele de la vite.

Numai la 5 zile după Sângeorz se punea răchită verde în poartă. Tot în ziua de Sângeorz se obișnuia ca feciorii să ude fetele cu apă.

La Sânzienne (24 iunie) se puneau „sânzienele” (flori galbene de câmp) cruce în poartă și pe casă ca să aducă noroc familiei și rod bogat. Se obișnuia să se arunce pe acoperișul casei câte o cununie de sânzienne pentru fiecare membru de familie. Dacă cununie cădea de pe casă, se credea că acel membru al familiei n-are mult de trăit.

La Ziua Crucii (14 septembrie) în mod obișnuit se adunau buruieni de leac, prune, fructe pentru ceaiuri.

d) Împreunarea oilor

Din vremuri străvechi, în fiecare an, între 20 aprilie și 5 mai, se fixează ziua „împreunării oilor”, eveniment important în viața economică a satului, moment evocator al păstoritului strămoșesc.

Încă cu două-trei zile înainte de „împreunare” fiecare gospodar, proprietar de oi, se îngrijește să-și hrănească cât mai bine oile pentru a obține o producție de lapte mare în ziua împreunării oilor în turmă. După această cantitate de lapte va primi peste vară brânza și derivatele ei, când îi va veni rândul la muls.

În ziua împreunării, după întoarcerea de la păscut, fiecare gazdă își mulge oile. Urmează apoi măsurarea cantității de lapte a fiecărei gazde, care se face cu: cupa, lităra, „picu' mare”, „picu' mic” și se însemnează pe hârtie de către „gazda de turmă” și ajutoarele lui. În trecut cantitatea de lapte se însemna pe o creștătură. Se face apoi **ordinea de bătaie**, „rândul” la muls în funcție de cantitatea de lapte avută de fiecare gazdă, după care urma „Jocul ciobanului care și-a pierdut oile”.

Urmează apoi masa câmpenească la care fiecare proprietar de oi și fiecare „găzdoie” și-a adus fătoaia (fața de masă), vasele, furculițe, cuțițe și mielul fript, jînarsul, prăjitura și berea. Masa destul de copioasă în aer liber, țuica, vinul și berea sunt un puternic stimulent la voia bună. „Ceterașii” sunt nelipsiți și cântă pentru toți, în timp ce „cheta” și damigeana pentru strânsul țuicii și vinul circulă, cu unul dintre țigani, pe la fiecare masă. Se strânge și de către cioban țuică, un călcâi de pâine, o bucată de carne de miel, prăjitură.

O dată terminată masa câmpenească, se încinge hora. Strigăturile și voia bună umplu văzduhul. Femeile care s-au îmbătat prind curaj și se dau pe lângă câte un bărbat frumos, chiar de ar fi intelectual, și-l dezbracă până la piele. Au fost cazuri când ofițeri superiori, rudeni cu unul din proprietarii de oi, sosiți să-și petreacă au fost

dezbrăcinați, cu toată împotrivirea lor. Sigur că gluma a fost trecută cu vederea de cel în cauză. Alte femei bete și buiece se dau de-a berbeleacul pe câte o coastă. Câte una mai glumeață încalcă pe măgarul turmei și îndeamnă plecarea oamenilor acasă, spre casa gazdei de turmă. Mulțimea se scoală de la mese și-n cântec și dans se îndreaptă spre sat. Pe drum se fac dese popasuri și glume de către cei cu voie bună și așa ajung la casa gazdei de turmă. Ajunși aici se desfac lăzile de bere, se încinge hora și cântecul până în zorii zilei următoare.

3. Obiceiuri legate de momente din viața omului

a) Obiceiuri la nașterea pruncilor

Mare bucurie aduce în fiecare familie nașterea unui copil sănătos. Aceasta se manifestă atât din partea părinților cât și a rudeniilor apropiate și prietenilor.

Despre gravide și mame existau multe credințe, superstiții, care de care mai absurde.

Dacă naște mama, să nu umble la casa ei numai cine o cunoaște, căci altfel i se spurcă copilul.

Dacă mama gravidă se uită la un om urât, așa-i va fi copilul. De aceea gravidele evitau asemenea persoane.

Dacă o femeie aflată „în menstruație” („are florile”) a intrat în casa lehuzei, fără să-i spună că se află în această situație, i se spurcă copilul, îi vor ieși bube pe față. Ca să-și scape nou-născutul de o astfel de pacoste, lehuza trebuie să ia o poală de rochie a unei fete care a avut recent prima menstruație și cu această poală înmuiată în apă să-și șteargă copilul pe față și atunci copilul „se va curăți”, îi vor trece bubele...

La copilul nou-născut să i se pună sub cap un cuțit și o carte de rugăciuni ori „Visul Maicii Domnului”, ca să nu se apropie de el „necuratul”. Dacă a intrat „necuratul” în viața copilului se observă că plânge și face spume la gură (fenomene de epilepsie ori de spasmofilie) și atunci poate scăpa de diavol numai cu slujbe făcute de preot. Mama lehuză nu avea voie (cele bigote și azi respectă această restricție) să iasă din curtea casei 6 săptămâni, dată la care mergea la biserică cu copilul unde preotul îi citea „moltva”. Nu avea voie să scoată nici apă din fântână.

Noul născut imediat după naștere era îmbăiat și înfășurat în cârpe curate. În trecut până la vârsta de un an născutul era înfășat în cârpe, nu ca astăzi în cămăsuță și scutece.

Adeseori au fost cazuri, când mamele ocupate cu munca câmpului, lipsite de orice control prenatal și asistență medicală, nașteau în câmp sub căruță, la umbra și

adăpostul unei tufe ori pom sălbatic, chiar în bătaia soarelui ori a vântului. Dar și când mama era asistată de moașă, adesea aceasta era analfabetă. Se cunoaște cazul unei mamei floreștene care a născut la dreve (dărăcit lăna) în localitatea Săcele lângă lara.

Copilul era culcat într-o covată ori leagăn de lemn, învelit în scutece, nu în cărucioare ca astăzi.

Botez cu petrecere făceau doar bogătașii.

De la un an la opt ani copiii umblau îmbrăcați într-o cămașă lungă, Fetițele purtau păr lung, împletit în codițe.

De multe ori credințele deșarte și leacurile băbești erau stăpâne pe conștiința orăbă a țăranilor floreșteni. Astfel lelea Victoria Topan a Pironiții, de 48 ani, ne relatează în septembrie 1971, cazul primului născut al lui Pop Ilie-Drăgan. Acest copilăș după naștere (aprilie 1940) a avut pe față timp de 6 luni pete roșii purulente. Ca să-l scape, au folosit poala unei fete, pătată din abundantă de prima menstruație. Petele totuși nu au dispărut. Atunci părinții, sub influența babelor sfătuitoare, au folosit poala înflorată a unei neveste care a născut prima dată băiat. Totuși copilul a murit, tocmai în septembrie 1940, când în sat au intrat armatele horthyste. Cu acest prilej - ne relatează lelea Victorie, șoviniștii maghiari localnici s-au dedat la bombardarea cu pietre a fiecărei case românești. În acele zile puține case românești au rămas cu geamurile întregi și puțini români localnici nebătuți de șoviniștii horthyști.

Era obiceiul ca atunci când mama mergea afară din casă să pună mătura peste leagăn, ca să nu se sperie copilul. Alte mame băteau pe pragul casei o „țântă” de postav roșu ca cine vine în casă să nu-i deoache copilul. Era și un sfat: „Pe copilul speriat scuipe-l în gură să nu se deoache!”...

b) Obiceiuri legate de căsătorie. Nunta Floreșteană

Unul dintre cele mai importante momente din viața omului îl constituie căsătoria, când se pun bazele unei noi familii cu toate sarcinile ce decurg din încheierea acestui act matrimonial pe plan social.

Vom reconstitui cât mai fidel căsătoria în trecut la Florești. Și în trecut dragostea între băieții și fetele ajunși la vârsta căsătoriei, mai ales între cei săraci, se baza pe stimă și respect reciproc, pe frumusețea fizică și morală a celor doi parteneri. În familiile cu avere un criteriu important în contractarea căsătoriei îl constituia zestrea și neamul. Adesea căsătoriile se făceau după sfatul părinților, care pentru tineri era adevărată lege. Mai ales fetele docile erau silite să accepte porunca părinților pentru a nu se înstrăina averea ori pentru a deveni soții bogate, chiar dacă viitorii soți erau mai vârstnici ca ele ori cu grave defecte morale sau fizice.

Dragostea între tineri se înfiripa, de obicei, în șezători, la horă, în clăci ori cu alte prilejuri.

A. Dacă doi tineri se iubeau ori părinții țineau ca să se ia laolaltă se făcea **pețitul**, care în mod obișnuit se efectua joia.

În pețit mergea tatăl feciorului, însoțit de un prieten ori vecin și, după ce intra în casa fetei și discuta lucruri actuale din viața satului, trecea pe îndelete la petit. Tatăl fetei îl întreba ce gând l-a adus pe la ei (deși știa) și viitorul socru mare îi cerea fata în căsătorie pentru fiul său. Urma apoi discuția despre **zestrea** ce o va primi fata: câte „fărtaie” de pământ și în care hotare ale satului, câte vaci, oi, perechi de boi. Socru mare arăta și el din parte-și că îi dă casă feciorului, boi, pământ, și că-i harnic și bun. Dacă viitorii cuscri ajungeau la înțelegere se trecea la fixarea **credinței** (logodnei) pentru proxima sâmbătă seara.

B. **Logodna („credințitu’ ”)** o pregătea și o susținea materialicește socrul mic. Câteva familii, rude apropiate ale mirelui și miresei luau parte la „credință”. După ce tinerii s-au întors de la primărie și de la casa parohială unde au înștiințat autoritățile de stat și pe preot că vor să se căsătorească, se așezau în fruntea mesei și începea petrecerea, în mod obișnuit fără muzică. În trecut nu se schimbau verighete de aur între logodnici, ci băiatul dădea logodnicei sale un zlot, iar fata îi dădea o năframă. La petrecerea logodnei se serveau sarmale umplute cu păsat și kortoș ori plăcinte.

După ce se făceau trei „strigături” (anunțuri) în biserică despre viitoarea căsătorie a tinerilor logodiți, pentru ca în caz de piedici juridice între ei (consangvinitate, înrudire apropiată, bigamie, impotență sexuală etc.) să nu se facă contractul matrimonial, se trecea la nuntă. Dacă totuși între timp între cei doi logodnici au intervenit neînțelegeri ori s-au descoperit piedici de căsătorie, mirele trimitea fetei năframa îndărăt și aceasta lui „zlotul” și logodna se socotea stricată. Dacă înțelegerea rămânea bună se pregătea **nunta**.

C. Nunta

Chemarea la nuntă se făcea prin chemători și chemătoare, prieteni și rudenii apropiate ai celor doi tineri logodnici.

Chemătorii, doi tineri purtând fiecare câte un baston împodobit cu panglici multicolore și două fete chemătoare îmbrăcate cu buici înșnurate (un fel de pulovere, pieptare) treceau pe la fiecare familie indicată de viitorii cuscri și o invitau la nuntă astfel:

46.

Este un grai mândru și frumos

De la Domnu' Hristos

De la doisprezece Sfinți Apostoli

Anume cu nume: Selejan Vasilică a Conciului [numele tatălui logodnicei]

Vă poștește la sălașul lui Dumnezeu

Și la al dumisale

La un pahar de băutură

La mai multă voie bună

Pe duminică după-amiază, pe un ceas, două,

Pe când vă va ajuta Dumnezeu".

În satul Tăuți chemarea la nuntă se făcea prin versuri ca acestea:

47.

Este un lucru adevărat	Pas de cununie,
De la Dumnezeu lăsat	Pahar de căsătorie,
Doi tineri s-au împreunat	Fără noi și dumneavoastră
De pe aici, de lângă mare	Nu poate să fie.
Unde soarele răsare.	Sunteți oameni de cinste și de omenie
Ș-am venit c-o învitare	Dumnezeu sfântul vă ție!
De la împărăteasa mare	C-aveți fete și feciori
Cu numele... Mariana	Și vă vom fi trebuitori.
Ea frumos s-o rugat	Poate vorbe sunt mai multe
Și noi frumos vă rugăm.	Dar noi nu le știm răspunde,
Că de nu s-ar fi rugat	C-am șezut mai mult la munte
Nici noi nu am fi plecat	Și la școală n-am umblat
Și de nu ne-ar fi vorbit	Și ce-am știut am uitat.
Nici noi nu am fi venit.	Și dumneavoastră îți face bine
Mireasa noastră	Și ni-ți ierta
Dimineața s-o sculat	Cum v-am știut cuvânta.
Și pe față s-o spălat.	
Lui Dumnezeu s-o rugat	<i>Culeasă de la: Maria Lucaci, 39 de ani,</i>
Si de ce s-o rugat	<i>4 clase primare, Tăuți</i>
Dumnezeu sfantu i-o dat:	

Gazdele invitate dăruiau chemătorilor ouă iar chemătoarelor, baticuri. Adesea chemările la nuntă se făceau miercurea și se repetau vinerea când invitații dădeau răspunsul precis dacă vor veni sau nu la nuntă.

Pregătirea nunții se făcea în mai multe direcții:

- Socăcița și ajutoarele ei pregăteau mâncările la mire, care constau din curechi umplut cu hrișcașă (orez ori păsat - sarmale), supă de carne de vită, pancove, kortoșuri, țuică etc;

- Stegarul își pregătea **bota** (o prăjină pentru steag), năframa, primele cu clopoței, panglicile și oglinzile din care i se va coase steagul mirelui;

- Mirele își procura pălărie ori căciulă împodobită cu flori naturale și artificiale, iar mireasa își procura cununa din flori multicolore din seu ori naturale.

c) Ceremonialul nunții

Nunta se desfășura de duminică după-amiaza până luni dimineața. Mirii plecau duminică dimineața la biserică unde se spovedeau și se cuminecau, asistând și la Sf. Liturghie. După terminarea slujbei erau cununați în prezența poporului adunat aici. Uneori plecau acasă de la biserică și apoi se întorceau cu nuntașii la cununie. Aici, în fața bisericii, până se săvârșea slujba cununiei, nuntașii jucau.

După terminarea cununiei mirele pleca însoțit de nuntașii lui la el acasă, iar mireasa însoțită de nuntașii ei la ea acasă, fiecare dând prima masă oaspeților nuntași. Peste câteva ore (2-3 ore) mirele însoțit de nănași, stegar, staroste, chemători și de ceilalți nuntași, în căruțe trase de cai sau de boi cu colaci în coarne și cu năfrâmi, plecau după mireasă cu tot alaiul. Până la venirea mirelui nuntașii miresei luau o masă la aceasta. Înainte de sosirea mirelui „se gojea mireasa”, adică era îndemnată să plângă și să-și ia „iertările” de la părinți. În acest scop se așeza pe masă un vas de porțelan sau un castron mare în care se afla apă, care simboliza lacrimile miresei, și o floare de mușcată. Mireasa se așeza cu capul rezemat în palme deasupra vasului și plângea cu lacrimi. În acest timp fetele din jurul ei, care stăteau în aceeași poziție în jurul mesei, cântau un cântec duios pe care-l începea o chemătoare prin rostirea acestor versuri:

48.

Las-să plângă cât de tare

Rupi o floare din grădină

Fără leac de rădăcină.

la-ți, mireasă, ziua bună

De la tată, de la mamă,

De la frați, de la surori,

De la grădina cu flori,

De la fete și feciori...

Rosmarin în colțul mesii

Frumos plâng ochii miresii

Alteori „gojitul” începea cu alte versuri:

Florile din câmpul mare,

Las-să plângă cât de rău

Florile de pe părau.

Plângeți frați, plângeți surori,

Și tu grădină cu flori,

Și-acum mă duc de la voi..."

Culeasă de la: Florica Gal, 17 de ani

(mai 1968)

49.

Soare, soare, nănaș mare,

Ține ziua cât de mare

De la feciori, de la joc:

De la un fir de mintă creață

C-am o fină ducătoare	De la un fecior, de pe brață;
Peste deal, peste munți,	De la un fir de lămâiță
La părinți necunoscuți.	De seara de pe uliță
Și continuau fetele să cânte:	De la o singurică floare,
la-ți, mireasă, ziua bună	De sara din șezătoare.
De la tată, de la mamă,	<i>Culeasă de la: Ana Budișan născută</i>
De la un fir de busuioc,	<i>Sucală, 60 de ani, alfabetizată, Florești.</i>

La plecarea mirelui după mireasă, prin gura starostelui, tânărul mire își lua „iertăciunile” de la părinți:

50.	Eu din suflet te-aș ruga:
Mirele din grai grăia, prin gura mea:	Eu de ți-am greșit vreodată,
Scumpul meu tată iubit,	Adă-mi mâna și mă iartă.
Pentru mine mult te-ai trudit;	Tăticule, (tată scump) eu te rog
Ai trudit, ai alergat,	De aici, din acest loc
Până mare am crescut	Să-mi zici și dumneata:
Dar acum mi-a rânduit Dumnezeu	Cale albă și noroc!
O soție să am eu,	Se întoarce apoi spre mama mirelui și-i
Cu care să trăiesc	zice:
Și viață să-mi croiesc.	Scumpa mea mamă iubită,
Și înainte de a pleca	Te las cu inima friptă
Și de mine despărțită pentru veșnicie,	Cale albă și noroc!
Că mi-a rânduit Dumnezeu și mie	Tot așa își ia iertare de la frați și de
O soție cu care să trăiesc	la surori:
Și viață să-mi croiesc.	Scumpii mei frați, dragi surori
Înainte de a pleca, mamă scumpă,	Poate v-am greșit la oarecare
Eu din suflet te-aș ruga:	Dar acum, la plecare
Că de ți-am greșit vreodată	Să-mi ziceți toți din ăst loc
Sărută-mă și mă iartă.	Să-mi dea Dumnezeu:
Și zi și dumneata din acest loc	Cale albă și noroc!
Să-mi dea Dumnezeu:	

Culeasă de la: Ioan Budișan-Moga, 61 de ani, alfabetizat, născut în localitatea Căuaș-Făureni, județul Cluj, și de nedespărțitul său prieten, Ioan Uța-Poca, de aceeași vârstă, născut în Florești. Lumea-i cunoaște sub numele „Poca cu Moga”, când trec prin sat. "Moga" a fost de foarte multe ori „staroste” la nunțile din Florești.

Tot acest informator ne arată își ia rămas bun mirele cum și de la celelalte neamuri:

„Iar iubite mătuși și unchi, veri și vere,

Toate neamurile mele,

Eu acuma la plecare

Vă cer scuze și iertare

Și să-mi ziceți și voi cu toții din acest loc: Cale albă și noroc! La mireasă se continuă „gojitul” și petrecerea, în așteptarea mirelui. Erau cazuri când mireasa era bucuroasă că se mărită și nu-i venea plânsul. Așa s-a întâmplat cu lele Anică. a Jujii, fată săracă, prin 1924. În acest caz era credința că va fi secetă și nu se vor face prunele.

În fine o dată luate iertările, se pregăteau să plece mirele după mireasă. De obicei se suiau în căruțe cu caii împodobiiți cu flori și zurgălăi. Plecarea era semnalată prin „Descânțece” (strigături) pe care le rosteau (chiuiau) nuntașii mirelui și în special femeile:

51.

Tri pomnițe și-o cireășă

S-o mărite după domn,

Noi pornim după mireasă,

Să se sature de somn.

De-om găsi-o somnuroasă,

De la mire merem gata

Om lăsa-o la mă-sa acasă

La mireasă acum fac vatra.

52.

Doamne, ajută-ne și nouă

Câte muieri îs de treabă,

Să pornim pe cale nouă,

Toate-o ieșit să ne vadă.

Cale nouă, norocită,

Câte muieri îs de frunte,

Unde n-am fost niciodată.

Toate ne-o ieșit-nainte.

Ajunși la poarta miresei se opresc, căci aceasta-i legată cu panglici și mirele dă țuică și colaci ca să i se deschidă poarta. Starostele îndrumă toate ceremonialurile, iar stegarul flutură steagul deasupra capului mirelui și împreună cu ceilalți nuntași chiuie. Stegărița îl însoțește, căci ea a cusut steagul și ei îi revine cinstea de a fi jucată tot timpul nunții numai de stegar.

În poarta miresei așteaptă părinții și rudeniile apropiate ale acesteia, iar în coridor așteaptă mireasa înconjurată de „surorile miresei” (domnișoarele de onoare, druștele) și ascultau chiuiturile ce i se adresau:

53.

Miresuță, draga mea,

Nici atunci n-o fost bune

Slobozi-neîn ocol,

Că i-o fost tare rușine...

Că ni-i dor de pălincuță,

La mire de miresuță.

Culeasă de la: Ana Rotaru născută

Că de când o credmțat

Fluieraș (născută în 1871), 89 de ani,

Numa' odată o țucat, Florești (12 septembrie 1960)

Se deschide poarta și nuntașii cu mirele intră în ograda miresei.

Mireasa cu cununa pe cap, însoțită de „chemătoare” și alte fete își primește mirele sărutându-l sfioasă. Apoi mirele cu nuntașii lui treceau la masă și erau „cinstiți” cu țuică, mâncare și pancove, petrecerea și chiuiturile nu mai conțin:

54.

Miresucă cu cunună,
Pare că te-o rupt din lună,
Ți se cade cu cunună,
Ca și cerului cu lună,
Ți se cade cu mărgele
Ca și cerului cu stele.

56. Soacrei mici

O, săracă soacră mică,
Că rămâi fără nimica,
Fără ladă, fără țol,
Fără-un pic de ajutor.

57.

Mire, mire, fătu' meu,
Nu-ți purta mireasa rău
Că te-a bate Dumnezeu,
Ca-, minte copilărească
Nu poate sa nu-ti greșească.
De ți-a greși cu gându',
Iartă-o cu sufletu';
De ți-a greșit cu voia,
Iartă-o cu inima.

55.

Tu mireasă, draga mea,
Mulțamește-i maică-ta
Că frumos te-o legănat
Tânără te-o măritat.
Și te-o legănat la soare
Și te-o crescut ca pe-o floare.

58.

Că astă-vară la cosit
Mândră floare ți-ai găsit
Dacă nu îi ști cruța,
Floarea iute s-o usca.

Dacă nu îi ști griji

Floarea ți s-o veșteji.

Culeasă de la: Nastasia Căian a

Cuții, năsută Ciobanu-Nucu, 80 de

ani, 6 clase primare (septembrie 1970)

După terminarea mesei și mireasa își lua iertăciunile de la părinți, fie prin gura starostelui, fie, de n-o îneca plânsul, chiar prin glasul ei:

59.

Dragii mei părinți,
Dumneavoastră ați crescut o fiică
Și fiica dumneavoastră
O dați pe mâna mirelui
S-o folosească sănătos.
Și apoi toți cei de față încheiau:
Să le dea Dumnezeu noroc!

Apoi socrii mici sărutau pe miri și starostele îndemna nuntașii să iasă de după mese și să plece la mire.

Se suiau în căruțe trase de cai ori de boi împodobiți iar nuntașii îi îndemneau prin strigături:

Mirele:

60.

Miresucă, draga me.

Zică cine ce vre,

Sui în car, că ești a me.

De ești hădă, de ești proastă,

Sui în car că ești a noastră!

61.

Miresucă, draga mea,

Pune-ți picioru'n cărâm

Și nu te duce plângând,

Pune-ți piciorul pe roată

Că unde te ducem noi

Este un car cu șase boi

Ș-o turmă mare de oi.

Ș-o ogradă ca un rai

Și mirele ca un crai.

Totuși mireasa se desparte plângând de părinți.

62.

Plângi, mireasă, nu tăcea,

C-așa bine nu-i avea,

Cum a fost la maică-ta.

De-i umbla în car cu cai,

Bine ca la mă-ta n-ai

Dacă părinții fetei s-au purtat aspru cu ea, femeile le „descântă”:

63.

Rămâi, maică sănătoasă,

Dac'ai fost așa voioasă

Să nu-mi vezi umbra prin casă.

Rămâi, tată, sănătos,

Dac'ai fost așa voios

Să nu-mi vezi umbra pe jos.

M-ai măritat așa departe

Să vin cu desagii-n spate,

Cu desagii-nbăierați
Și cu ochii-nlăcrimați.

Culeasă de la: Ana Maja a Sofiii, 38 de ani, măritată Cărean în Feleacu.

Mireasa se mai adresează mamei s-o ierte și apoi se suie în car lângă mire și alaiul pornește spre casa mirelui. Pe drum strigăturile nu conțin:

64.

Trandafir mândru din iarbă,
Drag mi-o fost omu' de treabă,
Trandafir mândru de fân,
Drag mi-o fost omu' cel bun.

65.

Florivică de pe coastă,
Frumoasă-i mireasa noastră.
Florivică de pe râț
NICI mirele nu-i urât,
Doamne, bine s-o vâjit.

66.

Mână, bade, bou tare,
Să sosim în sat cu soare,
Sa ne vadă oameni,
De ce n-am bătut bou.

67.

Să trăiască mirele,
Pentru el îi binele
Sa trăiască mireasa,
Pentru ea-i veselia!

68.

Frunză verde de mărar,
O picat mireasa-n car
Mirele, de bucurie
Râde pe sub pălărie...

69.

Miresuța-i cu cercei,
Mirele-i cu cioareci răi,
Miresuța-i cu mărgelă,
Mirele-i cu cisme rele.

70.

Miresucă, draga mea,
Supără-te si nu prea
Că unde te ducem noi
Este car cu sase boi...
Cucuruzu pe câmpie...
Porcu... dă-l în sărăcie!
(Era mirele sărac)
Grâu în Țara Ungurească...
(de acolo îl cumpărau în trecut)
Sărăcie multă-n casă.

71.

Pentru asta cununie
Multă ciudă și mânie.

Pentru acest cununat,
Multă ciuda și banat.

În fine au ajuns la poarta casei mirelui... Poarta curții mirelui e închisă. Nu o deschide starostele ascuns după ea, până nu i se respectă „târgul” făcut cu stegarul, să-i dea o „oiagă” de țuică. La intrare în curtea mirelui o socăciță descântă:

72.

Miresuță roșie
Dă-te jos din cocie.

Să te vadă soacră-ta
Cum te-o gătat maică-ta
Tot în haine de Anglie
Ca tine să nu mai fie.

Altă nuntașă hâtră dintre cele ale mirelui chiuie:

73.

Ieși afară, soacră mare,
Că-ți aducem noră tare
Să te pieptene pe cap
C-un dărab de lemn uscat
Dă-i cămașa să ți-o spele
T-o aruncă drept în baltă
Ia-o, soacră, că-i spălată.

Altă nuntașă:

74.

Ieși afară, soacră mare,
Ți-am adus o noră tare
Cu poalele ca hârtia
Cu gura ca sabia.

În sfârșit poarta mirelui se deschide și mirii cu nuntașii intră în curte. Din nou o femeie glumeață strigă soacrei:

75.

Ieși afară, soacră mare,
Că-ți aducem noră tare.
Nu ieși cu lipideu,
Că doară nu-i lucru rău.
Să ieși cu față de masă,

Ți-aducem noră frumoasă.
Frumoasă ca soarele,
În haine ca doamnele,
Acar cine o-a vide
N-a zice că nu-i așe.

Sosește soacra mare și își întâmpină nora cu o față de masă albă pe care i-o pune pe cap și o sărută. Apoi o lua și o ducea în casă și o lipea de cuptor, ca să tacă ca cuptorul. O scotea din nou în curte împreună cu mirele și însoțiți de nuntași înconjurau de trei ori în cântec și joc **un butuc** așezat în mijlocul curții. **În timp ce mireasa, mirele, stegarul, nănașii și druștele jucau în jurul butucului**, socăcița cu starostele de pe prispa casei aruncau de trei ori câte o mână de grâu și bucăți de liptiu (colac de nuntă) strigând:

76.

Eu țăp grâu, nu țăp ovăs,
Că mirele ni-i frumos.
Eu țăp grâu și nu țăp pleavă
Că mirele ni-i de treabă.

Dacă mirele-i frumos,
Nici mireasa nu-i din goz
Dacă mirele-i de treabă,
Nici mireasa nu-i de pleavă.

În timpul înconjurării butucului mirele purta un colac pe un ștergar alb, iar starostele, pe lângă talgerul cu grâu avea și un canceu (ulcior) cu apă. La sfârșitul acestui ceremonial starostele turna mirilor apă din canceu. Aceștia se spălau pe mâini, se ștergeau cu ștergarul alb și intrau în casă. Starostele arunca talgerul cu restul de grâu și liptiu peste casă și împreună cu mirii și cu nuntașii intrau în casă și se așezau la masă. În vremurile mai de demult, după „**jocul butucului**” mirele, mireasa însoțiți de stegar nu intrau imediat în casă, ci stăteau în curte cu nuntașii tineri, feciori și fete, care jucau **jocul miresei**, deoarece tinerii nu intrau la nuntă în casă cu vârstnicii. La jocul miresei tinerii dădeau daruri, bani, năfrâmi, etc, dar foarte modeste. În acest timp nuntașii vârstnici îndrumați de staroste intrau în casă la locul de cinste. Stegarul, stegărița, chemătorii și chemătoarele (și numai ei) intrau într-o sală alăturată, nu cu cei vârstnici. Intrați în casă, starostele rostea o rugăciune, de obicei „Tatăl nostru”, apoi nuntașii începeau să dea cinstea (cadourile) la miri: în mod obișnuit un colac rotat din făină de grâu, pe el se puneau haine (lingerie, ștergări, fețe de masă, mai ales din partea rudeniilor), vase de bucătărie și bani. Adeseori cinstea se reducea numai la colac.

După strângerea „cinstei” se dădea din partea gazdelor fiecărui bărbat-nuntaș o „felie” de rachiu, cu zicala „La bărbați le dăm rachiu, la femei le-oi da liptiu”.

Începeau „închinările” în cinstea mirilor cu o formulă tradițională: „Ce iubesc paharul, dar iubesc cinstea și omenia dumitale, mire (mireasă, nănașe etc). Să trăiești la mulți ani! Să trăiască noua pereche!”

Țuica își făcea efectul și mai ales muierile gureșe chiuiiau tot felul de strigături.

La adresa mirelui:

77.	Neamu' nost îi neam ales,
Câtu-i satu-n sus și-n jos	Ca și floarea de pe șes.
Nu-i mire c-al nost frumos,	
Numa'n munte este un brad	Socăcița:
Ca și dumnealui de-nalt.	79.
	Mire, mire, dragu' meu,
Cumnatul:	Câte la tine-o gândit
78.	Tată noaptea n-o dormit,
Mire, tu să fii fălos,	Numa' tăt te-o bosconit. (vrăjit)
Te-ai băgat în neamul nost.	Da' mireasa o fost vicleană,
Neamu' nost îi neam de frunte,	Că ți-o pus mâna pe geană,
Ca și bradu' de la munte.	Fără leacă de boscoan

Dacă era sărac:

80.

Mirele s-o lăudat
C-are șură și poiată,
Are truda lui să-l bată,
Are-o cățea la poiată
Ș-aia latră câte odată.
Are casa-ntr-un răzor
Ca și găscă-ntr-un picior.
Dacă era urât:

81.

Mireasă, mirele tău,
Seamănă cu calu' meu.

La adresa miresei: 82.

Miresuță, draga mea,
Tu, dacă te-ai măritat,
Șezi acasă la bărbat,
Să nu și (fi) de răs în sat...
la-ți gândul de la feciori

Și ți-l pune la bărbat
Că cu el te-ai măritat.

**Fetele invidioase, rămase
încă nemăritate îi strigau:**

83.

Uiu, iu, pe dealu' gol,
Că mireasa n-are țol,
Nici rudă, nici pe pat,
Nici chimeșă la bărbat.
Da' i-a face mirele
Când a tunde câinele.
Să șie cânele flocos,
Să-și țeasă țolu' mai gros.
Și i-a face și suman,
Când a tunde pe Cioban.

De-i vedea că ți-i urât,
Leagă-i funia de gât
Și strigă în gura mare:
„Hai, la bărbat de vânzare!”
De ți-or da un zlot sau doi,
Să nu-l aduci înapoi
De ți-or da vreo cinci ori șase,
Să nu-l mai aduci acasă.
De-i căpăta numa' un zlot,
Dă-l cu funie cu tot.

*Culeasă de la: Nastasia Irimies a
Oarzânului, născută Muncaciu, 64
de ani, 7 clase primare, Tăuți.*

Și i-a face și mănuși, Când a
tunde pe Burcuș.

*Culeasă de la: Dumitru Cioban-
Dudu, 60 de ani, 6 clase primare.*

84.

Miresuță, draga mea,
Bdiciuește-ți bărbatu',
Să nu te rătădă satu';
Nu-i da blidu' nespălat
Și lingura de su' pat.
Că muierele-s cățele
Și te-or băga-n vorbe rele.
Fă-i chimeșă de fuior,
Poartă-l ca pe-un domnișor;
Fă-i chimeșă de bumbac,
Îl poartă ca p-un diac.

85.

Miresuță cu cunună,
Cămeșă pe tine sună,
Să cunoaște că-i fi bună;
Că nici mă-ta n-o fost rea
Poartă-te si tu ca ea.

86.

Miresuță, draga mea,
Dac-a și soacră-ta bună,
Strânge-o-n brațe și-o adună;
Dac-a și soacră-ta rea,
Mătură-i tinda cu ea
Și pe-afară de-i putea.
Soacrele-s bune, nu rele,
Dacă n-ai treabă cu ele.

87.

Miresuță, draga mea,
Te gândește tot așa:
Măritații' nu-i mere dulci,
Să îmbuci și să te duci,
Măritatu'-i mere pădureață,
Lucru făcut pe viață.
Și bărbatu-i nu așa bun
Să nu-ți deie câte un pumn;
Și soacră-ta nu ți-i mamă,
Să gândești că nu-l îndeamnă;
Și soacră-ta nu-i măicuță,
Să te lase pe uliță.
Te-o lăsa o zi ori două,
Până-i și (fi) nevastă nouă;
Ș-apoi de te-i învechi:
„Nevăstuță, stai aici!”

Alte descânțece [strigături]:

90.

Badea-nalt ca un stejar,
Mândra-i până la șerpar.
Badea-nalt ca o mlădiță,
Mândra-i ca o lebeniță.

91.

Dragu-mi este mirele,
Ca toamna strugurele.
Dragă-mi este mireasa,
Ca și vara frăguța.

De-i merge cam tărișor,
Zice-a că pentru feciori
Si de-i merge cam gătită
Îți zice: „Gudă-mpuțită!”

*Culeasă de li: Măria Fluieras, 42
de ani, 6 clase primare, Floresti.*

88.

Miresuță, draga mea,
Ascultă la gura mea
Ce ți-oi spune eu cu ea:
Ce ți-oi spune nu-i minciună
Că la soacre așa le place,
Din picioare să tot faci,
În tată form-am prăbălit,
Nici cum bine n-am ieșit.

89.

Cine dracu' o mai văzut
Și cioară să șie albă
Și nora la soacră dragă,
Că ciorile-s mohorâte
Și nurorile-s urâte.

*Culeasă de la: Anica Hurgui a
Oanii, 64 de ani, 4 clase primare (6
iunie 1969)*

92.

Uiu, iu, că și eu viu
De la moară, de la râu
Cu fărina măcinată
Și cu gura sărutată.

93.

Unde joacă un om frumos,
Crește iarba-n loc pietros!
Unde joacă-un om urât,
Piere iarba de pe râț.

94.

Beți, nuntași, cu voie bună,
Că mai este-o bute plină
Legată cu șapte cercuri
Să ne ajungă până miercuri.
Și mai este și-un butoi
Să ne ajungă până joi.
S-avem tot ce ne trebuiește
La om când se-nveselește
Și-s câștigate cinstit
De când ne-am întovărășit.

95.

Câte muieri îs la masă,
Toate-s cu șurț de mătasă,
Numa' io cu șurț de lână
Și cu două glăji în mână.
Este aici un om frumos
I-oi închina bucuros.
Este aici un om cinaș
I-oi închina mintenaș;
I-oi închina, n-a lua,
Ce rușine m-a mânca!

96.

Mă miram ce-mi place mie:
Mărul roșu de la „vie”
Bădița de omenie.
Mă miram că ce mi-i drag
Mărul roșu pădureț,
Bădița cu părul creț.

97.

Mire, mire, după tine
N-am văzut plângând pe nime,
Da' după mireasa noastră
Plânge frunza de pe tău
Inima dintr-un flăcău.

Culeasă de la: Aurelia Hossu, 45 de ani.

98.

Bată-te, bădiță, bată
Două oțele ding-olaltă;
Două stele dingă lună
Și credința mea cea bună.

99.

Mândra mea, de mândră mare
Nici obdele-n cisme n-are,
Da' se-ncață cu hârtie
Ca să-mi fie dragă mie.

100.

Dragi-mi-s cei șase boi
Mândre haine duceți voi,
Da'n mijlocul carului
Duceți arma dracului.

101.

Di, di, di, căluțu' meu
De aici până la Brașău
Din Brașău până-n Turda
Și din Turda la mândra.
Mândra mea-i într-o grădină
Se pâra cu rujile:
Ruje, ruje, părațoare
Tu m-ai pâraț la mama
Că mi-e drag mie badea;
Da' popa mi-e mărturie
Că badea nu mi-i drag mie.

102.

Mânce-te, bădiț' amarul
Când îi mere-n Cluj cu carul;
Nici amarul nu te mance,
Numai carul să țî-l strâce,
Că destul necaz țî-a și
Și li-i tomni și mi-i ști!

103.

Săriu-aș ca un purecaș
Da nu poci de pântecaș.

104.

Faceți-mi un pic de cale Să
mă duc la nănaș mare, Să-i
arăt ce fină are. - Uite șina, e
aici, Să văd ce i-a făgădui;
De nu-i dă vacă cu vițel, Să-i
dea barem un purcel; Da' să
nu fie hâros Să se târaie pe
jos, Să mănânce vara bostan
Să se-ngrașe de măgan. 105.

Rosmarin în colțu' mesii
Mândru plâng ochii miresii.
Lasă plângă a mâne-sa Că
eu umplu lădița De haine ca
hârtia; Le-oi trimite-n Lipova.
Uiu, iu, nănașule, Răsuce-ți
mustățile, Sărută nevestile.
Le sărută cât de bine, Mă
sărută și pe mine.

106.

O săracu nănașu O avut un
dițălaș Și l-o dat p-un
cheptăraș Să șie și el nănaș.

107.

Să trăiești, nănașă mare, Sui
pe iepure călare Și te du la
vale Să te vadă oamenii
Cum te ști tu călări.

*Culeasă de la: Măria Manea, 30 de
ani, Florești (mai 1971)*

108.

Miresuță, draga mea La
poartă la soacră-ta Este-un
pom mândru-mpănat, Tot pe
tin' te-o așteptat. Este-un
pom mândru-nflorit, Tot pe
tine te-o dorit.

*Culeasă de la: Dorina Maja a lui
Simonu Piștuchii, azi medic în
București, măritată Rotaru, 36 ani.
Culeasă în 1956 la Florești.*

*Culeasă de la: Iosif Manea de 15
ani, azi medic veterinar, auzită de
ia maică-sa, Nastasia a Tăuțului,
de 52 ani (septembrie 1956).*

După primirea „feliei de jinars” și a liptiului (colac), tot gazdele mirelui dădeau „leveșa” (supa de carne) și fripturile. În acest timp se chiuia de cei mai isteți și cu voie bună. Uneori se dădeau acum în loc de friptură, sarmale făcute din păsat cu carne de vită tocată învelite în foi de varză murată. Tot acum nuntașii își desfăceau coșurile și scoteau pancovele ori plăcintele aduse de ei de acasă și se cinsteau între ei. Găzdoaia nuntașă scotea două-trei pancove din coș și le puneă pe o farfurioară cu un pahar de vin lângă ele și le trimitea familiei cu care

dorea să închine. Aceea primea farfurioara, închina la cei ce i-au trimis darurile, le servea și la rândul ei trimitea dintr-al ei altele și închina! Așa se desfășura „Cinstirea” însoțită de chiuituri.

După ce mâncarea a fost consumată în cea mai mare parte, se scotea o parte din mese și începea jocul. Perechile de nuntași treceau în mijlocul casei și dansau „învârtită”, „ceardașul românesc”, „ardelenescu”, „fecioreasca” și altele. Chiuiturile nu conteneau.

109.

Usure-l îs ușurel
C-am mancat carne de miel
Usurel sunt ca poprica
C-astazi n-am mancat nimica

110.

D'abia apuc până la toamnă
Să mă-nsor, să-mi iau o doamnă.
Frunză verde de bostan
Domnisoară-i de mocan
Frunză verde rupta-n cincii
Domnisoara-i cu opinci
Frunză verde de cicoare
Domnispoara-i ... o putoare

111.

Tu, mireasa draga mea
Mulțamește-i maica-ta,
Ca te-o facut cinășea
Cinășea cu mare preț
Si te-o dat cu mare pret
O rupt floare danga drum
Si te-o bagat in neam bun
O rupt floare danga vale
Si te-o bagat in neam mare

112.

Draga mi-i lelita-nalta
Ca-mi da gura peste poartă

După mai multe „jocuri” se trecea la un alt moment al nunții, anume se ducea „găina” la nănași de către o femeie bine instruită, bună cântăreată, care cânta pe versuri „Cântecul găinii” iar muzicanții care o însoțeau repetau melodia fiecărui vers fără cuvinte. Găina era friptă, împodobită cu flori și panglici iar în gură purta o țigară, lată câteva din variantele floreștene ale „Găinii”.

113.

Trandafir ardelenesc,
La toți nuntașii vestesc
Că cu găina pornesc.
Dragii mei', meseni chemați,
Faceți bine și iertați
Și la mine ascultați,

Nici o „jină” nu-mi băgați,
Că sunt nevestă streină
Și știu că mi-ți găsi jină.
Nu-s atâta de frumoasă,
Pe cât îs de rușinoasă.
- la, țigane, arcu'n mână
Și zâ-i horea la găină!

Și zâ-i, tu, cu cetera
Ce nu știu eu cu gura.
Eu știu multe și v-aș spune
Dar nu pot, că mi-i rușine,
Mi-i rușine și mi-i somn,
De-o săptămână nu dorm,
Că găina mi-o fugit
Și n-am mai putut s-o prind.
Asară, ca norocu,
Am prins-o cu nănașu,
Ș-am prins-o când se-nsera,
De n-o știut nănașa...
Frunză verde trei migdale,
Faceți-mi un pic de cale
Să nu pic pe oarecare,
Printre meri și printre peri
Cu găina ca să meri,
Printre cireșii-nfloriți
La nănașii cei cinstiți,
Cu găina ca ruja,
Să i-o dau la nănașu.
Cu găina ca focu'
Să i-o dau la nănașu.
Că nănașu-o vândut boi
Și-o căpătat taleri noi
Și mi-a dat și mie doi.
Ca să-mi cumpăr un război,
Un război cu telefon,
El să țeasă, eu să dorm.
Și mi-oi țese poale crețe
Să ma duc pe la uspețe.
El a țease, io-i dormi
Cu nănașu m-oi iubi
Și nănașu nu m-a ști...
Frunză verde trei migdale,
Mă duc la nănașu mare
Cu găina dumnisale.

Săraca gama mea
Că-oi da la cine-oi vrea
Cine mi-o da bani pe ea.
Blidu'mi-i de porțolan
Găina-i cât un curcan,
Am îngrășat-o de-un an.
Am îngrășat-o cu ovăz,
C-o sută de lei o lăs.
Frunză verde turturea,
Fă bine, nănaș, și-o ia.
Asta-i o găină grasă,
Crescută pe lângă casă
Și-are slănină pe spate
De-un deget și jumătate
Și slănină pe sub foaie
De tri degete a mele.
Frunză verde de migdale,
Săracu nănaș mare,
Fă bine scoală-n picioare,
La găina zburătoare.
Cum i-o-am prins eu în unsoare
Că io lemne n-am avut
Și o-am fript cum am putut.
Că pădurile-s ciuntate
Și la pădurari îs date.
De mă prindea c-o nua,
Era vai de pielea mea.
Frunză verde turturea
Fă bine, nănaș și-i ia.
(Nănașu îi oferă 10 lei.
Ea-l refuză.)
Lasă, steie, că-i a mea
Și mai am treabă cu ea.
Că de nu-i ști plăți
Găina nu-i dobândi,
M-oi întoarce cu doru
Si m-oi duce cu totu',

Mi-oi lua-un voinic de mână
Și m-oi duce prin grădină
Și oi pune-o să clocească
Și nănașii să postească,
Dacă nu vreau să plătească.
Frunză verde lemn căreț,
Uitați-vă meseni tați,
Că nănașu-i scurt la mână
Să-ntinde după găină.
- Nu te-ntinde, că nu-i prinde,
(Nănașu întinde mâna după găină)
Că găina îi a mea
Până-i da suta pe ea.
Că bărbatu m-o hulit
Că podul i l-am golit.
Eu am zis: „Nu te supăra,
Că nănașu bani mi-a da
Și alta ne-om cumpăra”.
Frunză verde turturea,
Fă bine, nănaș, și-o ia,
C-am umblat și pe la gară,
De i-am cumpărat țigară;
Am umblat și pe la Cluj
Și-o-am împănat cu ruj.

Cântecul găinii (*varianta a II-a*)

114.

Frunză verde de safiu,
Faceți-mi loc ca să viu
P'aicia, printre nuntași,
Cu găina la nănași,
Cu găina ca focu
Să i-o dau la nănașu'
Cu găina ca para,
Să i-o dau la nănașa.
Că io am auzit de joi
Că nănașii-s găzdăcioi.

Și am venit cu motoru'
Te rog să-mi plătești drumu'.
Frunză verde lemn căreț,
Uitați-vă, meseni, tați
Că nănașu-i scurt de mână
Să-ntinde după găină: (întinde mâna nănașu)
Că nănașu-i flămâzlit
De când aici o venit,
Și nănașa o însetat
De când aici o intrat.
Nănașule, nu mai sta,
Hai, plătește-mi găina,
Că de-ți socoti mult
M-oi întoarce și mă duc
(Nănașul plătește găina.
Scoate suta de lei.)
Cântăreața cu găina:
Mulțumim, nănașule,
Că mi-ai plătit găina.
Că pentru-o găină rea
Mi-ai dat bani de o vițea.
Că pentru-o găină slabă
Mi-ai dat banii pentru-o vacă".

Și io-am auzit de-o lună
Că nănașu-i gazdă bună
Și are car cu patru boi,
La hotar turme de oi
Și pungă cu taleri noi
Și mi-o da și mie doi.
Și are pungă de Anglie
Și mi-o da și mie o mie.

Nănașa răspunde socăciței:

- Frunză verde floricică.
Hai încoace, socăcită,

Nu umbla din târg în târg,

Hai să-ți mai spun un cuvânt:
Banii mi-i am la pat
Copiii mi i-au furat,
Mi-o lăsat numa' un grițar
Ș-ala l-am pus la-ndemână
Să ți-l plătesc la găină.

Socăcița:

Io cu-atâta nu o dau
C-a și târg la Cătina
Și mi-oi vinde găina.

Nănașa îi răspunde:

Pentru o găină moartă
N-aștepta atâta plată
Că să șie-o curcă vie
Ți-aș plăti-o cu o mie.

Socăcița:

Io-mi prind caii la cocie
Și mă duc la Orăștie,
Și-ți aduc o curcă vie
Zău de ț-o dau făr-de-o mie.
Să trăiești, nănașu mare,
Fă bine scoală-n picioare,
Să te văd cât ești de mare,
Că și eu mă sui pe masă,
Să mă vezi cum îs gătată,
Cu rochia-mpăturată
Și cu găina-mpănată.
Și-s cu rochie-nflorită
Cu găina bine friptă.
Io p-aicea-am auzit
Că nănașu-i om hirit
Și nu mancă cârcăit.
Nănașule, dragu-meu,
Bagă mâna printre ei
Scoate-mi o mie de lei
Să-mi petrec și io cu ei.

Că, Doamne, mult m-am trudit
Pân-găina o-am fript.
Și, Doamne, mult am umblat
Până ce o-am cumpărat.
Și-am umblat din munte-n munte
Cu omăt până-n genunche.
Și-am umblat din tic în tic
Cu omăt până-n buric.
Cât am strigat: tu-cu-tu!
Rău mă doare sufletu'.
Nănașule, dragul meu,
De când îi Republica,
Dohănește găina,
C-am venit cu ea prin gară
Ș-o cerut să-i ieu țigară,
Ș-am venit cu ea prin Cluj
Și-o-am împănat cu ruj.
Nănașule, dragul meu,
De nu mi-i plăti amu,
M-oi întoarce cu dosu'
Și m-oi duce cu tatu'.
Și-oi lua un fecior de mână
Și m-oi duce-ntr-o grădină.
Cu feciorul m-oi iubi
Și găina, a cloci.
Și nănașii mi-or posti,
Că nu-s vrednici a plăti.
Să trăiești, nănașă mare,
Găina-i necumpărată,
Socăcița-i supărată.
Găina-i neplătită
Socăcița-i necăjită.
Bagă-ți mâna printre ei,
Scoate-mi o mie de lei,
Să-mi petrec și eu cu ei.
Că, Doamne, mult m-am trudit,
Până găina o-am fript.

Nu-i friptă-n apă din vale
Că-i friptă numa-n unsoare;
Și de nu am fript-o eu,
Să mă fac, doamnă-n hinteu
Și de nu-i friptă deplin
Să mă fac sticlă cu vin
Nănașului să-i închin,
Eu să-nchin și el să bea,
Nănașa de cap să-l ia.
Eu să-nchin și el să-nghită
Nănașa de cap să-l prindă.
Frunză verde secarea,
Na, nănașule, și-o ia! (Nănașul
întinde mâna s-o ia fără bani)
Socăcița continua:
Săraca nănașă mare,

Șede la masă smerită
Ș-ar mânca găină friptă.
Bagă mâna în t'eptar(pieptar)
Scoate-mi o mână de bani.
Nănașe, mi-i pune-n mână,
Dacă vrei să mânci găină.
(Nănașul mare îi dă 25 de lei și ia
găina.)
Socăcița îi mulțumește:
Mulțumesc, nănașe mare,
Că mi-ai dat multe parale.
Și mi-ai dat și mărunței,
Să-mi iau ceapsă și cercei.
*Culeasă de la: Marin Irimieș, 45 de ani, Tăuți
(septembrie 1966)*

Cântecul găinii (varianta a III-a)

*Din colecția Eugenia Gherman,
născută Pop, învățătoare
pensionară, Floresti.*

115.

Frunză verde iedera,
la, țigane, cetera,
Zi, zi, zi, țigane, zi!
Să mă poci și eu porni,
la, p-aici, printre nuntași,
Cu găina la nănași.
Măgheran ardelenesc,
La toți nuntașii vestesc
Căci cu găina pornesc.
Dragii mei, cinstiți măseni,
Faceți bine și iertați
Și pe mine m-ascultați.
Frunză verde mătrăgună,

la, țigane, arcu-n mână
Și-mi și una la găină.
Zi, tu, cu vioara ta,
Ce nu știu eu cu gura.
Eu știu multe și le-aș spune,
Nu le poci, că mi-e rușine,
Mi-e rușine și mi-i somn
De-o săptămână nu dorm.
N-am dormit de-o săptămână,
Tot umblând după găină.
Căci prin grădină-am fugit
Și n-am mai putut s-o prind.
Aseară, ca norocu,
Am prins-o cu nănașu...

Nănașule, om ales,
Cunoști-mă că cine-s.
Sunt femeie de la țară
Ș-am venit cu cheltuială,
Am venit și cu trenu'
Cată să-mi plătești drumu'.
Uiu, iu, nunule mare,
Fă bine scoală-n picioare,
Să te văd cât ești de mare,
Că și eu mă sui pe bancă
Să mă vezi cât sunt de-naltă,
Da și cât sunt de gătată,
Cămașa mea e cu cipcă
Prinde-o și nu-ți fie frică!
Că-i cusută la mașină,
S-o prindă nănașu-n mână!
Măgheran de lângă vale,
la găina, nănaș mare!
(Nănasul întinde mâna goală s-o ia)

Cântăreața:

Las-să steie, că-i a mea!
Până-i pune bani pe ea,
Că găina-i bine friptă
Cu mulți bani trebe plătită.
Și dacă îi ști plăti,
Găina îi dobânde.
Uită-te, nănașe, uită!
Găina-i cât o curcă,
De prânz i-am dat troscotul,
De-amiază grâu mărunțel,
Are preț cât un vițel.
Nănaș mare, te gândește,
Și găina mi-o plătește,
C-am venit cu mașina
Coată să-mi plătești găina

Am venit pe la Gilău,
O am împănat cu sasău,
Am trecut și pe la Cluj
Și o-am împănat cu ruj.
Am ajuns și pe la gară,
I-am pus în gură o țigară.
De când cu Republica,
Dohănește găina.
Nu-mi da douăzeci de lei,
Că n-am ce face cu ei,
Dă-mi mai bine o sutuță,
Să-mi cumpăr o năfrămuță.
Fă bine, nănaș, și-o ia!
(Nănasul întinde mâna cu 5 lei s-o ia)

Cântăreața nu-i mulțumită:

- Las-să steie, că-i a mea!
Până-i pune bani pe ea.
Dacă bine-i plăti,
Găina îi dobânde,
De nu, lasă, steie aci!
Vai de mine, ce să fie!?
De mi-ar fi găina vie,
Toți ar zice: Dă-mi-o miel!
Dar dacă-i puicuța moartă,
Nime-n lume nu o coată.
De aici coată să-mi găsesc
La alt târg să mă pornesc.
Dar totuși mă mai socot
Ca să mai rămân un pic,
Căci aseară-am auzit
Că nănașu-i mare om,
A venit cu punga plină
Să cumpere-a mea găină.
Dar oi da la nănaș
Care pune taleri noi

Mi-a da și mie vre-o doi.
Frunză verde iedera,
Fă bine, nănaș, și-o ia!
(Nănașul întinde mâna cu 10 lei)

Cântăreața nemulțumită:

Las-să, steie, că-i a mea,
Până pune bani pe ea!
la să-mi dai pițule șase,
Că îți dau găină grasă,
De mi-i da pițule două,
Lasă puica să se ouă,
Ouăle or face pui
Și mi-oi face bani destui.

Fragmente din alte variante ale

116.

Ei, săracu nănașu,
De găini nu duce dor,
Că ș-aseară l-am văzut
Trecând pe uliță-n sus
Cu pistolu' susuoară
Și-o pușcat-o golișoară.
Și-o pușcat-o pe sub foaie,
C-acolo-i carnea mai moale.
Și-o pușcat-o pe su' pene
Cu pistolu' din izmene.

117.

Să trăiești, nănașă mare,
la te scoală în picioare
Să te văd cât ești de mare
Că de când tot nănășești,
Ai avut vreme să crești.
Da' io de când socăcesc,
Tăt mai tare mă micesc.
Da săracu' de cocoș!
Cum se tăvălea pe jos

Câte ouă mi-o ouat,
Tot sumane mi-am luat
Și-un cojoc mare pe spate,
Să trăiești cu sănătate!
Frunză verde iederea,
Fă bine, nănaș, și-o ia!
(Nănașul îi întinde 25 de lei)

Cântăreața bucuroasă:

Țucu-te, puicuță sură,
Asar-ai fost după șură,
Asear-ai fost după casă
Ș-amu la nănaș pe masă.

Cântecului găinii":

De bănatu' găinii,
Că n-are ce cocoși.
C-o fost o puicuță neagră
Și la cocoș i-o fost dragă.
Că pe pasul ce-l pășea,
Inima-i tăt tremura
Și la ea se repezea
Și pe loc mi-o cocoșea.

118.

Prin pădurea mare-n jos
Merge nănașu' ăl frumos
Cu carul de odolean,
Cu boii de maghiran,
C-o lotriță de turcită
- Hai, nănaș, să-ți dau guriță!
O, săraca de găină,
Că s-o dus a vădăsli
Prin pădurea treistii
Și și-o pierdut penele,
Nănașul izmenele...
Adă sula și acu!
Să le coasem, săracu!

119.

La omul care-i zgârcit
Îi dă rău la nănașit.
Dragul meu, nănașule,
Găina trebuie plătită
Că departe îi venită,
Și găina-i cât o curcă,
Nu-mi da prețul cât pe-o puică.

120.

- Uiu, iu, nănașă mare,
Sui pe iepure călare
- Ba io, ba nu m-oi sui,
Că mă tem că m-a trânti.

Culeasă de la: Floarea Gal, 45 de ani,

Florești (decembrie 1966)

După ce se termină adusul găinii, urmează JOCUL MIRESEI. Primul jucător al miresei era nănașul, care o învățea după o melodie specifică acestui joc și striga:

121.

„Cine n-a juca mireasa

La noapte să-i ardă casa...”

La astfel de îndemnuri, numai nuntașii vârstnici jucau mireasa, dându-i-o cu bani, dar puțini. Nănașul și nănașa zdrăngăneau farfuriile și adunau banii de la jocul miresei. Unii, mai ales neamurile, îi dădeau cu acest prilej un miel, un purcel, iar mătușile puicuțe, bunicile perine. Starostele continua strigătura: „Cine n-a juca mireasa / La noapte să-i ardă casa!”

După jocul miresei se așezau din nou la masă și-și petreceau. Din nou chiuiturile răsunau din toate părțile. Acum se strigă fără jenă și la adresa celor față de care nuntașii ar avea ceva de criticat:

122.

Să trăiești, nănașă mare,
Sui pe iepure călare
Și te du până la vale
Să te vadă oamenii
Cum te știi tu călări!

Am o mândră ca o cruce

Și la lucru n-o poci duce.

Dimineața-i rouă mare

Și se udă la picioare;

Peste zi soarele-i cald

Și mă face să o scald,

Când o clatin cu capu',

Se teme ca da de dracu

123.

Bine-i stă la pom în „Vie”,
La nănaș de omenie.

Bine-i stă la pom cu creangă

Și la nănaș om de treabă.

125.

Sa trăiești, nănașă mare,

Bine-ti sade dumitale,

Bine-ți șede după masă

Tat in haina de matase

Să botezi și să curuni

Ca să-ți capeți sini destui

124

Am o soacră ca un ac,

Sade-n vatra ca un drac

126.

Cine are patru boi
Nu se pună-n rând cu noi,
Cine are numa-o vacă
Cu noi joace și-și petreacă.

Socrului cu patru feciori:

127.

Socru mare, dragul meu,
Trei feciori ți-ai însurat
Și mândră cinste le-ai dat,
Al patrălea când l-i-nsura
Mai bună cinste-i da,
Că el a șede cu tine,
Te-a putea bate mai bine,
C-amu ase o venit lumea
Să-și bată nora soacra
Și fecioru pe tata.

128.

Uiu, iu, bine-i holtei,
Că mergi seara unde vrei.
Dar acuma-s însurat
Îs cu capul tot legat.

129.

Nănașa s-o lăudat
C-un popă s-o sărutat,
C-un popă cu barba albă
Și de-atunci îi tot bolnavă.
Da' s-o ducă s-o sărute
Un popă cu barba rasă,
Să se facă sănătoasă.

130.

Nănașu de pe lădoi
Se cunoaște că-i curvoi,
Că-mi tot face cu capu'
Să îi dau gura amu'.
Eu îi fac cu capu' iară
Să i-o dau colea pe seară.

Cam la o oră de petrecere de la jocul miresei urma acoperirea miresei cu un **hobod** (=o pânză albă legată cu o năframă cu nodul la spate, iar peste ea se punea **ceapsa** (= o căciulită neagră cu mărgelile strălucitoare la lumină. Ceapsa avea forma unei scufițe și era confecționată din postav albastru sau negru, cusut cu mărgelile lucitoare).

Învelirea miresei cu hobod și cu ceapsa se făcea prin retragerea ei discretă, însoțită de druște și nănașă, la o casă vecină. În acest timp se ducea câte o nevastă „nouă”, o babă, ori o fetișcană acoperită la față cu o fățoaie. Mirele trebuia să ghicească de-i mireasa lui, adevărată, și s-o răscumpere. Dacă nu ghicea, era nevoit să plătească bani „nevastei prefăcute” ca să plece să-i aducă pe cea adevărată. Nevestele hazlii chiuiau pe tema păcălelii și nuntașii își petreceau cu aceste glume. Acestea se întâmplau cam pe la orele 2-3 dimineața.

Sosea apoi adevărata mireasă, de data aceasta „hobodită” și acoperită peste hobod cu ceapsa, însoțită de muzicanți, care cântau un cântec specific, iar nevestele chiuiau „descântece” specifice acestui ritual.

În jurul orei 4, dimineața, se făcea **nevestitul**, când mireasa cu hobod se retrăgea la casa vecină, însoțită de nănașă, și aici i se da jos hododul și ceapsa, i se făcea părul **în concii** din două codițe („o conciolește nănașa”), o îmbrăca într-o năframă scumpă de **brocart** cu ciucuri cumpărată de nănași, îi dădea o nouă rochie și așa „**nevestită**” era adusă lângă mire, care o juca primul ca nevastă, apoi nănașul, stegarul, starostele și ceilalți nuntași rudonii.

Se scoteau mesele și urma jocul până în zorii zilei. Astăzi mireasa nu mai este hobodită, ci numai nevestită. E îmbrăcată de nănașă în haine de nevastă, acoperită cu o năframă cumpărată de nănașă, fără a mai purta ceapsa de pe vremuri.

La ziuă nuntașii plecau pe rând. La plecare se despărțeau fie chiuind, fie vorbind cu o formulă tradițională:

„Mulțumesc cui ne-o poftit,
Că bine ne-o omenit,
Mulțumim cui ne-o chemat,
Că bine ne-o ospătat!”

La plecare nănașii erau conduși cu alai de lăutari și de nuntașii mai tineri.

În după-amiaza primei zile de după nuntă urma „Ospățul neamurilor” apropiate mirelui și miresei, unde se petrecea cu ceterași până a doua zi.

d) Obiceiuri la înmormântare

Moartea unuia din familie produce mare durere pentru ceilalți ai săi, căci se destramă legăturile intime sufletești și se dezorganizează pentru o anumită perioadă de timp întreaga viață și activitatea normală a familiei.

În trecut, ca de altfel și azi, moartea este anunțată de clopotele bisericii satului, care prin dangățul lor jalnic nasc întrebarea între fiii satului: Oare cine a mai murit? Vârsta celui mort se cunoaște adesea și după ce fel de clopot sună. De obicei pentru tineri și copii se trăgeau clopotele mijlociu și mic. Din fericire aceste clopote astăzi tac, căci copiii și tinerii trăiesc și vor să trăiască!

Imediat după moarte se procedează la „scăldarea” mortului de către persoane de același sex și vârstă și apoi la îmbrăcarea lui cu hainele pe care adesea cu limbă de moarte le indica încă în viață mortul. Se aducea coșciugul, în trecut făcut în sat din scânduri de brad, și mortul era așezat în coșciugul

deschis. Pe pieptul lui se punea un „toiag” de lumânare de ceară răsucită, în formă de melc, care la dangătul trist al clopotelor de dimineață, la amiază și seara, era aprins. Rudeniile apropiate îl plângeau pe cel mort fără a-l boci în versuri. Era, mai demult, obiceiul ca pe ochii mortului să se pună câte un creișar care în ultimul ceas al petrecerii în casă, înaintea prohodului, se lua de către neamuri. Cam a treia zi de la moarte se făcea înmormântarea. Slujba prohodului o oficiau preotul și diacul după ritualul religios prescris. După slujba prohodului și rostirea „iertăciunilor” de către preot, cam din anii 1901-1902 s-a introdus de către învățătorul-cantor Ioachim Pop „versul la morți”, care-i o mică istorioară în versuri a vieții mortului. În vechime erau bocitoare, care cântau în grup bocete, fete la fete ori la tineri, ne mărturisea în 1961 lelea Floare Câmpeanu (care în 1972 a împlinit vârsta de 100 de ani). Azi nu mai există bocitoare. „Versurile” la morți sunt quasiculte și le compunea prin 1972 diacul Nicolae Fluieraș „Popuța”, după ce lua de la neamuri informații amănunțite și semnificative din viața mortului. Acum, în anul 2000, acest „vers” e rar cântat la înmormântări. Iată „Versul” la înmormântarea lelei Floare a Curii, mama prof. universitar Remus Dumitru Mocanu, întâmplată în 1957:

131.	Creștină, religioasă.
Cântă clopotul cu jale	în toată duminica
Azi în zi de sărbătoare	Cerceta biserica.
Pe o mamă mult iubită	Acum dac'a-mbătrânit
De-ai săi copii despărțită.	Bătrânețea n-o slăbit
Azi în zi de sărbătoare	Și de astă var-ncoace
Pleacă de-aici lelea Floare,	O boală nu i-a dat pace.
Lelea Floare a Curii	A fost chiar în clinică
Azi pleacă pe veci de aici.	De doctori a fost grijită,
După o frumoasă viață	Dar nu i-a ajuns nimica,
Acum-a-ncetat din viață;	Căci omul când bătrânește,
A ei viață s-a gătat	Leacul nu și-l mai găsește.
Azi vom duce la-ngropat.	Bătrânețea-i boală grea
Frumoasă viață-a trăit	Moartea-i leacul pentru ea.
Optzeci și patru ani a-mplinit.	Acum toate s-au gătat
A fost femeie sănătoasă,	Și stă gata de plecat,
Niciodată betegoasă.	Dar-nainte de-a pleca
A fost femeie aleasă,	Rămas bun vrea a-si lua;

Rămas bun, copiii iubiți,
Astăzi la mine veniți
Ceasul morții mi-a sosit
Și de voi m-a despărțit!
Dragii mei, copiii iubiți,
Azi de mine despărțiți,
Din Cluj și din București,
Veniți astăzi la Florești.
Veniți, mama v-a murit
Azi merge la putrezit.
Și altu' nu-ți mai vedea
Aici, în lumea asta.
Veniți cu toții, vă strângeți,
Dragii mamei, și mă plângeți.
Astăzi de la voi se duce
A voastră mamă iubită
Harnică ca o furnică.
Astăzi pleacă și vă lasă
Moartea rea nu mă mai lasă.
În lume cât am trăit
Cu-al vostru tată iubit
Am muncit noi foarte mult
Până pe opt v-am crescut.
Am trudit, v-am așezat,
Dumnezeu ne-a ajutat:
Pe unii v-am învățat,
La școli multe v-am purtat.
Fete dragi, iubiți feciori,
Vai, ce drag mi-a fost de voi,
Fost-ați buni și-ascultători,
Puțini îs în sat ca voi.
Dar acuma când pornesc,
Iată ce vă sfătuiesc:
Unii p-alții vă iubiți,
Vă rog bine să trăiți.
Fiți creștini adevărați
Pildă de la mine luați.

Iubiți voi pe Dumnezeu
Așa cum L-am iubit eu.
Pentru grija ce mi-ați dat,
Când la care am mai stat,
Azi la toți vă mulțumesc
Până de-aici nu pornesc.
Anică, Ion, Mărioara,
Sofică, Romu', Silvia,
Dragii mamei, vă sărut
Căci nu v-oi vedea mai mult.
Dumitre, ministrule,
Dragul mamei, puiule,
De tine mi-a fost mai drag
Când te-am văzut în rang înalt,
Tu, dac'am îmbătrânit
De mine mult te-ai jertfit,
Azi de toate-ți mulțumesc,
Te sărut, nu mă mai vezi.
Ginere drag, Nicule,
Fată dragă, Silvie,
Pe la voi mai mult am stat,
Voi de grijă mi-ați purtat.
Ginerilor, dragi nurori,
Azi, când mă despart de voi,
Rămas bun și-o sărutare
Căci azi plec pe-a morții cale.
Dragii mei, iubiți nepoți,
Veniți, vă sărut pe toți!
A voastră bunică pleacă,
N-o mai vedeți niciodată.
Frate drag, Nicolae,
Și tu soră, Mărie, Rămas bun și de la voi,
Că azi mă duc de la voi,
Cumnați, neamuri și vecini,
Oameni buni și dragi prieteni,
De-am greșit la oarecare,
Vă rog ca să-mi dați iertare.

Doctorilor preacinstiți
Care-n spital m-ați grijit,
Azi la toți vă mulțumesc
C-apoi mintenaș pornesc.
Acum, lume, rămas bun!
Căci plec pe veșnicul drum

Azi mă duc în cimitir
Lângă soțul meu iubit.
Doamne, Părinte Ceresc,
Eu azi la Tine pornesc
Te rog să-mi dai loc far' chin,
Să-I domnesc în veci. Amin!

„Versul" lui Vasile Selejan a

Conciului, de 82 de ani

132.

Cu-nceputul primăverii,
Când mergem spre cursul verii,
Pe când toate înverzesc,
Eu lumea asta o părăsesc.
Of! Vai lume! Și iar lume!
Oare ce nume ți-aș pune?
Că-n tine cât am trăit
Mult necaz am suferit!
Eu, chiar din copilărie,
N-avui nici o bucurie?
Căci de tânăr copilaș
Orfan de tat-am rămas.
Apoi slugă m-am băgat
În Gilău ș-aici în sat.
Aici am slujit mai mult,
Căci aicea m-am născut.
Am slujit mult la Crețoaie
Femeie bună, găzdoaie.
Mi-a fost stăpână de treabă,
M-a-ngrijit ca și o mamă.
Tot pe la străini am stat,
Până ce m-am însurat.
Apoi Domnul mi-a dat mie
Șapte prunci cu-a mea soție,
În anul treizeci și unu'
Iată-mi veni necazu'
În luna mai, primăvara
Iată-mi muri soția.

Ș-am rămas învăduvit,
Cu șapte prunci necăjit.
Toți șapte erau micuți,
Amărăți și necrescuți.
M-am trudit de i-am crescut
Far' mamă, cum am putut.
Le-am fost eu tată și mamă,
Avut-am eu grea povară.
Acum, dac'am îmbătrânit,
Bătrânețea m-a slăbit,
Bătrânețea, necazurile
Mi-au gătat azi zilele.
Am trăit o lungă viață,
Dar mai mult fără dulceață,
Optzeci și doi ani mai bine
I-am trăit în astă lume.
Alaltăieri dimineață
S-o gătat a mea viață.
Și azi plec din lumea asta
Rămas bun vreau a-mi lua:
Dragii mei, copii iubiți,
Toți pe nume pomeniți,
Azi cu toți veniți la mine
C-am murit, azi plec din lume.
Petre, Țică și Nașa,
Mitică, Liviu, Victoria,
Victor dintre voi lipsește,
În Sibiu el putrezește.
Veniți cu toții, mă strângeți,

Dragii tatei, și mă plângeți,
Plângeți voi zilele mele,
Care le-am trăit eu grele.
De când mama v-a murit,
Mult necaz am suferit,
Treizeci și șapte ani de zile
I-am trăit în văduvie.
Ați rămas voi mici de mamă,
Ați fost dați la mine-n seamă.
V-am iubit, v-am îngrijit,
Pentru voi mult m-am jertfit.
Eu v-am fost tată și mamă,
Am purtat eu grea povară.
Eu vă făceam de mâncare,
Vă spălam pe fiecare.
Victorie, fată iubită,
Tu-ai fost dintre tați mai mică.
De-un an jumate-ai rămas
Orfană, mică, de necaz.
Când la tine mă uitam,
Vai, Doamne, mult mai
plângeam,
Că te vedeam așa mică,
N-o știai pe-a ta mămică.
Eu, plângând, te pieptănam,
Tot cu lacrimi te spălam
Și noaptea puțin dormeam,
Tot plângând te legănam.
Vai, grea mi-a fost viața
Dacă v-a murit mama.
Eu trebuia să muncesc
Lucrul meu și muieresc.
Trudit-am, m-am năcăjit mult
Pentru voi pân' v-am crescut.
V-am crescut, v-am așezat,
Cum Domnul mi-a ajutat.
Dar azi când vă părăsesc,
Iată ce vă sfătuiesc:

Vă rog bine să trăiți,
Unul pe altul vă iubiți!
Petre și noră, Mărie,
Rămas bun azi pe vecie!
Și la copiii voștri, la toți,
Că ei sunt ai mei nepoți.
Țică, noră Anica,
Nepoți Victor, Susana,
Rămas bun, eu azi mă duc
Și nu mi-ți vedea mai mult.
Mitică, de la Sibii,
Mult am așteptat să vii!
Dorul mi s-o împlinit
Ai sosit pân-am murit.
Mitică, noră Livia,
Altul nu mi-ți mai vedea.
Pupu, Gogu, Genu și Nelu,
Vă sărută bunicu'.
Nașă dragă, noră Anică,
Voi mereu veneați la mine.
Din mâncarea ce-o făceai,
Anică, mereu îmi aduceai.
Dar azi, când vă părăsesc,
Vă sărut, vă mulțumesc.
Nepoți, Ionel, Ioachim iubit,
Vă sărut-al vost bunic.
Liviu, noră Rozalia,
Ionel, nepot din casa mea,
Cât laolaltă am stat
M-ați grîjrit, m-ați ajutat,
Dar azi, când vă părăsesc,
Dragii mei, vă mulțumesc!
Liviu, Ionel, vă sărut,
Căci plec, nu vă mai văd mult.
Victorie, Ionel, ginere,
Veniți acum lângă mine,
Să-mi iau rămas bun de la voi,

Căci azi mă despart de voi.	V-am purtat vouă grija.
Victorie, Ionel, ginere	Dragi nepoți, azi vă sărut,
Voi v-ați îngrijit de mine.	Căci nu mi-ți vedea mai mult.
Și nu m-ați lăsat la rău,	Neamurile din Gilău,
Veneați la mine mereu.	Nicolae, vărul meu,
Dar azi, când vă părăsesc,	Neamuri, cumnați, vecini iubiți,
Vă sărut, vă mulțumesc!	Rămas bun, că plec de-aici.
Nepoți: Marius, Liana,	Acum merg în temeteu
Vă sărut, nu mi-ți vedea!	La Ică, prietenul meu,
Dragii mei, copiii iubiți,	(badea Ică a lui Indrieș)
Azi, când plec, toți plânge-mi-ți	El mi-a fost prieten bun foarte,
Pe-al vostru tată, bun, cinstit,	L-am iubit ca pe un frate.
Om de treabă și harnic.	Acum, soție, merg la tine,
Eu la toți v-am ajutat,	Să-ți spun necazul meu ție,
Cât am putut v-am lucrat,	Cât în lume-am necăjit
Căci așa mie mi-o plăcut,	De când tu m-ai părăsit.
La toți eu să vă ajut.	Și acum, Doamne vin la Tine
Nepoți din Cluj, Petrea și Mitru,	Primește-mă și pe mine!
Veniți, v-a murit unchiu'!	
Și voi ați rămas de mici	<i>Compusă de Nicolae Fluieraș „Popuța”, diacul</i>
Orfani, fără de părinți,	<i>Florestiului, 60 de ani.</i>
Dar eu și soția mea	

După cântarea „versului”, care adesea se cânta și la familiile maghiare, la cererea acestora sau a mortului până era în viață, în limba română, neamurile sărutau crucea în fața sicriului, iar socăcița împărțea colăcei sau covrigi copiilor.

Cortegiul mortuar ieșea din curte într-o ordine tradițională: crucea, praporii purtați de bărbați rudeni de ale mortului ori prieteni, bărbații încolonați câte 5-6, preotul cu diacul, sicriul cu mortul, dus în car cu patru boi ori pe rude, de bărbați; pe marginile coșciugului patru femei cu patru lumânări de care atârnă ștergare și colaci, apoi neamurile îndoliate în spatele coșciugului și în fine coloana femeilor. Purtătorii de prapori primeau ștergare și colaci mari, la fel preotul, diacul și fătul. Pe timpul prohodului pe masa preotului se afla „pomul” mortului împodobit cu prune uscate (iarna), biscuiți, covrigei și colăcei. Sub „pom” se afla o sticlă cu un litru de vin din care preotul folosea o parte la stropirea în forma crucii a trupului mortului înainte de a-l închide cu capacul în coșciug. De obicei morții se prohodeau descoperiți.

Pe parcursul drumului de la casă la mormânt clopotele vesteau cu jale marșul mortuar, iar preotul din loc în loc oprea convoiul și făcea „stațiile” citind Evangheliile și ecteniile îndătinat. Ajunși în fața gropii i se citea „Dezlegarea” și coșciugul era lăsat încet în mormânt în strigătele jalnice ale rudeniilor. După sigilarea rituală a gropii de către preot prin facerea cu lopata a semnelor Sf. Cruci cu formula: „Sigilează-se acest mormânt până la a doua venire a Domnului Nostru Isus Cristos, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Spirit (Duh) Amin!”, participanții aruncă fiecare câte un bulgăraș de pământ peste coșciugul din groapă rostind: „Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!” Groparii continuă astuparea coșciugului cu pământ în timp ce participanții se reîntorc acasă. Cei invitați de neamuri revin la casa mortului „la pomană”. În trecut pomană consta din ciorbă de fasole, cartofi și pâine de mălai. Azi are aspect de petrecere cu băutură, mâncare aleasă (sarmale sau tocană de cartofi cu carne), prăjituri, iar de a fost tânăr necăsătorit i se face și „nunta” cu lăutari. Este adesea o încălcare dureroasă a datinilor străbune, a concepției tradiționale despre moarte și comuniunea morților cu viii, o umbrire a sentimentelor de durere care trebuie să însoțească actul despărțirii trupești definitive de ființa scumpă plecată dintre cei vii.

Actele de caritate umană, de ajutorare a văduvelor și orfanilor nevoiași cu obiecte bune lăsate de mort, lipsesc astăzi total din practica populară funebră.

Azi, în locul carului tras de boi cu colaci în coarne, coșciugul este dus de carul mortuar de la Cluj. Multe din datinile vechi legate de înmormântare sunt dispărute ori în curs de dispariție.

4. Alte creații folclorice

a) Strigături ocazionale

(La nunți, șezători, clăci, horă, joc)

133.

Dacă stai și te gândești,
Frumos îi satul Florești,
Este-n el tot ce dorești.
De ți-i dor de-o sălătuță,
Treci colea, în grădiniță.

În grădină sunt ridichi,
Poprică și porodici.
Nici de ceapă nu duci dor,
Că tot omu-i muncitor.
Muncește, agonisește
Și nimic nu prăpădește.

Oamenii din acest sat
Și drapel au câștigat.
Au câștigat: Cinstea lor!
Că lucrează cu mult spor.

Culeasă de la: Măria Petreanu, 60 de ani, Florești (ianuarie 1961)

134.

Maghiran crescut în iarbă,
Să cinstim omul de treabă!
Maghiran crescut în fân,
Să cinstim omul bătrân!

135.

Când dau, Doamne, de vrun bine,
Toți prietenii-s lângă mine,
Când dau, Doamne, de vrun rău,
Nu văd om în jurul meu.

Culeasă de la: Măria Rusu, 52 de ani (decembrie 1964)

136.

la săriți, feciori, mai des,
Să mutăm fântâna-n șes;
Să se spele fetele,
Că-s negre ca ielepe.
Să se spele feciorii,
Că-s negri ca bivolii.

137.

Ce haznă de șapcă lungă,
Dacă nu-s parale-n pungă!
Ce haznă de curea lată,
Dacă nu-s boi în poiată!
Ce haznă de cioareci creți,
Dacă nu-s porci în coteți!

138.

Măgheran de sub omăt
Drag mi-ai fost, bade, bugăt,

Dar acum să nu te văd,
Nici cu coada ochiului,
Că ești poama dracului.
Măgheran de sub oglindă,
Cată-ți badeo, altă mândră,
Că la mine n-ai dobândă.
Până dobând-ai avut,
Am fost mică, n-am știut,
Amu-s mare, mintea-mi vine,
Nu-mi pasă, badeo, de tine!

Culeasă de la: Măria Irimies, 45 de ani (decembrie 1971)

139.

La fetele jucăușe
Stă gunoiul după ușe.
Când le vine pețitori,
Hai cu el după cuptor.

140.

Sus, sus, sus, cu cioarecii,
Să nu-i roadă șoarecii!

141.

Vai de mine! Ce-am pățit,
De sub masă ce-o ieșit?
Un căpău îmbrobodit
Și mie mi-o piuit:

„Nu căsca, lele, gura,
Că mă tem că mi-i musca!”

142.

Unde-i jocul de băieți,
Parcă joacă niște iezi;
Unde-i jocul de copile,
Parcă-i stratul cu gherghine,
Unde-i jocul de bărbați,
Parcă-s niște câini turbați.

143.

Nu rânji, lele cu dinții,
Că mă tem că mi-i înghiți.
- Taci la dracu, cățea sură,
Că nu latri de sătulă,
Că latri de apă rea,
Că n-ai după ce o bea.

144.

Lele, după dinții tăi,
Poți îngrașă trei purcei.
De pe dinți, de pe măsele,
Poți îngrașă trei purcele.

145.

Taci, lele, nu descânta,
Că ți-a fript mă-ta mâța
Și o-a pus în oală-n cui
Și-o zis că ți-o fript un pui.

146.

Taci la dracu, hălduroi,
Că ești bun de măturoi,
Dar nu de măturat casa,
Că de măturat poiata.

147.

Câți țigani îs corturari,
Toți-s fileri și căprari,
Numai io-s fecior de popă
Și m-o pus dracul la dobă.

*Culeasă de la: Ana Hacoțța, 76 de
ani (decembrie 1971)*

148.

Hopa, știpa-mi pierdu-i pipa,
Sării balta-mi aflai alta.

149.

Mă dusei pe ulicioară
Ca și uliul printre cioară.

Unde două se-ntâlnesc

Tot de mine vorovesc.
Las-să zică, că nu-mi pasă
Căci ca ele-s mai frumoasă.

150.

Ș-al meu bărbat nu-i bărbat,
Că-i înger din cer picat,
Că mi-o dat o palmă, două,
M-o-nvățat nevastă nouă.
Din palmă s-o făcut pumn,
Din spate mi-o ieșit fum.

151.

Voi în car ca broaștele,
Noi pe jos ca florile.
Noi suntem ruji îmbujorate,
Voi sunteți broaște-nfoiate.

152.

Până-i omul tinerel,
Se leagă lumea de el,
Dacă omu'mbătrânește
Nimănui nu-i trebuiește!

153.

Uiu, iu, că și eu viu,
De la moară, de la râu,
Cu fărina măcinată
Și cu gura sărutată.

154.

Câte-s aici după masă,
Tăte-s cu șurț de mătasă.
Numai io-s cu șurț de buci
Și cu ocolu' plin de junei.
Numai io-s cu șurț de lână
Și cu două uieji în mână.
Oi întina cui oi vrea,
Oi întinde la miroi
Că-i cu cizme ramoșă
Si cu buză cinasă.

155.

Vai de mine, multe știu,
Da' mă mir unde le ții,
Da' le țin într-un ocol
Și le slobod, când mi-i dor
Și le țin într-o poiată
Și le slobod câteodată.

156.

Frunză verde de bostan
Jucați, fete, de măgan
Dacă v-ați băgat țigan,
Și voi feciori pe călcâite,
Ca moara pe căpătâie;
Și voi fete-n degete
Foaie verde castravete
Luați-vă feciori, fetel!
Să mergeți mai repede.

157.

Trece badea-n sus și jos.
Se face că-i mânios.
S-ar putea să treacă,
Mânios să nu se facă.
S-ar putea badea să știe,
Dracu' ști de-a lui mânie.

158.

Joacă-mă, badeo, bădiță,
Până-oi rămânea desculță,
Că cu cine m-oi iubi
Alții noi mi-a târgui.

159.

Maghiran de pe halău,
Umblă badea-n butu-meu.
Poți, tu bade, tot umbla,
Că nu mi-i de dumneata.
De mi-o fost cândva, vreodată,
C-am fost mai tânără fată;

Amu-s mare ș-am crescut,
După tine nu mă uit.

160.

Dragu-mi-i cu cine joc,
Că miroase a busuioc
Dragu-mi-i cu cine sai,
Că miroase a flori de rai.

161.

Dragu-mi-i cu cine sar,
Că miroase a camfor.

162.

De-ar ști mama că-s aici,
Mi-ar face pielea opinci.
De-ar ști mama că-s la joc,
Mi-ar face pielea cojoc.

163.

Țucu-te, lele, te țuc,
Ce catrințe ți-ai făcut!
Bade-al meu îi ușurel
C-o mâncat carne de miel;
Dar și mândra mi-e ușoară,
C-o mâncat carne de cioară.
Sunt feciori din multe sate
Și joacă care cum poate;
Sunt feciori de pe Câmpie
Și joacă care cum știe.
Jucați care cum puteți,
Rușine să nu aveți.

164.

Bădiță, dacă ți-s dragă,
Cumpără-mi năframă neagră;
Neagră și cu pui mărunți,
Cât trăiesc să nu mă uiți.

165.

- Mă bădiță de demult,
Uită-mă, că eu te uit.
- Nu te pot, lele, uita,
Că ți-o fost dulce gura.

166.

Cine nu ști horile,
Mânce-l supărările.

Și pe mine m-o mâncat,
Până ce le-am învățat.

167.

Trece badea pângă mine
Parcă nu ne-am avut bine.
Trece bade, nu mă-ntreabă,
Parcă nu i-aș fi fost dragă.
Și eu trec și nu-l întreb,
Dar cu ochii mi-l petrec...

168.

Eu cu mândra m-aș iubi,
Nu ne lasă străinii,
Că ne tot vorbesc de rău
Bată-i, singur Dumnezeu.
Eu cu mândra m-aș iubi,
Dar ea nu știe vorbi;
Eu cu mândra m-aș juca,
Dar ea nu ști săruta.

169.

Însoară-te, bade-nsoară,
Că barba te împresoară,
Iar mustața strică fața
Tinerețea și viața.

170.

Câtu-i lumea și țara
Nu-i mândruță ca a mea
Subțierea ca o nuia
De-o cuprinde zaghia.

171.

Așa zic mândrele, zic:
Însoară-te, copil mic.
Mândra mea așa zicea:
Voinice, nu te-nsura,
Că ești tânăr, ti-i strica:

Ești tânăr fără mustață
Nenvătat a strânge-n brață.

172.

Măi bădiță loane,
Semăna-ți-aș numele
Prin toate grădinile,
Să răsară două cepe,
Mânia la două fete;
Să răsară două flori,
Mânia la doi feciori.

173.

Mă dusei aseară-n sat
La nevastă cu bărbat.
Eu strigai pe la fereastră
Să iasă mândra din casă.
Dar de ieșit, cine iese:
Iese-un câine de bărbat
C-un dărab de lemn uscat.
Eu-l întreb de sănătos
El cată lemnu' de gros;
Eu-l întreb de sănătate,
El îmi dă cu lemnu-n spate.

174.

Trecui gardu-ntre grădini
La mândruța în vecini.
Găsii iarba tăvălită
Și pe mândra adormită.
Aș scula-o, mi-i păcat,
Aș lăsa-o, mi-i bănat.

175.

Cine iubește și spune,
Nu-l ajungă zile bune.
Cine iubește și tace,
Ține-l, Doamne-n bună pace.
Cine iubește și lasă,
Nici pâine pe-a lui masă.

176.

Pe la noi prin Prunișori,
Cărașe de feciori.
Unul merge, altul vine,
Unul mă cere pe mine.
De mă cere gazdă mare,
Lasă-l, mamă-n supărare;
De mă cere-un fluieraș,
Dă-mă, mamă, mintenaș.

177.

Face-te-ai, grâuule, bun
Cum merge mândra pe drum.
Și să stai la secerat
Ca mândra la sărutat.
Și să stai la îmblătit
Cum stă mândra la iubit.

178.

Cât sta-va frunza în vie
Nu iau fată cu moșie,
Să-mi poruncească ea mie,
Ci săracă și să-mi placă.
De cât cu urâta-n vatră,
Mai bine pită săracă.

179.

Cu omul care mi-i drag
Drumu-i strâmt și-mi pare larg;
Dar cu care mi-i urât,
Drumu-i larg și-mi pare strâmt.

180.

Du-te, bădiță, de-aici
Nu mă mai tot necăji,
Că eu nu-s de necăjit,
Că-s copilă de iubit.

181.

Florică de pe vale,
Bădița-i om harnic tare;
I-a ieșit norocu-n cale.
Bădița-i harnic și bun,
I-o ieșit norocu-n drum.

182.

Auzit-am din bătrâni
Că nu-i bun gardu' de stini
Și drăguța din vecini.
Gardu-i bun de scânduri late
Și drăguța de departe.

183.

Vai de mine, mult gândesc
Că atunci când mă iubesc
Pe mine mă tot pândesc.
Pe mine mă pot pândi
Că pe mine nu m-or ști.
Mă iubesc cu dumnealui
El i-al meu, eu îs a lui.
Că io cât trăiesc pe lume
Nu-i zic bădiții pe nume
Îi zic: „puișor" și „pui".

Piese folclorice de la nr. 139 la 183 sunt culese de autorul acestei lucrări de la: Rodica Gal a lui Mihusel de 16 ani, Floare Gal a lui Mihusel (bunică-sa) de 81 de ani, în septembrie 1971, Nastasia Căian a Cutii de 80 de ani, 6 clase primare, în decembrie 1971, Măria Rotaru a Ptirii de 72 de ani, Măria Morea de 16 ani din Tăuți.

184.

Badea-i-nalt cât un stejar,
Lelea-i până-n brăcinar.

185.

Hop leliță scurtă, groasă,
Bună-ai fi picior la coasă;
Să te pun la toporâște,
Să cosesc iarbă la găște.

Culeasă de la: Veronica Dreve, 16 ani, 8 clase generale, Luna de Sus (martie 1973)

186.

Badea ăl cu peana-n dop
Nu știe lega un snop;
Tot îl leagă și-l dezleagă
Și nu-l face nici de treabă.

187.

Frunză verde de cireș,
Are mândra opt cămeși;
Trei sunt rupte, patru-s sparte
Una-abia se ține-n spate.

Culeasă de la: Veronica Fenesan , de 10 ani, a absolvit Școala generală în 1972, Luna de Sus.

188.

Ridică-te, grindă-n sus,
Să nu zici că nu ți-am spus,
Că te-oi crepa cu capul

189.

Trandafir crescut în vie
Mândra care-mi place mie
N-are zestre, nici moșie
Dar e mândră, frumușea,
De nu-i alta-n sat ca ea.

190.

Dragă mi-i fata săracă,
Căci cu mâna ei se-mbracă;

Dar fata care-i de gazdă

lute fuge la piață,
Duce lapte, duce zăr,
Se-mbracă-n haine de păr;
Duce lapte, duce ouă,
Se-mbracă-n haine nouă.

191.

Ce-i în lume lăcomos
Banu' și omul frumos.
Ce-i în lume drăgălaș
Banul și omul cinaș.

Culeasă de la: Ileana Fenesan, 47 de ani, Luna de Sus.

192.

Busuioace, nu te coace!
Dar de ce să nu mă coc?
Că mă pun feciorii-n dop
Și mă poartă pe la joc.
Și fetele la bertiță
Și mă poartă pe uliță.

Culeasă de la: Ana Fluieraș a Bodiului, 50 de ani, decembrie 1971.

193.

Urâtă mi-e lumea mie
Dar dragă de ce să-mi fie?
Dragă nu e nimănu,
Dacă nu-i pe voia lui.

194.

Fetele de la Florești
Nu știu lucrul câmpului
Numai drumul Clujului.
Ele suie pe Cetate
Și tot strigă: lapte, lapte!
- Cât dai, lele, laptele?

- Tri pițule, domnule!
- Lasă-l, lele, mai în jos!
- Nu poci, domnule, că-i gros.
- Lasă-l, lele, mai la vale!
- Nu poci, că-i lităra mare.
- Lasă-l măcar c-o groșiță
- Nu poci că-i de bivoliță!

Culeasă de la: Măria Manea a Pralii, 35 de ani (septembrie 1971)

195.

Săracii tăuțenii,
les la drum ca șoarecii
Și își spală cioarecii.
De-ar veni valea mai mare,
Să-i ducă-n supărare...

196.

O, săracu de stegar,
Cură-i mucii pe pieptar.
O, săraca stegăriță,
Cură-i mucii pe rochiță.

Culeasă de la: Lucreția Mocanu a Romului Curii, 56 de ani, 7 clase primare (septembrie 1971; azi, 2000, bolnavă în spital).

197.

Grânele vara se coc,
Zis-a badea să nu joc,
Pân' la storsul vinului,
Când oi fi mireasa lui.
Storsul vinului trecu,
Badea concii nu îmi făcu.
Ba și bruma o picat
Și nici nu m-am credințat.
Bate vântul răcoros,
Badea-meu nu s-o întors.

Aici postu' lui Crăciun,
Badea n-are suflet bun.

Culeasă de la: Gheorghe Gherman a Liucului, 16 ani (decembrie 1956)

198.

Ce te uiți, badeo, la mine?
Doară nu-s făcută bine?
Uită-te la hâda ta,
Că-i mușcoșă ca cizma.

199.

Dragă mi-i lelița-naltă
Că-mi dă gura peste poartă.
Dragă mi-i lelița mică,
Că se suie pe opincă
Și-mi dă gurița cu frică.

Culeasă de la: Victoria Bota, 42 de ani, învățătoare în Floresti (12 decembrie 1971)

200.

Joacă Monu cu Mona
Până l-o răzbi foamea.

Culeasă de la: Virgil Maghiaru, fost secretar al Societății de Științe Filologice Cluj, profesor pensionar, 1971, prieten cu familia Monului.

201.

Câte ciute, câte mute,
Tăte ne-or veni-nainte.
A veni părau mare
Și le-a mâna-n supărare.

Culeasă de Adriana Sorocea nu de 15 ani de la „Dăscălița” („doamna Dascălului”) Fl ori ca Pop născută Maja a lui Cornovel, 76 de ani (1959)

202.

De când n-are rumenele,
Parcă-i ca cizmele mele;
De când n-are nici sopon
Gândești c-ai scos-o din horn.
Și umblă făcând din șele
Ca căruța cu nuiiele;
Și umblă făcând din spate
Ca căruța cu bucate.

203.

Vai de mine, ce de om!
Parc-ar fi ieșit din horn;
Și noi suntem o grămadă,
Parc-am fi ieșit din ladă.

*Culeasă de la: Anica Hurgui a
Oanii, 65 de ani (1971) și Maja
Ana a Sofii 18 ani, 7 clase
elementare (1967)*

204.

Foaie verde de trifoi,
Bine-i în țară la noi,
Sunt mașini și sunt tractoare,
Ca să are pe ogoare.
Semănăm grâu și secară
Că-i unită a noastră țară!

205.

Ce haznă de boi și vaci,
Dacă nu ne suntem dragi.

206.

Fugi urâtă de la spată
C-oi lucra eu și-a ta parte!
Mergi urâtă dingă mine
C-oi lucra și pentru tine!

*Culeasă de la: Nastasia Cistian a lui Mitru
Lupului, 53 de ani, Florești (1971)*

b) Cântece din bătrâni

Strugurel bătut de brumă

207.

Strugurel bătut de brumă
Rău-i, Doamne, fără mumă.
De-ai călca din urmă-n urmă,
Din strein nu mai faci mumă,
De-ai călca din piatră-n piatră,
Din strein nu mai faci tată.

208.

Cucuruz cu frunza-n sus
Țucu-i ochii cui l-o pus.
De l-o pus cu patru vaci,

Jucu-i ochii cei bărnaci;
De l-o pus cu șase boi,
Țucu-i ochii amândoi.

Aseară-n grădină

209.

Aseară-n grădină
Mi-a spus o vecină
Că tu cu alta te-ai sărutat.
Tu ești puișorul meu iubit
Pentru tine sunt nefericit(ă)
Căci ca tine-n lumea mare

Nu mai aflu-asemănare.
Of! Of! Tare-s necăjit.
Fetele de-acuma
Au gătat cu gluma.
Astăzi cu o lele
Am să beau la bere.
Of! jDf! Tare-s necăjit.
Când eram mai mică,
Eram mai voinică
Și trăiam în lume
Cu mult mai fericiți.
Doruri mari și chinuri grele
La inimă nu le-aveam,
Nici pe tine, dragă,
Nu te cunoșteam.
Când eram copilă,
Tu m-ai înșelat
De la brațul maicii
Tu m-ai dezbrătat.
Am să spun la lumea-ntreagă
Că nu te țâi de cuvânt;
M-ai iubit, băiete,
Și m-ai părăsit.

După acest cântec jucau
feciorii și fetele din Floresti
„învârtită” prin 1920-1935.

*Culeasă de la: Valeria Gal a lui
Sodrom, 64 de ani (decembrie
1971)*

Zis-a mama către mine

210.

Zis-am, maică, către tine
Să țâi zile pentru mine,
Să mă dai în sat cu tine.
Ș-ai țânuit zile-vrâstate

Și m-ai dat, maică, departe.
Să vin cu desagii-n spate.
Cu desagii-nbăierați
Și cu ochii-nlăcrimați.
De-ar fi fântâna de lapte,
Tot nu-i bine-n sat departe.
Da să stai într-un bordei
Și să fii în satul tău.
Care fată-și lasă satul,
Mânco-o jalea și bănatu'.
Că și eu mi l-am lăsat,
Multă jele m-o mâncat.

Inimă de putregai

211.

Vai, vai, inima mea,
Iară-ncepe a mă durea,
Că m-o mai durut odată,
Nici amu nu-i vindecată.
Vai, vai, vai, inimă, vai!
N-am un cuțit să te tai,
Să văd ce durere ai.
Inimă de putregai
La multe rele mă dai.

Și la rele și la bune
Și la câte sunt pe lume.
De s-ar afla cineva
Să-mi citească inima;
De-ar citi pân'ar muri
Și tot n-ar isprăvi.

212.

Maică, la inima mea
Este-un fir de negurea
Ori și câtu-i vreme grea,
De-acolo nu se mai ia.
Ori și câtu-i vreme bună,
De-acolo nu se răzbună.

**De pe vremea lui Papuc Cântecul lui
Vălean 213.**

Pe ulița lui Vălean
Semănat-o măgheran.
Măgheran și-o tămâiță
Merge Vălean pe uliță
Fluierând c-o fluieriță.
Fetele când l-auzeau,
Focu-n vatră-l dezveleau,
Ușile le deschideau.
Iacă o dragă de nevestă
Și-o scos capul pe fereastră
Și din gură o cuvântat:
- Intră măi Vălene-n casă,
Că vin roșu-i cald pe masă;
Și-i vin roșu, strecurat
Cu otravă amestecat...

Acest cântec era cântat de cetele de
feciori pe drum până la 1918.

*Culeasă de la: Măria Rotaru a Ptirii de 75
de ani 6 clase primare în decembrie 1971
și Oltean Mitru Pasu 76 de ani.*

214.

Mult mă muștră măicuța
Că mi-i neagră drăguța.
Las-o-ncolo c-o dalbi
De-odată cu bivolii.

Pe sub deal, pe sub pădure

Se cânta de către fete „la sapă” ori în
șezătoare și înainte de 1918.

215.

Pe sub deal, pe sub pădure
Merge o nevăstuică-n lume,
Cu pruncu' neînfășiat
Fugită de la bărbat.

-Taci, pruncule, nu tăt plânge,
Că p-aicea-i pădurea deasă
Și ne-or ieși hoții-n cale.
Vorba bine n-o gătat
Hoții-n cale i-o intrat:
- Țâpă pruncu' la pământ
Și hai cu noi la hoțit!
- Io pruncu' nu l-oi țâpa,
Mai bine m-oi spânzura,
Într-un vârf de păltinaș
Să se mire tot codru,
Să se mire maicile
Cum să-și mărite fetele.

Horea popii Isaicu

Adesea părintele Ion
Isaicu mergea nănaș la nunți. E
înmormântat în „Dumbrava” din
Sibiu, unde a fost preot și
profesor.

216.

În grădina lui Ion
Toate păsările dorm,
Numai una n-are somn,
Că zboară din pom în pom
Și strigă: Ion, Ion!
Și zboară din creangă-n creangă
Și strigă: „Ioane dragă
Hai acasă, de la școală,
Hai acasă, și te-nsoară!
Că fetele se mărită
Rămâi cu inima friptă”.

Cărărușă printre fagi

217.

Cărărușă printre fagi
Fost-au doi oameni dragi.
Da' când o fost la luat,

Părinții nu i-o lăsat.
Ei de mână s-o luat
La fântână-o alergat;
La fântâna cea rotundă,
Unde-i apa mai afundă...
Pe ei de-acolo i-o scos...
Pe Maria-o-ngropat
într-o margine de sat.
Din mormântul Mării
O răsărit o rujă-mplută,
Câți o văd, toți o sărută.
Pe Ionaș I-o îngropat
Colo de din jos de sat.
Din mormântul lui Ionaș
Răsărit-o ruguraș.
Rugurașu' s-o întins
Și pe rujă u-o cuprins;
Câți i-o văzut toți o plâns,
Ca să vadă lumea toată
C-o fost dragoste curată.
*Culeasă de la: Veronica Irimieș, 16 ani, auzită
de la mamă-sa (decembrie 1970)*

Monstruoasa

(titlul nostru)

218.

Frunză verde măr domnesc
Mă dusei să logodesc.
Logodii pe nevăzute,
Luai sluta dintre slute
Și-mi adusei neamuri multe,
Când intrai cu nunta-n casă
Și se puse după masă,
În loc de mireasă aleasă
lese o buhă dopuroasă,
Cu un cap ca un drac
Si la fată ca o rată.

Cu ochi mari ca la măgari,
Buze moi ca de broscoi,
Buze moi și subțirele
Ca dunga de la podele
Și trei degete de-a mele.
Cu dinții de chihlimbar
Ascuțiți ca niște pari.
Cu picioare ca de barză
Și la trup ca un butuc.
De la frunte pân-la nas,
Șapte poște și-un popas.
Fruntea lată ce-i era
De trei coți o măsura
Și de margini nu-i mai da.
De puținei ce mânca,
Toată lumea se mira:
Șapte pite și-un pitoi,
Trei cununi de usturoi
Și-o cununică de ceapă,
La inimă să-i mai treacă.
Și-o căldare de păsat
Și tăt nu s-o săturat.
Frunza verde pătrungei,
Merge buha la viței.
Vițeei răcnesc de mor,
Se gândesc de-i boala lor.
Frunză verde de mohor,
Mere buha la ocol,
Vacile răcnesc de mor,
Se gândesc de-i boala lor.
Maică-nchide ușa bine,
Că iată iar buha vine;
Ori o-nchide, ori o lasă.
Că ea tăt intră în casă.

*Culeasă de la: Ion Bufnea, 16 ani,
Tăuti (ianuarie 1970)*

5. Alte creații folclorice românești

a) Ghicitori

234.

0 mie legate, 0
mie-nodate, 0
mie să fiți 0 mie nu
ghiciți.

(Plasa)

235.

Ana grasa,
Umple casa.

(Lampa)

236.

Țândurica bradului
Bucuria satului.

(Cetera)

237.

Ce este în toate și fără
de el nu se poate?

(Numele)

238.

Acolo, aici, S-
aude ce zici.

(Telefonul)

241.

În pădure naște,
În pădure crește,
Vine acasă, se sfădește.

(Melița)

*Culese de la: Hodica Gal a lui
Gheorghe a lui Mi huse I de 17 ani,
Floresti, 1971.*

242.

Doagă uscată, în cui
agățată.

(Vioara)

243.

Ce-i rotund și fără
fund?

(Cercul)

244.

Ce viteaz intră-n cetate Cu mii
de suliți în spate? (Ariciul)

*Culese de la: Lenuța Irimieș de 17
ani, Tăuți, septembrie 1970.*

239.

Cățaluș cuș,
Căciulită arde
limba.

(Usturoiu)

240.

Crește în pădure,
Paște pe câmp Si
ninge în sat.

(Sita)

245.

Am o casă rotunjită,
Nicări nu-i găurită. (Oul)

246.

N-are gură și vorbește,
Cântă și nu răgușește.
Te vestește dacă ninge
Se aprinde și se stinge.

(Radiou)

247.

Ce pom e acela-n lume
Care ramurile sale
Toate le are la vale?
Vinele, rădăcina,
Îi stau în sus cu tulpina.

(Omul)

248.

Ce nod cu gura se-noadă
Și cu mâini nu se desnoadă?

(Cununa)

*Culese de la: Veronica Irimieș de
16 ani din Tăuți, în decembrie 1971.*

249.

Ghici ghicitoarea mea:
Ce este aceasta ce umblă
dimineața în patru labe, (nașterea), la
amiază în două (adolescența-
tinerețea) și seara în trei (bătrânețea)

(Omul)

250.

Are coarne, dar nu-i țap
Când merge, merge la trap.
O aleargă mic și mare,
Dar nu cere de mâncare.

(Bicicleta)

251.

Ce fugе iute,
Trosnește și pute?

(Automobilul)

252.

La vale fugе tare,
La șes nebunește,
La deal gâfâiește.

(Trenul)

253.

A plecat mama departe
C-un butoi de apă-n spate.
Și-o văzui cum alerga
Cu copiii după ea.

(Locomotiva)

254.

Care drum e fără pulbere?

(Drumul pe apă)

255.

Am un uliu care zboară
Și nu se atinge de pământ.

(Pluta)

256.

Vântul ca gândul, nici cerul, nici
pământul.

(Avionul)

*Culese de la: Cornelia Rotam a Ptirii
16 ani (1972)*

257.

Când îi rup țoalele,
El râde.

(Cucuruzul)

258.

Când mă uit cătră fântână,
El se uită către casă.

(Călcâiul)

259.

Înalt cât casa,
Verde ca mătasa;
Amar ca fierea,
Dulce ca mierea.

(Nucul)

260.

Cu mâinile tragi,
Cu picioarele împingi
Și cu dinții strângi.
(Cizma)

*Culese de la: Lenuța Morea, 16 ani,
Făuți (septembrie 1970)*

261.

Nici în casă, nici afară,
Nici în cer, nici pe pământ.
(Fereastra)

262.

Mă dusei în pădurice,
Găsii ouă de cubice,
Luai două, lăsați nouă
Și cubicea să se ouă.
(Cuibul cu cartofi)

*Culese de la: August in Irimieș, 17ani,
Făuți, (septembrie 1971)*

263.

Moșneagul mititel,
Face gardul frumușel.
(Ariciul)

264.

Stă cu mâna în gură
Și câștigă bani.
(Frizerul)

265.

Înainte de a-ți ridica toată
lumea pălăria?
(Înainte de a-ți ridica toată
lumea pălăria)

266.

Ciumilei, ce-i?
Ciumeliga, liga, liga,
Ciumeli-ț-ar dracu limba!
(Piperul)

*Culese de la: Mărioara Fluieras a lui
Ionaș a lui Soșoi, 18 ani (martie 1973)*

267.

Zi de zi o surioară
Face curățenie-n moară,
Spală pietricelele
De sclipesc ca stelele.
(Periuța de dinți)

268.

Am o grebluță cu cinci dințișori,
Pe zi mi-o trebuie
De o mie de ori.
(Mâna)

269.

Păhărel de oțel
Nu mă-mpac de fel cu el,
Mult la joacă nu mă lasă
Și mă cheamă iute în clasă.
(Clopoțelul)

270.

Drept, înalt și subțirel
Cu veșmânt de lemn pe el,
Are vârful de cărbune,
Pe hârtie multe spune.
(Creionul)

*Culese de la: Mariana Nicoară, 17 ani
(martie 1974)*

271.

Are foi și nu e pom,
Îți vorbește și nu-i om
Dă exemple, sfaturi multe,
Celor ce vor s-o asculte.

(Cartea)

272.

Duce veste ca-n poveste
Că în lume pace este.

(Porumbelul)

273.

Iarna-n frig Vara la soare,
Neschimbat e la culoare.

(Bradul)

*Culese de la: Iosif Duma de 14 ani în
septembrie 1971, Tăuți.*

274.

Hoțul intră în casă,
Dar capul îi rămâne afară.

(Cuiul)

275.

Dacă s-ar scula-n picioare,
Ar ajunge pân-la soare.

(Drumul)

276.

Două lemne odobele
Celelalte mărunțele. (Scara)

277.

Ce apă nu are nisip?

(Lacrima)

*Culese de la Valentina Topan a Durdurii,
18 ani, Florești (septembrie 1973)*

278.

Unde stă iepurele și nu fuge?
(în frigare)

279.

Ce e mai amar și mai amar?

(Necazul)

280.

Cinei, cinei:
De ce o lungești,
De aceea mai scurtă se face.

(Viața)

*Culese de la: Lucretia Toader, 16ani,
(septembrie 1972)*

b) Proverbe și zicători

- 281.** Ce-i în mână nu-i minciună
- 282.** Cine nu muncește nu mânânce.
- 283.** Nimeni nu întreabă de casa frumosului, ci de casa vrednicului.
- 284.** Corb la corb nu-și scoate ochii.
- 285.** Prietenul adevărat la vreme de nevoie se cunoaște.
- 286.** E drept ca funia în sac.
- 287.** Războaiele-s ca pârjolul: toată iarba și verde și uscată pe câmpuri o pârjolesc.
- 288.** Judecătorul e ca osia de la car: cum îl ungi, nu mai scârțâie.

Culese de la: Ana Maja a Sofiii, în 1956, Florești.

- 289.** Mâța blândă zgârie rău.
- 290.** Dintr-un țânțar face un măgar.
- 291.** Ce-i prea mult nu-i sănătos.
- 292.** La pomul lăudat să nu te duci cu sacul.

Culese de la: Măria Munteanu de 15 ani, din Făuți, în septembrie 1971.

- 293.** Cine alege la urmă culege.
- 294.** Așchia nu sare departe de tăietor.
- 295.** Ulciorul nu merge de multe ori la fântână.
- 296.** Seamănă, ca să ai ce culege.
- 297.** Trageți, voi boi, ca să mă scoateți din nevoi.
- 298.** Nu bate calul cu biciul, ci cu ovăz.
- 299.** Fiecare trage jarul la oala lui.
- 300.** Pasărea flămândă mălai ciripește.
- 301.** Jarul potolit rău te arde.
- 302.** Nu căra pământ pe vârful dealului.
- 303.** După vreme rea vine vreme bună.
- 304.** Ața se rupe întotdeauna unde-i mai subțire.
- 305.** Apa mică curge-nt-aia mare.
- 306.** Nu fugi după căruța care nu te așteaptă.
- 307.** Vai de capul fără picioare!

Culese de la: Dorina Maja Pistuchii, 15 ani, Florești (în septembrie 1956) (Azi dr. Dorina Rotam - medic stomatolog, București)

c) Descântec

308.

Mă dusei pe podul de aramă,
Podul se clăti, piciorul mi se sminti.
Mă cântai, mă văietai,
Nime-n lume nu mă auzea,
Numai Maica Ceriului
Din poarta raiului.
Cu gura mă întreba:
- Ce te cânti, tu, Floare?
- Cum nu m-oi cânta,
- Cum nu m-oi văieta?
Că mă dusei pe podul de aramă,
Podul se clăti, piciorul mi se sminti.
Maica Sfântă că grăia:
- Nu te cânta, nu te văieta,
Că bine tomni-ți-l-oi,
Cum se tomnește câmpul
Din Paști până-n Rusalii:
Ciont cu ciont, ptiele cu ptiele
Sânge cu sânge, carne cu carne,
Să rămâi curată, luminată,
Cum Dumnezeu te-o dat,
Cum Măria Precesta te-o lăsat,
Ca argintul strecurat
De la mine descântat,
De la Dumnezeu să ai leac.

Cules de la: Floare Câmpean de 95 de ani, în martie, 1956, Florești.

d) Jocul copiilor

În trecut se obișnuia ca în după-amiaza zilei de Anul Nou, copiii o dată pe an,

să se adune la o casă și să joace cu fetițele dansuri întocmai ca flăcăii. Atunci părinții le „băgau țigan” (angajau muzicant și veneau cu ei la „horă” de-i supravegheau). Copiii jucau „fecioreasca” în grupuri, iar cu fetele „învârtită”. Acest joc era exclusiv al lor, după cum în noaptea de Anul Nou era „horă” (joc) exclusiv pentru cei însurați.

e) Șezătoarea

Una din formele de petrecere a timpului liber, în trecut, pentru tineret era șezătoarea. În cadrul șezătorii se manifesta din plin spiritul critic, satiric, exprimat în strigături, spiritul de observație concretizat în ghicitori, proverbe, dragostea pentru frumos în cântece și dansuri la care se adăugau jocuri specifice locale, povestiri și altele. Șezătorile se făceau, obișnuit, iarna și uneori toamna până la „apucatul postului”. Începeau seara, în jurul orelor 19 și țineau cel mult până la orele 24. Se adunau flăcăi și fete la casa unuia dintre ei, sau a unuia care-i lăsa, și aici se desfășura șezătoarea. Obișnuit fetele veneau cu caiere pline de fuior sau de lână și torceau, altele își aduceau haine de cusut și brodat ori făceau „cipca”.

În toiul torsului fetele „horeau” cântece locale iar feciorii, alternând cu fetele, își horeau cântecele lor. Toamna, unele fete fierbeau cucuruz și dădeau tuturor celor prezenți. Altele făceau prăjituri și după ce scoteau feciorii din casă le mâncau numai ele. Dacă uneia din fete îi plăcea unul din feciori, îl chema și-l „omenia” cu prăjitură.

Unul din jocurile preferate era „gâscă”. Acest joc se desfășura așa:

Se așeza un fecior în ușă în picioare. Un altul făcea pe „birăul” șezătorii, al jocului. „Birăul” întreba pe feciorul din ușă pe care fată vrea s-o puce. Feciorul îi spunea deschis fata pe nume. „Birăul” o îndemna să plece s-o sărute. Dacă fata nu voia să plece, „birăul” o lovea cu chindeul (ștergarul) înnodat peste spate. Fata se supunea și pleca la sărutat. Apoi sărutată, rămânea acolo și cerea „birăului” să-o trimită să sărute ea pe feciorul preferat. „Birăul” proceda ca mai înainte și feciorii se supuneau. Când aproape toate fetele erau sărutate ori se saturau de acest joc, treceau la altul.

Se obișnuia ca flăcăii să împiedice fetele la tors și să le cadă fusul jos. În acest caz feciorii se aplecau, luau fusul și nu-l dădeau fetei cu pricina până nu primea din partea ei un sărut.

Alt joc era „răschitoarea”. Acest joc îl făceau numai fetele, în absența

flăcăilor. „Se răsteau” așa: Două fete se așezau ghemuite lângă olaltă cu capetele în direcții opuse, sprijinindu-se în coate și genunchi. O a treia fată se așeza de-a curmezișul lor și celelalte două ghemuite se ridicau pe brațe alternativ și o legănau. Așa „băteau brânza”.

Alt joc era **ciurul** ce le „ajuta” să le vină feciorul pentru a se mărita. Stăteau cinci-șase de rând și le trecea ciurul printre picioare. Cum erau în așteptarea trecerii ciurului de la una la alta, obișnuiau să se întrebe: „Vai de mine, ce să fie că nu vine... Ion... Petrea? Și iată că el venea...”

Uneori feciorii puneau pe ascuns sare în fuior și când fata trăgea cu dinții fuiorul din caier și-l înmuia cu salivă constata că-i sărat.

Alteori aruncau paprică pe sobă, se degaja un miros înecăcios și erau silite să întrerupă torsul și să iasă afară. Atunci feciorii le însoțeau și le cereau „vamă” un... sărut.

Toamna se obișnuiau șezători la desfăcatul porumbului și cel care adormea risca să se trezească mănjit cu ciuma porumbului.

Tot în șezători se spuneau povești, basme, întâmplări din viața satului, din război ori să cânte „din bătrâni”.

În mod obișnuit fiecare fată discuta și se distra cu „drăguțul” ei, care o și conducea acasă.

7. Legende și povești locale

a) Fântâna călugărului

309.

În partea de miazănoapte a hotarului comunei Florești se află „Fântâna călugărului”. Aici, în vremi de demult, fiind mai multă pădure ca astăzi, trăia un călugăr care ziua-noaptea se ruga lui Dumnezeu și nu venea în sat numai când avea nevoie de hrană. Atunci venea de-și cerșea hrana și iar se întorcea la căminul său, care era o peșteră, aproape de fântâna ce-i poartă astăzi numele. Baroneasa din sat îl ura, căci cerșește și s-a hotărât să-l otrăvească cu o turtă

cu venin. Călugărul flămând a venit în sat să-și cerșească hrana și a trecut și pe la baroneasă. Aceasta i-a dat turta coaptă cu venin. S-a întors cu ea la peșteră, dar văzând-o așa frumoasă n-a mâncat-o, ci a lăsat-o pentru altă dată.

Peste câteva zile veni un tânăr, fiul baronesei, la vânat și fiind flămând îi ceru călugărului de mâncare. Acesta, milos, îi dădu turta s-o mănânce. Baronașul o mancă și bău apă. Apoi plecă acasă. Ajuns acasă îl apucară dureri mari și mamă-sa ispitindu-l află c-a fost ospătat cu turta dată călugărului. Baronașul a murit. Baroneasa vinovată a plâns, dar n-a spus nimănui, de rușine, păcatul ei.

Sapi groapa altuia, pici tu în ea!

A fost publicată de Ioachim Pop, învățător, în „Solia satelor”, an I, Cluj, nr. 13/14 p. 8, în 1912.

b) Cetatea Fetei

310.

Demult, tare demult, în locul unde se află astăzi ruinele „Cetății Fetei” se înălța un castel măreț cu metereze și turnuri de pază, cu uși și porți masive de stejar. Aici sălășluia un crai crud și rău, pentru că pe cine prindea în preajma cetății sale îl lega fedeleș și-l arunca într-un lac adânc din interiorul cetății sale. Fiindcă mulți oameni din sat își sfârșiră viața în acest fel, sătenii se hotărâră să-l omoare cu orice preț. Iată că prilejul se ivi. O familie din sat își botează copilul. Invitară și pe craiul la botez. Un bătrân mai înțelept făcu planul ca să-l omoare. Craiul sosi însoțit numai de un sfetnic credincios. Sătenii îi pregătiră o cupă de argint în care-i turnară vin. Când craiul se aplecă să ia cupa cu vin și să închine, un om care stătea pregătit la spatele lui îi tăie capul cu un paloș ascuțit. În momentul acela pământul se cutremură puternic și prelung. Nimeni nu știa ce se întâmplase. Abia a doua zi observară că pe locul vechiului castel nu rămăsese decât o grămadă de moloz. Totul pierise ca prin farmec.

Culeasă de Emil Topan-Țibic de 14 ani, clasa a VII-a, în decembrie 1956, de la bunică-sa, Anica lui Matei, de 60 de ani.

c) Cetatea Fetei (varianta a II-a)

311.

În partea de miazăzi a satului nostru, pe un deal în forma unei cocoașe de cămilă, împodobit cu o frumoasă pădure de carpeni, aluni și plopuri se află Cetatea Fetei, ruinele unei vechi cetăți. O galerie, în cea mai mare parte surpată, duce în subsol, la intrarea căruia se află o mare ușă de fier, zăvorâtă cu un lacăt uriaș. Nimeni n-a pătruns până astăzi în această galerie. Bătrânii spun că în dosul acestor porți ar porni, pe sub pământ, un coridor lung care ar fi avut ieșirea tocmai la biserica Sf. Mihail din centrul orașului Cluj.

Despre Cetatea Fetei se spun multe legende. Una dintre acestea spune că m cetate ar trăi șapte zâne frumoase ca soarele, dar nimeni nu le poate vedea chipul. Ele dorm în paturi împletite din pânză de păianjen și albinele le aduc hrana miere în faguri aurii. La șapte ani o dată zânele ies la râu, se spală și cântă. Atunci murmură pădurea, iar râul începe să cânte.

În vremuri străvechi mulți viteji au încercat să le răpească, dar nici unul n-a izbutit. Și astăzi acele zâne trăiesc nevăzute de nici un ochi omenesc.

Culeasă de la: Lucica Căpușan, clasa a VII-a în septembrie 1966 ajunsă consilier juridic-economic în Ministerul Comerțului Exterior al României prin 1980-1989, azi avocat, în București.

d) Cetatea Fetei (varianta a III-a)

312.

Demult au locuit aici, în cetate, șapte fete de împărat, frumoase ca niște zâne, pe care nici un flăcău nu le putea răpi. Dacă vreun flăcău își făcea apariția pentru a răpi pe vreuna din ele, era fermecat.

Tot în a șaptea duminică acestea mergeau la izvorul din pădure unde beau apă rece ca gheața și se răcoreau. Dar într-un timp de război șase din ele au fost răpite, rămânând numai una părăsită în pădure, care era însoțită doar de ciripitul voios al păsărilor.

De atunci i s-a dat acestei cetăți numele de „Cetatea Fetei”.

e) Cetatea Fetei (varianta a N-a)

313.

Demult un fecior din familia „lui Găvrilă” (azi Olteanu) ar fi plecat cu carul cu boi împreună cu tatăl său după lemne în pădurea de pe Valea Sânașlăului. În timp ce ei

adunau lemne la car se iscă o furtună și feciorul surprins în mijlocul pădurii nu se mai întoarce. Tatăl său îl căută până se întunecă, dar negăsindu-l încarcă carul cu lemne și pleacă astfel spre casă. A doua zi însoțit de prieteni și rudeni se reîntoarce și-și căută feciorul, dar nu reușiră să-l găsească nici de data aceasta. îl crezură mort și se reîntoarseră cu supărarea în inimă acasă. Trecură câțiva ani și-l uitară de-a binelea.

Într-o toamnă ploioasă mama feciorului auzi bătăi puternice în ușă. Întrebă cine-i acolo și feciorul îi răspunse că este el, reîntors de la Cetatea Fetei, unde fu ținut de niște zâne ca slugă de când a fost cu tatăl său în pădure după lemne. Maică-sa refuză să-i deschidă ușa, spunându-i s-o lase în pace că Mitruț, feciorul ei, este mort. Până la urmă se înduplecă și-l lasă în casă. Mare-i fu mirarea când îl văzu cu o barbă mare, netuns, cu părul pe spate și mai îmbătrânit. Făptura era a lui, glasul la fel, dar barba și părul îl făceau de nerecunoscut. îl tunseră chilug, îl râseră cu un brici al tatălui și spre marea lor bucurie îl recunoscuseră că întocma-i Mitruț. Încearcă să afle cum a trăit în cetatea fetei cu zânele, dar Mitruț refuză să le vorbească măcar un cuvânt spunându-le că zânele l-au amenințat să-l răpească din nou, de va destăinui vreodată cuiva ceva din viața lor.

Astfel viața în Cetatea Fetei a rămas și astăzi o taină, iar Mitruț, cuminte, a trăit liniștit între ai săi.

Culeasă de la: Ioan Cistian-Lupu de 65 de ani cu 6 clase primare, 1975.

f) Valea Sânaslăului

314.

În apropierea comunei Florești regele Ungariei, Sfântul Ladislau, a avut lupte cu cumanii. În hotarul Floreștiului numit Urușag și în Șes s-au dat lupte între cumani și maghiari. Cumanii mai numeroși au înfrânt armata regală. Pentru a scăpa de la o încercuire trupele mai puțin decimate s-au retras din fața urmăritorilor cumani. Ca să-i împiedice în urmărire unul din conducătorii oștilor maghiare, știind că cumanii sunt dornici de bani, le-ar fi aruncat pungi grele cu bani împrăștiindu-i în hotarele Floreștiului. Cumanii, ocupați cu strânsul banilor, au încetinit urmărirea și astfel maghiarii au scăpat ușor.

Altă versiune spune că cumanii urmăriți de maghiari ar fi aruncat bani în fața maghiarilor urmăritori. Astfel cumanii au reușit să scape fără pierderi. Văzând Sf. Ladislau, regele maghiarilor, că banii sunt o piedică în urmărirea și înfrângerea cumaniilor s-a rugat lui Dumnezeu să-i prefacă în pietricele. Dumnezeu i-a ascultat ruga și astfel, oștenii regelui neaând ce aduna, s-au luat la fugă după cumani, i-au

ajuns și i-au bătut.

După lucrarea în manuscris a lui Ioachim Pop, învățător.

g) Ciobănașul Fenesel

315.

O legendă ne spune că frumoasa noastră comună Florești era în trecutul îndepărtat doar o câmpie joasă, așezată la poalele unui deal acoperit cu iarba mare și grasă, presărat cu floricele viu colorate, lângă apa. Someșului, care își arunca adesea vălurilele înspumate spre malurile înalte și nisipoase.

Trăia pe atunci aici un ciobănaș care-și păștea turma de mioare la poalele dealului. Și era tare frumos acest ciobănaș, iar numele lui era Fenesel. Când fluierul său îi arăta minunăția de necrezut a cântecului românesc, Someșul înceta a-și mai duce apele la vale pentru puțin timp, și le oprea și asculta minunatul glas al doinei ce răsună duios din fluierul lui Fenesel.

Văzând atâta lipsă de oameni pe aceste locuri bogate și frumoase, Fenesel s-a hotărât să întemeieze aici un sat. Se gândea la un sat frumos, cu oameni harnici și pricepuți, cu fete frumoase și istețe, cu flăcăi voinici și iubiți de toată lumea prin purtarea lor cinstită, locuitori care să sfințească aceste locuri prin munca lor rodnică și să se bucure împreună de rodul muncii lor.

Nu peste mult timp gândul lui minunat s-a împlinit. Pe aceste locuri au sosit din satele vecine, mai ales dinspre munte, oameni harnici care și-au durat case din bârne, poieți și șuri pentru vite, staule pentru oi iar în jurul acestora au răsădit tot felul de pomi roditori care în fiecare primăvară te îmbătau cu mireasma florilor și te adormeau lin în zumzetul albinelor ce zburau roiuri-roiuri din livadă. Totul era bine, frumos numai că satul nu avea nume.

S-au hotărât sătenii să se adune în fața bisericii și acolo să-și spună cuvântul răspicat ce nume să dea satului lor. Se ridica pe rând cu treabă bună și cuminte câte un țăran și propunea câte un nume pentru satul lor. Unii susțineau să-i zică „Valea Florilor” pentru bogăția și frumusețea de flori ce-l împodobeau în fiecare an. Alții preferau să-l numească „Lunca Someșului” pentru roadele bogate ce le adunau în fiecare an de aici. Ultimul țăran invitat să-și spună părerea, alb de numărul anilor, luă cuvântul și zise:

Oameni buni, eu socotesc ca numele satului să fie numele întemeietorului. Toți cei de față socotiră că bătrânul lor consătean are dreptate. Și satul primi numele de Feneșel. Dar după mulți ani, mărindu-se numărul locuitorilor și al caselor, satul crescua și el și se văzură nevoiți a-i zice Feneș. Cu timpul a devenit tot mai mare, mai bogat și

vestit în țară. Livezile, câmpiile cu ierburi, lanurile bogate de grâu și porumb îi dădeau aspectul de o adevărată grădină cu flori. Locuitorii și vecinii i-au schimbat numele potrivit cu înfățișarea: Florești. Așa îi zic și astăzi.

Se zice că din neamul legendarului Feneșel se trag și familiile „Feneșan” de azi.

An de an Floreștiul se face mai frumos, mai înfloritor prin aceasta parcă vrea să slăvească mai mult numele legendarului lui fondator, Feneșel ciobanul...

h) Veștile morții

316.

Demult, tare demult, oamenii dintr-un sat au reușit să prindă moartea și să o bage într-un coteț legând-o în lanțuri de oțel.

După mai multe zile de grea închisoare în frig și foame moartea a început a se văita:

- Vai grea-i viața de rob! Care om va fi în stare să mă sloboadă din robie, am să-i spun vestea când va muri. Până atunci își va putea petrece fără grijă pe lumea aceasta.

Un bărbat mai curajos, încrezător în spusele morții, s-a apropiat încet de coteț, a desfăcut lanțul de oțel și i-a dat drumul, făcând-o din nou slobodă pe moarte. La plecare moartea i-a repetat făgăduința:

- Să-ți petreci viața pe voie, omule, că eu te-oi vesti la timp, când îți va veni sfârșitul vieții.

Au trecut mulți ani de când omul i-a dat libertate morții. În acest timp și-a cheltuit o mare parte din avere în petreceri zgomotoase cu beutură, mâncare și lăutari. Lângă el, alături își petrecea și nevastă-sa, bine știind că și ea va ști sfârșitul vieții sale din timp.

Dar timpul și-a arătat și el vrerea. Din când în când îi arăta și el omului pe ce treaptă a vieții se află. Mai întâi i-a albit părul ca la o oaie seină, apoi pe rând au început să-i cadă dinții, nu fără durere. Mai târziu au început să-i curgă lacrimile și să-i mustuiască nasul.

Și într-o zi și-a făcut apariția moartea rânjind, cu secera în mână. Din fălcile ei osoase și bătute cu dinți mari și rari a scos un șuiet înfiorător și holbându-se bucuroasă s-a oprit în fața bărbatului gârbovit de ani. La apariția ei omul curajos de altă dată s-a făcut galben ca ceara, a început să tremure și cu glasul înecat în lacrimi i-a zis:

- Ai venit, moarte, să-mi spui sfârșitul meu?

- Nu, bade, am venit să te iau cu mine pe cealaltă lume!

- Vai de mine! Doar mi-ai făgăduit că ai să-mi spui, să-mi dai vesti din timp când vei veni să mă duci.

- Veștile ți le-am dat din timp! Când ți-am albit capul, când ți-am luat pe rând dinții, când au început a-ți curge ochii și a-ți mustui nasul, erau veștile care-ți aminteau de apropierea sfârșitului tău. Acum gata! Hai cu mine!

Și omul, resemnat și lămurit că-i în ceasul morții, a închis ochii, și-a împreunat mâinile ca pentru rugăciune și a urmat moartea pe drumul fără de sfârșit și fără de întoarcere...

Culeasă de la: Floarea Gal a lui Mihușel, 81 de ani, mama curatorului greco-catolic Gheorghe Gal-Mihușel, Florești (ianuarie 1972)

i) Sărăcia

317.

Au fost odată doi frați: unul a fost gazdă (bogat), celălalt sărac. Ța gazdă a făcut ospăț și și-a însurat un fecior. L-o chemat și pe fratele său sărac la ospăț. Cel sărac s-o așezat la masă. Venind la ospăț, fratele cel bogat i-a zis celui sărac să se ducă mai încolo și în locul lui să se așeze cei gazde, că-s de ai lor. Atâta l-o tot mînat pînă când cel sărac o ajuns la ușă. Când au venit cu mîncarea socăcițele i-au pus celui sărac un os ce-a rămas de la ceilalți. Osul nu l-o mîncat, ci l-o pus în straiță, să-l aducă acasă.

Venind spre casă cu nevasta și feciorul, i-o lovit foamea. S-au așezat sub umbra unui stejar al pădurii pe lângă care treceau și au scos osul să-l mînânce.

Din spatele lor a apărut o roată mare care era „Sărăcia”. Ea i-a întrebat că unde au fost, căci de trei zile nu i-a mai găsit pe acasă. Ei i-au spus că au fost la ospăț la fratele lor cel bogat. Au întrebat-o că cine-i și le-a spus că-i „sărăcia” lor. Omul sărac s-a mirat mult și i-a zis să se facă mai mică, o rotiță. Ea l-a ascultat și s-a făcut cât o musculită. Atunci omul sărac a prins musculita, a lovit-o cu osul de la nuntă și după ce a strivit-o a îngropat-o la rădăcina copacului la care se aflau. S-au dus apoi acasă și peste câțiva ani prin hărnicia lui și a familiei au ajuns bogați.

Fratele cel bogat a venit la cel sărac și când l-a văzut așa de bogat s-a mirat și l-a întrebat cum de a ajuns și el așa de bogat. Acesta i-a spus cum a îngropat sărăcia în marginea pădurii și de atunci muncind chibzuit cu ai săi și-a agonisit frumoasă avere. Invidios, cel bogat s-a dus la rădăcina stejarului și a dezgropat sărăcia și-a scos-o din osul de la nuntă care-i servea drept coșciug, cu gândul că-i va ruina fratele. Dar sărăcia ieșită din pământ și din os, s-a temut de hărnicia fratelui sărac și s-a legat de cel bogat devenit acum leneș. În câțiva ani l-a făcut mai sărac de cum fusese fratele său.

Culeasă de la: Vasile Irimieș-Cuiuțu, 76 de ani, 4 clase primare, Florești (1962).

j) Cele două surori

318.

Erau odată două surori: una mai săracă, alta mai bogată. Într-o zi cea bogată s-a hotărât să cheme femeile bogate din sat la ea la lucru. Sosi și soră-sa cea săracă între bogatele satului. Au lucrat ele ce-au lucrat și iacă femeia cea bogată le pofteste pe toate la masă. Le-a servit cu friptură de coaste afumate de porc și cârnaț, dar soră-si i-a dat să mănânce numai o pișcă cu sângerel.

A venit timpul când femeia cea bogată a murit. La înmormântare au venit toate femeile din sat, atât cele bogate cât și cele sărace. Printre ele se afla și soră-sa cea săracă. Soră-sa s-a așezat lângă sicriu și a început a o boci pe cea moartă astfel:

„Coaste și cârnați	Vai, amar te plânge.
Voi departe stați,	Variantă: Vireș cu sânge
Dar pișcă cu sânge	Aproape te plânge."

Cei prezenți la înmormântare au înțeles că femeile bogate pe care moarta le-a ospătat cu cârnaț și costițe, stăteau departe de sicriu, pe când soră-sa cea săracă, ospătată cu pișcă cu sânge o bocea sincer.

Culeasă de la: Vasile Cistian a Lupului de 56 ani, 4 clase primare (1968)

k) Caprele popii

319.

A fost odată un popă care avea mai multe capre și voia să-si găsească o slugă bună care să aibă grijă de ele. În sfârșit și-a găsit unul pe plac și: „L-o poftit întâlnitu.

- Da nu ti sluji băgatu? (îl întrebă popa.)
- Ba io-i sluji băgatu,
- Dacă mi-ți străjiți-n pusa
- Și mi-i sâmbrii data.
- Io-n străitățu pusa
- Să căprești niște grijite,
- Să nu lupească-un venit,
- Să căprească mâncatile. (îl sfătuește popa.)

O capriț mâncatile
S-o pădurittâpatile.
S-o copilit adormitu,
Un lupit o venitu
Și o căprit mâncatile.
S-o copilit trezitu
O lemnit pe un suitu
Și o lupit văzutu
O toporat cu zvârlită
Și o codet tăiata.
O codet luata
Și o pălărit pusa.

După această întâmplare sluga avu grijă ca nu cumva să se mai întâlnească cu popa...

Culeasă de la: Dumitru Irimieș, 82 de ani, 4 clase primare, Tăuți (septembrie 1962)

l) Ce-i mai bun

320.

Au fost odată trei împărați și fiecare s-a gândit ce-ar fi mai bine să aibă. Unul a zis să aibă de mâncare, altul de băut iar al treilea să aibă aur. Dorința și-au împlinit-o.

Cel care a cerut mâncare poate trăiește și astăzi. Cel care a cerut beutură a trăit o viață lungă, dar a fost slab și bolnăvicios. Cel cu aurul a murit devreme, că pe orice punea mâna se prefăcea în aur.

Avuția te duce repede în pământ!

Culeasă de la: Floarea Gal lui Mihușel, 83 de ani (1974)

m) Râpa dracului

321.

Îl trecut, când în satul Luna de Sus nu era moară, oamenii duceau la măcinat la moara din Gilău.

Odată un gospodar lonean venind cu măcinișele acasă, pe drumul dintre șoseaua națională și intrarea în satul Luna de Sus și fiind singur pe timp de noapte, a zărit că pe râpa din dreapta drumului urcă niște draci, cântând vioi, spre pădure. La început s-a speriat, dar plăcându-i cântecele a uitat de spaimă. Cum a ajuns însă în sat, a și început să dea de știre că a văzut dracii în râpă cântând. Cum săteanul era maghiar, lonenii i-

au zis după spusele acestuia „Ordog ârok”, iar românii „Râpa dracului”.
Culeasă de la: Gheorghe Morar, 78 de ani, Lona săsească (azi Luna de Sus)
(decembrie 1970)

n) Blestemul mamei

322.

Demult a fost o femeie care a avut două fete și un fecior. Pe fata cea mai mică o chema Elena iar pe fecior Constantin.

Elena a crescut mare și frumoasă și într-o zi s-a trezit cu pețitori din a noua țară.

Mamă-sa nu voia s-o dea. Constantin însă a sfătuit-o s-o lase să se mărite și așa departe de casa părintească, căci, când îi va fi dor mamei, o va aduce el, Constantin.

S-a întâmplat însă să umble ciurma pe pământ și să moară din cauza ei mulți oameni. A murit cu acest prilej și Constantin și soră-sa cea mare. A rămas maică-sa singură cu durerea după pruncii morți și cu dorul după fata măritată așa departe. De la o vreme n-a mai putut răbda de dor după Elena și supărată s-a dus la mormântul lui Constantin și a început să-l blesteme de ce a sfătuit-o s-o mărite în a noua țară:

„Constantine, Constantine,
Blestemat să fii de mine,
Blestemat de maică-ta
Că ai dat pe soră-ta.
Țărâna nu te primească,
Lutu' afară te izbească;
Să-mi aduci pe Lena acasă.”
Afară țărâna-l zvârli,
După Lena el porni.

Blestemul mamei s-a împlinit. Constantin a ieșit din groapă, după ce se crăpă mormântul. Apoi copârșăul se făcu cal, iar din fateol (voalul de pe mort) se făcu o mândră șea. Constantin a încălecat pe acest cal și s-a dus până în noua țară, la sora lui, Lena. Ajungând la soră-sa, a chemat-o acasă. Elena l-a întrebat:

„Spune-mi, frate, Constantine, dacă vin la veselie ca să-mi iau cal alb, iar dacă vin la jelanie să-mi iau cal negru”. Elena l-a întrebat încă o dată: „Vin la veselie?” Constantin i-a spus că da. Lena a încălecat cal alb și a plecat alături de Constantin spre casa părintească. Au ajuns într-o pădure și păsările mirate s-au oprit din zbor și au început să cânte:

„Cine dracul o mai văzut
Să vină viul cu mortul

Tot alături cu codrul?"

Lena mirată întreabă:

„Constantine, Constantine,
Ce zice codrul de tine?"

Fratele mort, călare pe sicriu i-a răspuns:

„Lasă, soro, să vorbească,
Noi mergem la mam' acasă."
Când acasă au ajuns,
La mormânt el mi s-a dus;
Lena-n casă a intrat
La maică-sa lângă pat.

Maică-sa o întrebat cu cine a venit. Elena i-a spus că a venit cu Constantin. Maică-sa i-a spus că n-a putut veni cu Constantin, că el este mort demult. Au plecat amândouă la mormântul lui Constantin, care la sosirea în sat și-a încetinit mersul, a rămas în urma soră-sa cu calul și s-a reîntors la mormântul său din cimitir. Ajunse în cimitir, mama și Elena s-au oprit la mormântul lui Constantin. Îndurerată mama s-a rugat cu lacrimi de feciorul ei s-o ierte pentru că l-a blestemat. Dar după puțină bocire s-a crăpat mormântul și pământul a înghițit-o și pe mama lui Constantin.

Rămasă singură, Elena s-a reîntors acasă supărată.

Culeasă de la: Floarea Gal lui Mi husei, 81 de ani (1972)

o) Ionaș puiuț de domn

323.

Ionaș puiuț de domn,
Mă-ta vineri te-o făcut,
Sâmbătă mare-ai crescut,
Duminică te-ai însurat,
Luni cătană te-o luat.
Și-o venit mare poruncă,
În cătane să te ducă.
El din gură așa grăia:
„Rămâi, mândră, te mărită,
Nu șede inimă friptă!"
„Ba, eu nu m-oi mărita,

Șapte ani te-oi aștepta!"
Șapte ani l-o așteptat,
Apoi ea s-o măritat.
Când mergea la cununie,
El venea din cătănie.
Și venea pe un alt drum,
Pe lângă un râț cu fân.
Aduna un moș bătrân,
- Bună ziua, moș bătrân,
Ce-aduni duminica fân?
- Cată-ti, cătană, de drum,
Că n-adun de dragul tău,
Ci-adun de necazul meu,

De dorul feciorului
Că-i în țara cehului
Cătană-mpăratului.
- Bună-ziua, moș bătrân,
Este vin în sat la noi
De s-aude mare toi?
Este chiar la casa mea
Măsură cu seria,
Se mărită noră-mea.
- Bună ziua, moș bătrân,
Țâpă furca și grebla,

Hai arată-mi cărarea
Să mă duc la dumneata...
Furca, grebla, o țâpat,
Cărarea i-o arătat
Și în casă s-o băgat.
Toți oamenii i-o închinat,
De la nimeni n-o luat.
Când i-o închinat mireasa,
El din gură așa grăia:
„Aiestu pahar l-oi bea,
Că-i de la nevastă-mea”

Mirele s-o blestemat:

„Sie acela al dracului,
Care s-o mai însura
Și-o lua coconita
Și nevasta altuia.”

Culeasă de la: Nicolae Lucaci, 73 de ani (mai 1973) și Măria Lucaci a lui Aurel-Pădurarul, 40 de ani, (mai 1973), Tăuți, ambii cu 4 clase primare.

p) Copil sărac

324.

Pe sub deal, pe sub codrel,
Merge-un voinic tinerel
Cu mândruța lângă el,
Dar mândra-i cu legănel,
Nu putea merge cu el.
-Apleacă-ți, codre, vârful
Să-mi agăț legănuțul,
Să pot merge cu dânsul.
Codrul vârful l-a plecat
Legănuțu l-a agățat.
Și cu dânsul o alergat.
Și s-o luat și s-o dus
Pân' la locul locului
La fântâna macului.

El așa din grai grăia:
-Hai, mândruță, s-odihnim,
C-apoi noi ne despărțim.
S-au pus pe jos și-au odihnit
Și ea-n cap că i-o cătat
Cu lacrimi l-o picurat.
- Vai, lele, coită de câine,
Cum mă fripeși tu pe mine;
Și m-ai fript așa cumplit,
Du-te pe unde-ai venit.
Ea-napoi se înturnară
Și codrului se rugară:
- Apleacă-ți codre, vârful,
Să-mi iau legănuțu'

Că nu m-am dus cu dânsu'.

Pruncul așa din grai grăia:

- Vai maică, coită de câine,

Cum m-ai lăsat tu pe mine

De mâncare corbilor

Și de jale codrilor.

Dumnezeu nu m-o lăsat,

Că mândră ploaie o dat

Și pe mine m-o scăldat.

Și mândru vânt o suflat Pe mine

m-o legănat. Fost-am pruncul

pădurii

Și nu m-o mâncat lupii; Lupii

mancă boi și vaci

Nu mancă copii săraci.

Lupii mancă boi și oi

Nu mancă copii ca noi.

Culeasă de la: Ana Irimieș, 74 de ani, analfabetă, Tăuți, (ianuarie 1972)

ÎNVĂȚĂMINTE DIN FOLCLORUL FLOREȘTEAN

O lectură atentă a pieselor folclorice culese de la locuitorii comunei Florești, deși ele nu însumează totalitatea creațiilor populare locale vechi și cu atât mai mult cele noi, ne dă putința să tragem valoroase învățăminte cu privire la felul de a gândi și a trăi al poporului nostru atât în trecut cât și în prezent, precum și aspirațiile sale de viitor.

Colindele, atât cele religioase cât și cele laice exprimă credințe, tradiții străvechi, atitudini, ocupații care au existat în trecutul poporului român. Astfel unele colinde explică tremurul plopului ori tendința calului de a mânca mereu prin blestemul Maicii Domnului, iar frumusețea veșnic tânără a bradului ori liniștita viață a boilor prin binecuvântarea acesteia. Alte colinde condamnă prin glasul lui Dumnezeu și al Sfântului Petru pe bogătașii hrăpăreți și lacomi și laudă modestia și ospitalitatea săracilor. Este și aceasta o expresie a ideologiei populare cu privire la lupta contra lăcomiei bogaților, îmbogățitorilor, un protest al celor jecmăniți contra celor ce-i înșală și asupresc.

Nu lipsesc nici colindele religioase, chiar și cele cu conținut biblic, unele cu elemente laice ca preamărirea naturii, bucuria de a trăi, utilitatea bunurilor pământești etc.

O constatare importantă care se impune pentru cercetătorul folclorist este aceea că pe raza comunei Florești trăiesc o serie de creații folclorice de mare valoare artistică și documentară, comune în timp și spațiu întregului popor român. Este vorba de „Miorița”, „Plugușorul”, „Cântecul ciobanului care și-a pierdut oile”, colindul cu caracter testamentar „Mă luai, luai” și altele, care sunt documente concrete ale străvechilor forme de viață și civilizație românească ale populației locale.

Balada „Miorița” este una din cele mai vechi și valoroase realizări literare ale poporului român. Studiile asupra „Mioriței” ne arată că prezența ei este atestată în peste 930 de variante răspândite pe întreg teritoriul locuit de români, chiar și la românii din Peninsula Balcanică și la cei din Istria.

Interesant este că în voluminosul studiu al lui **Adrian Fochi**, „Miorița”, **București, 1964**, nu găsim decât o singură variantă a acestei balade pe raza comunei Florești, și aceea în satul Tăuți, cu titlul specific local „Trei păcurărei” la pag. 611/612 culeasă în 1932 de Simion Mitrea, probabil un mănăsturean, de la Rozalia Pop, nume de familie întâlnit extrem de rar în Tăuți. În lucrarea noastră am prezentat șase variante ale „Mioriței” și câteva fragmente din alte variante existente în Florești. Sigur că

toate aceste variante sunt de tipul mioritic transilvănean și ca atare ele se colindă în seara de Crăciun, ca în Bucovina și Banat. Aceste colinde mioritice poartă în Transilvania numele de „Trei păcurărei”.

Luând model de studiu varianta alecsandrină a „Mioriței”, în care găsim 18 momente ale conținutului tematic: locul acțiunii, momentele acțiunii (hotărârea celor doi ciobani, vrâncean și ungurean, de a-l ucide pe cel moldovean „că-i mai ortoman”, apariția oii năzdrăvane, descoperirea planului ciobanilor, răspunsul ciobanului, locul îngropării, obiectele de îngropare, plângerea oilor, însurătoarea (alegoria morții, apoteoza ciobanului, întâlnirea oii năzdrăvane cu mama ciobanului), portretul ciobanului și nunta mioritică într-un cadru nupțial, ne putem da seama mai bine de diferențele caracteristice ale variantelor floreștene. Iată câteva din ele:

În câteva variante floreștene există și redarea locului acțiunii printr-o formulă specifică:

„Colo-n jos, Doamne, mai jos,

Colo-n râtul cel frumos...”

Lipsește transhumanta, întrucât cei trei ciobănei „nu vin la vale...”.

În variantele: I, II, V motivul omorului este erotic (vor să-l omoare pe cel mai mititel, că-i mai frumușel și de el s-a îndrăgostit fata de maior, în alte variante „de boier”), pe când în varianta a III-a motivul e „că-i mai găzdăcel/și mai frumușel”, ceea ce o apropie de tipul alecsandrin moldo-muntean. În schimb în variantele IV și VI hotărârea imediată a celor doi ciobani ucigași este motivată pe bază de legea veche păstorească cu dreptul de a-și alege felul morții: „Până-napoi s-o-nturnat/ Grele legi i-o fost umblat”.

În tipul de baladă alecsandrină oaia năzdrăvană nu are nume, ci doar i se spune de către ciobanul moldovean: Mioriță laie, laie bucălaie...”, pe când în unele variante floreștene (I, III și VI) ea se numește „Băla”.

De asemenea, în testamentul „păcurărașului” ucis ipotetic găsim aproape aceleași obiecte de îngropare ca și în tipul alecsandrin.

În unele variante floreștene (II, III, IV, VI) „păcurărașul” își alege locul îngropării „strunguța oilor” ori „jucuțul” (staulul) mieilor din dosul stâniei. Constatăm multe elemente comune cu variante moldo-muntene care nu se colindă, ci se cântă la ospețe mari. Lipsește peste tot portretul ciobănașului, nunta mioritică, întâlnirea cu mama ciobănelului.

Știm că „Trei păcurărei” se colindă în seara de Crăciun, mai ales de către grupurile de tineret. Acest fapt ne arată vechimea considerabilă a acestor variante care continuă vechile rituale romane legate de sărbătoarea Saturnalia și mai ales de Calendele și cultul zeului Mithras, cărora li s-a suprapus „Dies Christi”, Crăciunul românesc de astăzi, care a fost apoi luat de la noi și de popoarele vecine slave (Rojdestvo) și de maghiari. O mulțime de obiceiuri și rituale care se practica la aceste

sărbători romane și în Dacia Traiană ospete, tăierea porcului, daruri pentru copii, colindatul și urările în grupuri sub conducerea unui șef, „regele Saturnaliilor”) sunt prezente și vii în viața poporului român astăzi și le găsim manifestându-se din plin și la Florești.

O altă colindă „**Jupanul**” care este de fapt „Plugușorul” de tip transilvănean o găsim din moși-strămoși între colindele de Crăciun. „Jupanul” este, așa după cum se poate vedea în variantele prezentate, un mic tratat versificat de agrotehnică. Îl găsim prezent și în alte sate din județul nostru: Someșeni (azi cartier al Clujului), Feleacu, Răscruci etc. Peste vechile sărbători păgâne romane Calende, Ianuarii și Vota închinat zeului Ianus care se țineau trei zile cu ospete, cadouri, urări, jocuri de noroc și jertfa colacului și coincideau cu începutul noului an s-a suprapus sărbătoarea creștină a Sf. Vasile și a Anului Nou cu aceleași datini, dar de multe ori cu conținut nou, creștin. Plugușorul s-a păstrat în Moldova și în Muntenia ca obicei de Anul Nou, dar în Transilvania sub influența Bisericii s-a mutat de la Anul Nou la Crăciun și a devenit colindă propriu-zisă. Acest „Jupanul gazdă” s-a născut și trăiește în Transilvania, n-a fost adus din Țările Române. Spre deosebire de „Plugușorul” moldo-muntean cu buhai, bici, plug și uneori boi, „Jupanul” ardelean păstrează povestea versificată și colindată a vechii agrotehnici românești la care se adaugă urarea și „Mulțămida colacului” primit din partea gazdei. Este și această colindă o expresie a permanenței vieții românești pe aceste plaiuri și o prezentare sumară versificată a străvechii civilizații populare românești.

Poemul popular „**Când și-a pierdut ciobanul oile**” face parte din repertoriul păstoresc național și este răspândit aproape în toate regiunile țării, având forme stilistice specific regionale. El există și la Florești din vremuri imemorabile și se execută numai instrumental de către „ceterași” și mimic, cu câteva murmure, de către ciobanul care-l joacă în ziua de „împreunarea oilor”. El constituie unul din punctele de atracție din programul acestor datini legate de „împreunarea oilor”.

El ilustrează vechea ocupație a românilor, oieritul, și legătura trainică ideologică și psihologică a vechilor ciobani români, răspândiți atât pe ambele versante carpatine, cât și în celelalte părți locuite de români.

Colindul „Mă luai, luai” face parte din repertoriul străvechi floreștean. Acest colind are o mare arie teritorială de circulație și prin conținutul său exprimă ultima dorință a tinerei îndrăgostite de a-l avea la căpătâiul ei „pe Ion cel drag”.

Dacă ținem seamă numai de prezența vie în cultura populară românească a acestor colinde, putem afirma că la porțile Clujului medieval trăia și se manifesta o străveche cultură populară românească continuatoare fidelă a culturii populare daco-romane. Dar vechimea și unitatea acestei străvechi culturi românești populare este exprimată și în alte producții literare din cadrul comunei Florești.

O serie de colinde laice exprimă protestul poporului oprimat contra stăpânilor

asupritori (*Bradule, din muntea mare*, p. 273), scene din viața haiducilor [*Pe cale pe sub pădure*, p. 273) iar în altele ura poporului contra războiului (*Trei pruncuți șed pe vătruță*, p. 274, *Colindă de război*, p. 274) și contra celor ce l-au târât în acest măcel.

În alte colinde profane găsim concepția poporului despre dragoste (*Măluai, luai, La făgădău Evii*) ori valoarea artistică și practică a diferitelor esențe lemnoase, rolul lor în viața poporului nostru în trecut.

Înregistrând numai aceste colinde care au circulat și multe din ele mai circulă și astăzi cu prilejul Crăciunului, constatăm că ele se integrează în contextul vieții spirituale a poporului român, sunt parte integrantă din cultura lui unitară.

Dacă analizăm **folclorul legat de nunta țărănească** la Florești, mai ales cum se desfășura ea cu cel puțin cinci decenii în urmă, constatăm și întâlnim o mulțime de obiceiuri și concepții exprimate în producții literar-muzicale de o rară valoare educativă și artistică.

Nunta ca desfășurare scenică, ca acțiune regizorală cu miri, nănaș, stegar, druște, staroste, socăciță și alte personaje, cu momente-cheie în desfășurarea ritualului popular: chemarea, cununia și reîntoarcerea de la cununie, „jocul butucului” cu ritualurile și credințele legate de el, oferirea „cinstei”, masa, cântecul găinii, jocul miresei, hoboditul, „nevestitul” și celelalte, în trecut se desfășurau aidoma nunții de pe Valea Someșului, atât din părțile Gilăului cât și din cele ale Năsăudului.

Strigăturile („descântecele”, cum le spun floreștenii) erau legate de momentele desfășurării nunții, de experiența vieții de căsnicie a nuntașilor mai vârstnici, de concepțiile lor despre frumusețea fizică și morală a mirilor, de spiritul de observație al creatorului piesei folclorice respective și de legătura tradițională între generațiile de nuntași.

Câteva considerații referitoare la nunta de ieri se impun a fi înșirate spre a da prilej generației tinere de azi și celor viitoare să cunoască și să reflecteze asupra felului cum au înțeles căsnicia înaintașii noștri.

În majoritatea cazurilor căsătoria între tineri se închea și în trecut pe dragoste sinceră reciprocă, chiar dacă părinții, mai ales ei, urmăreau zestrea și neamul. Divorțul nu era de conceput.

De mare cinste se bucura în fața înaintașilor noștri fecioria fetei, care era temeiul armoniei familiale viitoare. Informatorii noștri vârstnici, de peste 60 de ani, ne relatează cazuri extrem de rare când nevasta era găsită „cu greșeală” și alungată de mire la părinți. Trebuiau multe eforturi depuse de nănași, rudenii, pentru a fi reprimată și firul căsniciei astfel din nou înnodat.

Deși vechea legislație și vechea mentalitate referitoare la familie considera femeia inferioară în drepturi bărbatului, totuși grație hărniciei, inteligenței și altor calități personale, majoritatea femeilor s-au bucurat de stimă și respect, de dragoste sinceră din partea bărbaților. Cazurile de adulter au fost foarte rare și în situațiile concrete au

fost puternic reprobate de opinia publică sătească.

Din aceste considerente de respect pentru feciorie exista în desfășurarea ceremonialului nunții ritualul „nevestitului”, însoțit cu formule și strigături specifice: 348.

„Rămâi, maică, sănătoasă,	Adusă de mâna mea,
Dac' ai fost așa voioasă,	Numai caldă ca leșia
Să nu mă mai vezi prin casă.	Că astăzi îmi pierd fetia.
Rămâi, tată, sănătos,	Prima mea mi-o pun în cui,
Dac' ai fost așa voios,	Păru' l-oi face bului (conci)
Să nu-mi vezi umbra pe jos,	Prima mea mi-o pune-n ladă
Că de astăzi încolo	Păru' mi-l strânge grămadă."
Apă rece nu-ți mai bea	

Chemarea la nuntă se făcea printr-o orăție specială rostită de chemători (p. 290), iar cei care veneau la nuntă o făceau nu din vreo obligație materială sau morală față de familiile mirilor, ci din plăcerea de a-și petrece cu astfel de prilejuri.

„Cinstea” oferită mirilor de către perechile de nuntași se reducea la colacul tradițional, la ceva obiecte de masă ori pentru pat, în cazul rudeniilor apropiate și la o sumă mică de bani, în cazuri rare. Obiceiuri aproape identice la nunțile din trecut în satele din imediata apropiere a orașului Cluj ne sunt descrise și semnalate și de alți cercetători între care amintim pe regretatul profesor Ion Desmireanu în lucrarea sa *Cine-o făcut horile*, Cluj, 1961, și regretata învățătoare Valeria Marchiș, în *Monografia comunei Feleacu*, Cluj, 1937.

Dorința mirilor și a părinților acestora de a-și face nunta mijloc de câștiguri bănești, veroase, care și-a făcut loc în mentalitatea lor, era inexistentă în trecut. Este adevărat că și cheltuielile pentru nuntă privind mâncările, băuturile, hainele mirilor, muzica etc. erau foarte reduse, căci și cerințele civilizației de atunci erau mici. „Jocul miresei”, astăzi dispărut la Florești, se desfășura în două momente ale nunții: după „jocul în jurul butucului” la reîntoarcerea de la cununie, până se așezau vârstnicii la mese, **de către tineret** și după „Cântecul găinii”, cam pe la miezul nopții, **de către vârstnici**. Jucătorii aveau prilejul de a oferi mirilor bani, pentru cinstea de a juca mireasa.

De obicei căsnicia era trainică, iar cazurile de divorț în trecut erau extrem de rare, fiind considerate ca o rușine pentru cei ce recurgeau la acest pas în viață.

În alte producții poetice folclorice care constituiau sâmburele manifestărilor artistice în șezători, clăci, alte petreceri familiale etc. întâlnim exprimarea concepțiilor și atitudinilor poporului față de valorile sociale. Astfel flăcăii prețuiau „fata săracă...”, căci cu mâna ei se-mbracă” și disprețuiau „fata găzducului”, ale cărei cămăși erau cusute pe făină:

Frumos ne este zugrăvită psihologia îndrăgostitului în versurile:

Trandafir crescut în vie,

Da fata găzducului

Fata care-mi place mie
N-are zestre, nici moșie,
Dar e mândră frumoșea
De nu-i alta-n sat ca ea.
Dragă mi-i fata săracă,
Că cu mâna ei se-mbracă,
Sunt cazuri când dragostea s-a răcit între cei doi tineri:

Sau:

„Trece badea pân'gă mine
Parcă nu ne-am avut bine.
Trece badea nu mă-ntreabă
Parcă nu i-aș fi fost dragă.
Și eu trec și nu-l întreb,
Las-o-n mama dracului
Că șirele (firele) de la mână
Sunt cusute pe făină
Cămeșă din brâu în sus
Pe-o mierză de cucuruz.

349.

Cu omul care mi-i drag
Drumu-i strâmt și-mi pare larg;
Dar cu care mi-i'urât
Drumu-i larg și-mi pare strâmt".

Dar cu ochii mi-l petrec".

„Maghiran de pe halău Umblă badea-n butul meu - Poți tu, bade, tot umbla Că nu mi-i de dumneata. De mi-ai fost cândva, vreodată, C-am fost mai tânără fată; Amu-s mare ș-am crescut După tine nu mă uit." Dar fetele știau să atragă și prin hainele și podoabele ce le purtau, mai ales prin florile specifice gustului artistic românesc:

„Dragu-mi-i cu cine joc,
Că miroase a busuioc.
Dragu-mi-i cu cine sai,
Că miroase a flori de rai"
Și fetele la bertiță Și mă poartă pe uliță."

„- Busuioace, nu te coace!
- Dar de ce să nu mă coc?
Că mă pun feciorii-n dop
Și mă poartă pe la joc.

Adesea strigăturile satirizau lenea, lipsa de simț igienic, podoabele excesive moderne ori atitudinea de mândrie a unora care se credeau deștepți și în realitate nu erau:

350.

„Taci, lele, nu descânta;
Mai bine ți-ai cumpăra
Năfrămuță cu trei flori
Să-ți ștergi ochii de urdori;
Năfrămuță cu trei pene

Sau:

351.

Lelița cu șortul roșu
Care și-o vândut cocosul
Și găina de pe scară '
Să-și cumpere rumeneală.

Adesea se întâmpla că feciorii floreșteni se însurau cu fete de la munte (Finișel, Răcătău, Dângău), care uneori erau neînvățate cu lucrul câmpului și unele erau mai leneșe ori nu știau să mențină bine curățenia și ordinea în casă și în întreaga gospodărie:

Concepția de a se mărita cu fecior bogat era exprimată astfel:

352.

D'abia apuc până la toamnă
Să mă-nsor, să-mi iau o doamnă.
Frunză verde de bostan,
Domnișoara-i de mocan.
Frunză verde de cicoare,
Domnișoara-i o putoare.

353.

Du-te-n casă, tu urâtă,
Că ți-i vatra nelipită:
Du-te-n casă și-o lipești
Ș-apoi, hai, să te rânjești!

354.

Nu gândi, bade, la mine,
Că n-oi merge după tine.
De-acasă m-am învățat
Să mân vaci la adăpat.
De la tine ce-oi mâna?
Mâța și pe mumă-ta!

Frumos este zugrăvită imaginea jocului îndrăgostitului:

355.

Dragu-mi-i, mândră, de tine,
Că știi juca tare bine.
Sar și cânt și mai descânt
Te sărut din când în când.

Multe „hori” și strigături reflectă viața satului Florești, ocupațiile din trecut și înnoirile din timpurile noastre, frumusețile și bogățiile Floreștiului și hărnicia locuitorilor lui.

Sunt arătate și unele ocupații relativ recente (dintre cele două războaie mondiale și imediat după eliberare) între care vânzarea laptelui la „domnii din Cluj”.

356.

De la Florești fetele
Merg la Cluj cu laptele;
Iși iau cânțile în spate
Și tot strigă: lapte! lapte!

- Trei pitule, domnule!
- Lasă-l fată, mai în jos.
- Nu poci, domnule, că-i gros.
- Lasă-l batăr c-o grosită.

Cum dai lele, laptele?

- Nu poci că-i de bivoliță.

În alte cântece sunt criticate unele aspecte negative din viața unor tineri din comuna Florești:

357.

Fetele de la Feneș

Leagă cloșca fedeleș

Și o dubulesc pe burtă

S-aibă puii ce să sugă.

358.

Săracele feneșene

Că-s cu capul plin de pene

(înflorituri)

Da nu-s pene de grădină

(flori de grădină)

Că-s pene de pe găină.

359.

Am auzit joi la moară

Că drăguțul mi se-nsoară.

Însoare-se-mi pare bine,

Steie-i gândul tot la mine;

Nici un pas eu n-oi păși

Până zece mi-oi găsi.

Numa' un pic că mi-i cam jele,

C-am avut două inele;

Tot o zis că mi le-a da

Când a-nflori cânepa.

Cânepa a și-nflorit

Către mine n-o grăit.

360.

Țaci la dracu, buhu-hu,

Că ți-i gura ca fundu. '

Strânge, lele, gurabine

Să nu intre-n ea albine;

Că dacă ți s-or băga,

Doamne, rău te-a ustura.

361.

Feneșene poale lungi,

stă tina pe ele dungii;

Trece valea pângă ele

Și ti-i lene să le spele.

362.

Am dat raita la cămară

La oala cu rumeneală.

Rumeneală s-o vărsat

Fetele s-o supărat,

Feciorii s-o bucurat.

Doamne, bate-o cât o curs

Nici pe frunte n-o ajuns!

Sunt aduse critici și fetelor de la Gilău:

363.

Fetele de la Gilău

Dohănesc și țin bagău.

Iese dracul de sub tufă

Și le pune jar în pipă.

Alte cântece însă laudă frumusețea și hărnicia floreștencilor:

364.

Câte sate am umblat,

Sat ca ista n-am aflat.

La margini cu porumbei
Și cu feciori frumoșei,
La margini cu porumbele
Și cu fete frumoșele.
Viața zilelor noastre ne-o zugrăvesc alte cântece, creații noi

populare:

365.

Frunză verde de cicoare,
Floreștiule, mândră floare,
Eu cu tine mă mândresc
Și cu traiul ce-l trăiesc.
Foaie verde și-o lalea,
Frumoasă-i comuna mea,
Case noi și străzi pavate
De mâna noastră-s lucrate.

Valoarea creației folclorice floreștene prezentate își are importanța ei informativă prin faptul că ne oferă o serie de date privind viața din trecut pe aceste meleaguri precum și bucuria de a trăi. Bogăția expresiilor artistice care ne ajută să cunoaștem concret felul de a gândi și acționa al poporului nostru trezește și în sufletele noastre sentimente de admirație față de geniul creator al oamenilor din popor și ne îndreptățește să afirmăm că și la Florești „românul s-a născut poet”.

VETERANII DE RĂZBOI AI COMUNEI FLORESTI

În cel de al doilea război mondial au luat parte la luptele pentru eliberarea patriei noastre - România - de sub ocupația armatelor străine: sovietică în Răsărit, hitleristă și horthystă în Apus, un număr apreciabil de fii ai acestei comune, din care, pe cei cunoscuți îi cităm mai jos:

1. Căpitan rez. **Ioan M. Bota** - Floresti
2. Locotenent rez. **Axente Mârleanu** - Floresti
3. Sergent rez. **Petru N. Lonean** - Floresti
4. Sergent **Ioan I. Lazăr** - Floresti
5. Sergent **Gheorghe Lazăr** - Floresti
6. Sergent major **Ioan V. Sălăjan** - Floresti
7. Sergent **Ilie Bojan** - Floresti
8. Plutonier rez. **Ioan Topan Tibic** - Floresti
9. Sergent **Petru Vancea** - Floresti
10. Sergent **Alexandru Runcan** - Floresti
11. Plutonier major **Ionaș Blag** - Floresti
12. Sergent major **Ioan Pop** - Floresti
13. Sergent **Vasile V. Gal** - Floresti
14. Sergent major **Gavril Petrișor** - Floresti
15. Sergent major **Ioan Zahortea** - Floresti
16. Sergent **Dumitru C. Handru** - Floresti
17. Sergent major **Ioan Racolța** - Floresti
18. Sergent major **Ioan Sălăjan** - Floresti
19. Sergent **Ioan I. Iepure** - Luna de Sus
20. Sergent **Alexandru F. Iepure** - Luna de Sus
21. Sergent **Vincze Ștefan** - Luna de Sus
22. Sergent **Albert Ioan** - Luna de Sus
23. Sergent **Jakab Alexandru** - Luna de Sus
24. Sergent **Iosif Matiș** - Luna de Sus
25. Sergent major **Gheorghe Iepure** - Luna de Sus
26. Sergent **Albert Ioan** - Luna de Sus
27. Locotenent rez. **Ioan P. Rusu-Pițol**, luptător la Oarda de Mureș
28. Sergent T.R. **Dumitru Tăuțan-Monu**, mare mutilat în luptele de la

Hășdate-Cluj, august 1944

UNITĂȚILE MILITARE DE PE RAZA COMUNEI FLOREȘTI - CLUJ

Aflându-se în imediata apropiere a municipiului Cluj-Napoca, localitatea Florești găzduiește pe teritoriul ei un număr de unități militare cu menirea de a pregăti, instrui și educa tinerii patriei noastre în vederea apărării libertății, suveranității, integrității teritoriale și independenței României.

Încă în 1927 au început lucrările zidirii cazărmilor la care au participat cu brațele și cu căruțele, cu cai, și unii locuitori floreșteni, dintre care unii mai trăiesc încă.

Pe măsură ce aceste clădiri au fost terminate, locatarii lor, militari de diferite arme, le-au ocupat și le stăpânesc și folosesc în deplină ordine și disciplină exemplară.

Un număr considerabil de cetățeni din Florești au fost și sunt angajați în deservirea trupelor din cazărmi, beneficiind de frumoase retribuții și călduroase aprecieri ale comandanților acestor unități.

Este bine să cuprindem în lucrarea noastră aspecte din trecutul și prezentul activității și vieții acestor prestigioase unități militare, scutul și pavăza vieții noastre naționale.

1. Istoricul Brigăzii 7 Artilerie Greă „General Vasile Danacu”

După *Hronicul lui „7 Artilerie”. File de istorie: 1923-1998* Autor și coordonator principal Colonel drd. Vasile Tutuia și Colonel Gheorghe Popan, editura „Argonaut”, Cluj-Napoca, 1998

Regimentul 7 Artilerie, cu reședința la Tg. Jiu, a fost înființat la 1 noiembrie 1923 pentru întărirea forței militare a României. Din 1933 a fost motorizat și a primit Drapelul de luptă. După 5 ani, în 1938 a fost mutat cu sediul în garnizoana Sibiu și intră în subordinea Corpului 7 Armată, care avea comandamentul în aceeași garnizoană.

În cel de-al doilea Război Mondial a participat la eliberarea centrului și sudului Basarabiei de sub ocupația străină a imperiului URSS, acționând în subordinea Armatei a 4-a, Corpurilor 3 și 4 Armate, sprijinind cu foc misiunile de luptă ale Diviziilor 7 și 11 Infanterie, participând apoi la operațiunea „Odessa”, iar în etapa a doua până în peninsula Kerci, sub comanda bravului comandant, colonelul Constantin Dobriceanu, în Stepa Kalmucă, apoi la apărarea părților Moldovei în iulie-august

1944.

După răsturnarea de front din 23 august 1944, începând cu 27 august 1944, Regimentul 7 Artilerie Grea se alătură efortului general de eliberare a Ardealului de Nord de sub ocupația horthysto-hitleristă, sprijinind marile unități române și sovietice pentru străpungerea defileului Ghimeș Palanca, eliberarea depresiunii Ciucului și a Giurgeului, a trecătorii Gheorgheni, Praid, Sovata, până la aliniamentul localității Eremitu, executând misiuni de foc de o mare precizie, care i-a uimit pe generalii și ofițerii sovietici, pe generalul Ilie Crețulescu, comandantul Diviziei 103 Munte. Deviza „Trageți ca la Palanca” a intrat în istorie și este un dicton actual pentru Artileria Română.

Începând cu 10 octombrie 1944, după o scurtă pauză de odihnă la Sibiu, Regimentul 7 Artilerie a participat și s-a remarcat în luptele desfășurate de marile unități ale Armatei Române pe Tisa, în pusta ungară, în Operațiunea „Budapesta”, la eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei, îndeplinind misiuni de foc în sprijinul unui mare număr de unități române, dar și sovietice, fiind evidențiat, așa cum reiese din documentele anexă ale acestei cărți, într-un număr destul de mare de ordine de zi.

Pentru comportarea sa deosebită în campania din Est și din Vest, demnă și eroică, pentru faptele de arme, numeroși ofițeri, subofițeri și ostași au fost citați prin ordine de zi și decorați cu diferite ordine și medalii române, germane, ungare, sovietice, cehoslovace, iar locotenentul Vasile Rusu cu cea mai înaltă distincție de război, Ordinul „Mina Viteazului” clasa a III-a. Drapelul de luptă al regimentului a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazului” clasa a III-a, „Coroana României cu spade” cu grad de Comandor și Ordinul „Steaua României” clasa a II-a.

După reîntoarcerea din campania din Vest, Regimentului 7 Artilerie Grea Moto i se stabilește garnizoana de dislocare localitatea Florești (lângă Cluj), în clădirile în care și-a avut dislocarea până în 1940, Regimentul 6 Artilerie Grea Moto, subordonat Corpului 6 Armată cu sediul comandamentului în garnizoana Cluj. La terminarea războiului regimentul avea următoarea încadrare, organizare și situație de efective: comandat de regiment era colonelul Vasile Danacu, locțiitor al comandantului de regiment - colonelul Ioan C. Zaharia, comandant secund pentru E.C.P. - căpitanul Mărgineanu (primul locțiitor politic), ajutor administrativ - locotenent colonel Gheorghe V. Onjoescu. În compunerea regimentului intra: comanda, bateria depozit, bateria specialiști, Divizionul I T.L. 105 mm (cu una baterie cadre), Divizionul 2 obuziere 150 mm. Ca efective dispunea de: 32 ofițeri, 45 sergenți reangajați, 7 sergenți în termen și 218 soldați.

În perioada 1945-1994 a cunoscut mai multe transformări și denumiri cu modificări în calitatea și calibrul materialului de artilerie, aparatului optice, pieselor de luptă și noi denumiri pentru ca din 1994 să fie transformat în Brigada 7 Artilerie „General Vasile Danacu”, iar în 9 mai 1977, Ziua independenței de Stat a României și Ziua Victoriei, Drapelul de luptă al regimentului să fie decorat cu Ordinul „Apărarea

patriei" clasa a III-a.

În Revoluția din decembrie 1989, cadrele și ostașii unității și-au adus contribuția la înlăturarea regimului totalitar, asigurând stabilitatea și liniștea populației în municipiul Cluj-Napoca și Florești, paza și apărarea unor obiective economice de importanță deosebită.

Din 1989 până azi, această mare unitate militară s-a integrat în procesul transformărilor parcurse de Armata Română cu rezultate foarte bune, apreciate și de unele delegații străine.

Actualul comandant este colonelul Doru Totoianu.

2. Elemente din istoria Brigăzii 5 Artilerie Antiaeriană

Istoria Brigăzii 5 Artilerie Antiaeriană a început o dată cu înființarea, la 1 iulie 1949, a Regimentului 15 Artilerie Antiaeriană, de la Someșeni-Cluj, regiment destinat să îndeplinească misiuni de apărare a celor mai importante elemente ale trupelor de uscat înglobate în fosta Regiune militară a 3-a.

La înființarea sa, regimentul a fost organizat pe 3 divizioane, însumând un număr de 9 baterii cu efectivele complete (120 de militari într-o baterie), baterii înzestrate cu tunuri englezești Vickers de calibru 75 mm cu un ax și cu tunuri Vickers, de fabricație românească, de calibru 75 mm cu două axe, material de luptă care fusese utilizat, cu prisosință, în luptele antiaeriene purtate în războiul terminat nu de multă vreme.

Poate cel mai important an din viața regimentului a fost anul 1950, când regimentul a fost pus în situația de a îndeplini trei misiuni de mare anvergură. Este vorba de cantonarea sa în tabăra de instrucție din comuna Moldovenești-Turda, executarea tragerilor antiaeriene și antitanc din poligonul Capul Midia și participarea la marile manevre militare din toamna anului 1950.

Nu cunoaștem aprecierile oficiale ale acestor activități, dar, cu siguranță, au fost suficient de bune, deoarece imediat după încheierea manevrelor, în data de 20 octombrie 1950, luându-se regimentul ca nucleu, s-a înființat o brigadă de artilerie antiaeriană.

Astfel, în data de 20 octombrie 1950, în baza ordinului Ministerului Forțelor Armate nr. 123246, a luat ființă Brigada 5 Artilerie Antiaeriană Operativă, brigadă compusă dintr-un regiment de calibru mijlociu (Regimentul 15 Artilerie Antiaeriană), înzestrat cu tunuri antiaeriene calibru 75 mm Vickers și un regiment de calibru mic (Regimentul 9 Artilerie Antiaeriană), cu tunuri antiaeriene (achiziționate în perioada premergătoare celui de-al doilea Război Mondial) de calibru mic, de cele mai diferite tipuri, anume: tunuri germane de calibru 37 mm Rheinmetall; tunuri suedeze de calibru

20 mm Oerlikon; tunuri germane de calibru 20 mm Gustloff; tunuri franceze de calibru 25 mm Hotchiss.

Până la transformarea sa în divizie, brigada a executat activitățile cotidiene de pregătire de luptă și educație politică, s-a instruit în taberele de instrucție organizate la Gilău-Cluj sau la Someșul Rece și a continuat să participe la marile manevre ale vremii, organizate în Câmpia Română.

În ianuarie 1951, brigada s-a transformat în Divizia 78 Artilerie Antiaeriană Mixtă, divizie organizată tot pe două regimente: unul de calibru mijlociu și celălalt de calibru mic, ambele înzestrate cu vechea tehnică.

Din anul 1952, divizia a fost înzestrată cu tunuri antiaeriene sovietice de calibru 76,2 mm (pentru regimentul de calibru mijlociu), iar celălalt regiment a fost înzestrat cu tunuri antiaeriene sovietice de calibru 25 mm. Cele două regimente și-au schimbat numerele, astfel: Regimentul 15 Artilerie Antiaeriană (calibru mijlociu) în Regimentul 141 Artilerie Antiaeriană (calibru mijlociu), iar Regimentul 9 Artilerie Antiaeriană (calibru mic) în Regimentul 252 Artilerie Antiaeriană (calibru mic).

În perioada 1 martie - 1 august 1953, în scopul desfășurării, la București, al celui de-al IV-lea Festival Internațional al Tineretului și Studenților, pentru întâia oară în istoria sa, brigada a participat la realizarea unei construcții edilitare de mare anvergură: Parcul de cultură și sportiv „23 August”. Brigada a contribuit la ridicarea stadionului polisportiv și de fotbal, cu o capacitate de 80.000 de locuri.

Anticipând cu puțin retragerea trupelor sovietice din România, în data de 31 mai 1958, divizia s-a transformat în Brigada 78 Artilerie Antiaeriană Mixtă, organizată pe 4 divizioane de artilerie antiaeriană. Dintre acestea, două divizioane erau de calibru mijlociu, fiind înzestrate deodată cu înființarea diviziei cu tunuri antiaeriene de fabricație sovietică de calibru 85 mm, iar celelalte două divizioane erau de calibru mic, fiind înzestrate, tot deodată cu înființarea diviziei, cu tunuri antiaeriene de fabricație sovietică de calibru 37 mm.

Brigada a participat, încă înainte de anul 1960, la darea în folosință a Uzinei de produse sodice de la Govora, județul Vâlcea, uzină care folosea ca materie primă sarea, transportată de la Ocnele Mari printr-un saleduct cu o lungime de 12 km. Începând cu anul 1960, brigada a participat la construirea stațiunii de odihnă Neptun, din Mangalia, acțiune înscrisă într-un amplu program de sistematizare și de înfrumusețare a litoralului românesc.

În anul 1965, în lunile mai și iunie, brigada a primit drapelele de luptă ale regimentelor. Tot în același an, probabil invocându-se începerea intervenției armatei americane în Vietnam, în special prin bombardamente aeriene masive, în consecință invocându-se din nou eternul pericol al unei agresiuni americane asupra statelor membre ale Tratatului de la Varșovia, conducerea militară a României a obținut noi dotări moderne. Astfel, Brigada a primit noi stații de radiolocație de cercetare de tipul

P-12 și P-15, stații care măreau considerabil posibilitățile de descoperire a țințelor aeriene.

În perioada de după anii 1970, brigada a continuat să participe la activitatea de creștere a infrastructurii economice; astfel, în anul 1972 a contribuit la darea în folosință a agregatului de la centrala termoelectrică Rogojelu-Rovinari, iar din 1974 a început campania pentru construirea drumului Transfăgărășan, șosea montană care a necesitat lucrări de o deosebită complexitate, atingând cota de 2045 m lucrarea a necesitat dislocarea a cea 4 milioane de metri cubi de rocă, lungă de 91,5 km cu peste 800 de curbe, șoseaua a impus construirea a 28 de poduri și viaducte, a 550 de podețe, a 54 de km de parapete, a peste 26000 de metri cubi de ziduri de sprijin și a unui tunel rutier de 887 metri.

Ca o concluzie se poate afirma că înainte de anul 1989, brigada a fost angajată aproape continuu, cu o parte din forțe și mijloace, cu cadre și militari în termen, la activități din economia națională.

S-a participat, îndeosebi, la strângerea recoltelor, dar și la activități industriale cum au fost: participarea la construcția Transfăgărășanului, participarea la activitățile din sectorul minier (numai cu cadre), participarea la construcția canalului Dunăre - Marea Neagră (după 1986 și numai cu cadre), participarea la construcțiile din sectorul energetic.

Chiar și în Cluj, brigada a contribuit la modernizarea orașului, participând la construirea stadionului municipal și a complexului de locuințe studentesc din Hașdeu.

La marile catastrofe naționale cum au fost inundațiile din anii 1970 și 1975, brigada a participat, de asemenea, pentru înlăturarea efectelor acestora.

Comandantul acestei mari unități este domnul colonel Ștefan Pop iar locțiitor locotenent-colonelul Paul Corlătescu.

FLOREȘTI-CLUJ, MONOGRAFIA UNEI STRĂVECHI VETRE ROMÂNEȘTI -CONSTATĂRI ȘI CONCLUZII-

Încă în 1902, cărturarul patriot, profesor și ziarist Ilie Dăianu, pe atunci protopopul tractului român greco-catolic al Clujului, făcea un apel călduros către preoții și învățătorii din subordinea sa să facă monografia satului lor, ca parte constitutivă din istoria neamului nostru.

Puțini au fost aceia care i-au urmat îndemnul și s-au ostenit de au scris câteva pagini monografice din care s-au păstrat și mai puține. Pentru localitatea Florești, abia prin anii 1922-1924 a scris o schiță monografică foarte rezumativă învățătorul Ioachim Pop, lucrare care mi-a fost de folos în unele probleme. Monografia Floreștiului am scris-o abia acum, după o muncă de cercetare atentă și perseverentă de peste 18 ani! Sigur că încă s-ar putea adăuga noi date și noi păreri despre unele probleme tratate în prezenta lucrare, dar las cercetătorului viitor s-o facă și astfel să lumineze și din altă perspectivă trecutul vieții floreștene.

Deși sunt născut și crescut maramureșean, fiul a Ronei de Jos - Maramureș, m-am integrat cu trup și suflet în ambianța de viață floresteană și din dragoste curată pentru poporenii de ieri și de astăzi, români, maghiari și romi ai Floreștiului, am lucrat atâția ani ca să scriu aceste pagini de istorie. Și pentru satul meu natal am scris pagini de istorie și-i lucrez monografia. Legat sunt și de satul tatălui meu Mihai Bota, și anume de localitatea Slatina - Maramureș (azi în Ucraina), unde trăiesc zeci de mii de români (peste 45.000 în 6 sate mari) și între ei se află mulți veri și verișoare de-ale mele. Deja am publicat lucrarea *Satele românești maramureșene din dreapta Tisei în Maramureș - Vatră de istorie milenară*, voi. IV, Cluj-Napoca, 1999. Și despre Slatina am scris și voi mai scrie. Dar viața mea de dascăl mi-am închinat-o încă din 1954 luminării populației din Florești și din generațiile de elevi, alături de ei și părinții lor, mulți cred că au apreciat și vor aprecia just osârdia și munca mea în pregătirea lor pentru viață. Așadar, are și Floreștiul deja scrisă monografia lui.

Atât datele cuprinse în această monografie cât și cele rămase în afara ei din lipsă de spațiu și de timp, ne dau posibilitatea să facem unele constatări și să tragem unele concluzii.

Localitatea Florești a fost locuită încă din neolitic. În afara toporașului de piatră șlefuită descoperit în Bărcul comunei, predat la Muzeul de istorie al Transilvaniei, alte date ne confirmă acest adevăr. În imediata apropiere de Florești, în fosta carieră de piatră de la Mănăștur (azi punctul terminus al blocurilor lângă Valea Gârbăului) s-au descoperit urmele unei stațiuni preistorice.

La numai un km depărtare de hotarul Floreștiului, zis Bongard, în hotarul

comunei Baci, numit „Cheile Baciului”, s-a descoperit o așezare neolitică atribuită culturii Cris, cu o vechime de 4000 de ani î. Hr. formată din bordeie, morminte cu schelete umane bine conservate, vase, unelte de andezit, amfibolit, răzuitoare de silex și absidian, săpăligi de corn de căprioară, arme, idoli etc.

La „Cetatea fetei” din Florești se găsesc, după unii cercetători, resturile unei cetăți antice.

Floreștiul, așezat pe drumul dintre vechea Napoca și Gilău, a fost locuit și el de populație daco-romană, căci în jurul vechiului castru roman „Ala Siliana” s-au născut unii din militarii acestei unități (soldatul Acilius Dubitatus), care erau în contact permanent cu garnizoana romană din Cluj. „Cetatea fetei”, cetate antică, a fost locuită cel puțin de militarii care supravegheau teritoriul dintre Napoca și Gilău. De altfel, în toate localitățile din jurul Clujului și Gilăului - la Căpușul Mare, Suceag, Viștea, Gârbău, și alte localități - găsim urme de viață daco-romană: monede, unelte, podoabe, vase, fibule etc. Ca atare localitatea Florești este foarte veche așa cum o confirmă urmele arheologice. Săpăturile arheologice efectuate de elevii din Florești sub conducerea prof. Petru Truță, Ioan Bota și cercetătoarea Eva de la Muzeul de istorie al Transilvaniei, în vara lui 1972, la gura Văii Sânașlăului au descoperit monede romane de argint, ceramică, urme de săgeți etc.

Atestarea documentară a comunei Florești o avem din 1272, când ea a fost transcrisă de regele Ștefan al V-lea al Ungariei pe numele lui Andrei, fiul contelui Mihail, sub numele ei vechi de Feneșul săsesc. Un document din 1297 ne arată hotarele și vecinii Floreștiului¹⁶⁶ și un al treilea document menționează Floreștiul și Luna de Sus ca și moșii ale episcopului Petru al Transilvaniei.¹⁶⁷

De reținut este și faptul că în 1344 este menționată populația băștinașă românească a Floreștiului în luptă cu feudalii asupritori din Mănăștur, care voiau s-o despoaie de drepturile ei străvechi asupra stăpânirii pădurii din Valea Gârbăului. Au fost aduși sașii ca și coloniști peste populația băștinașă românească; aveau și preoți (Conrad în 1342) iar mai târziu învățători (Andrei Werner în 1576). Sigur că acești sași au adus cu ei și o civilizație superioară. La Luna de Sus s-au maghiarizat treptat, păstrându-și doar numele de familie, și acelea maghiarizate, iar în Florești au plecat rând pe rând în alte părți, lăsând aici populația băștinașă românească și cea maghiară, ultima sosită treptat aici. Vechile statistici oficiale maghiare, citate și în lucrarea noastră, precum și cele austriece, la care se adaugă urbariile, confirmă că la Florești de-a lungul istoriei 2/3 din populație era românească și restul maghiară.¹⁶⁸

Un fapt care atestă vechimea și continuitatea neîntreruptă a populației românești în Florești este și bogăția și varietatea culturii materiale și spirituale specific românească, parte integrantă din cultura românească unitară. Prezența atâtor variante ale „Plugușorului”, „Miorței” și a altor forme de străveche creație artistică

populară sunt o dovadă în plus a celor mai vechi forme de viață românească și în Florești.

Veacuri de-a rândul românii și maghiarii au trăit și au muncit în înțelegere și colaborare frățească. N-au lipsit, din păcate și excepțiile, sub impulsul unor influențe străine de adevăratele simțiri și interese comune române și maghiare. Adesea au folosit în comun bunurile comunale, pădurile, islazurile, iar în domeniul școlar, „Regalele”, pentru întreținerea școlilor proprii naționale.

Dacă în trecut principala ocupație a populației localnice era agricultura și creșterea vitelor, astăzi, sub dezvoltarea dinamică a industriei, principalele ocupații sunt profesiunile industriale din cadrul întreprinderilor din Cluj ori a noilor întreprinderi ce se nasc pe raza comunei: complexul de păsări „Avicola”, stația de înaltă tensiune, balastiera etc. Principala funcție a comunei este cea agricolă. Întreaga comună este în curs de urbanizare.

Sub înrăurirea noii civilizații care dă un conținut nou vieții și o nouă concepție de a munci, trăi și gândi, au dispărut treptat și formele vieții trecute, inclusiv unele ritualuri din sărbătorile sătești și cu ele și producțiile folclorice și literare care le vehiculau. Același lucru s-a întâmplat și în domeniul artei muzicale, coregrafice, plastice ori în industria casnică. Folclorul vechi este în curs de dispariție aproape totală sub toate formele lui, iar creațiile folclorice noi pe plan local sunt înăbușite de cele culte și de muzica modernă.

Nivelul de trai material și spiritual al populației este net superior celui din trecut și el este în continuă ascensiune pe măsura creșterii venitului național al țării și astfel al gradului de civilizație românească modernă.

Prin așezarea sa la porțile Clujului, care continuă străvechea Napoca dacică și apoi daco-romană, prin vechimea vieții sociale românești, cam de aceeași vârstă cu cea clujeană cu care s-a împletit economică, culturală și adesea și administrativ, prin bogăția și varietatea tezaurului cultural popular lăsat moștenire, prin exemplul de conviețuire frățească al populației românești autohtone cu cea săsească dispărută și cu cea maghiară, Floreștiul se numără printre localitățile specifice istoriei poporului român din Transilvania.

Iată de ce fiecare fiu al Floreștiului trebuie să fie mândru de locul său de baștină, parte scumpă din pământul patriei, și urmând pilda vie a înaintașilor să muncească și să lupte pentru înflorirea și înălțarea României democratice și moderne.

EPILOG

Cititorul lucrării „Florești-Cluj, străveche vatră de istorie românească”, după lecturarea ei deplină, ajunge la câteva constatări și adevăruri importante privind desfășurarea vieții sociale pe aceste meleaguri.

Vechimea localității Florești și a satelor componente Luna de Sus și Tăuți este foarte mare - fiind atestată documentar, așa cum s-a menționat, în anul 1272. Cu siguranță că ea exista cu mult înaintea acestei date, fapt confirmat și de conținutul actului ce o atestă, fiind o moșie numită atunci Feneșul-Săsesc, transcrisă de Ștefan, regele Ungariei, pe numele lui Andrei, fiul contelui Mihail. Douăzeci și cinci de ani mai târziu, în 1297, însuși Petru, episcopul Transilvaniei, stabili, însoțit de alți vecini, hotarele moșiei mănăstirii din Cluj-Mănăstur, moșie ce se separa de moșia episcopală Feneșul Săsesc.

Dar în afara atestării documentare din 1272, respectiv 1297, există urme ale locuirii acestei localități, între altele toporașul de piatră din neolitic descoperit de noi cu ocazia săpăturilor efectuate în „Bărc” - lunca Someșului, iar cu ocazia săpăturilor arheologice efectuate în 1972 de profesorii Petru Truță și Ioan Bota cu o formație de elevi, asistați de un arheolog specialist de la Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj în punctul de intrare în zona Sânașlău, s-au descoperit monede de argint, fragmente de ceramică dacică, vârfuri de săgeți etc. De altfel „Cetea Fetei” e foarte probabil că a fost folosită de militarii romani ca punct de observație între legiunea romană din Napoca și castrul Ala Siliana din Gilău.

Ca atare Floreștiul și satele lui componente sunt o adevărată și străveche vatră de istorie românească.

Cei mai vechi locuitori aici au fost românii băștinași, peste care au sosit maghiarii cuceritori în veacul al XI-lea, iar după marea și distrugătoarea năvălire a tătarilor în 1241, regii Ungariei au colonizat unele orașe și sate învecinate, între care și Clujul, cu „oaspeți” germani, denumiți sași.

Populația românească a acestei străvechi așezări, conștientă de drepturile și averile ei, în 1344 s-a opus cu violență oamenilor trimiși de abatele mănăstirii din Cluj-Mănăstur să le taie pădurile din Valea Gârbăului ce le aveau ca avere din moși-strămoși. Același document amintește pe Conrad, parohul Feneșului Săsesc (**Fenes-Saxonica**), drept martor și „bărbat chibzuit” al sașilor localnici.

Conviețuirea populației românești băștinașe cu „oaspeții” sași și maghiari s-a desfășurat relativ pașnic, însă sașii treptat s-au împuținat numeric fie maghiarizându-se, fie plecând în alte părți ale teritoriului Principatului Transilvaniei și o dată cu pătrunderea calvinismului în viața populației maghiare sașii au dispărut din multe localități, inclusiv și din Florești.

Aflat în imediata apropiere a orașului Cluj, oraș populat cu un număr

considerabil de călugări iezuiți, cu o universitate catolică din 1579, cu mănăstirea din Mănăstur, populația maghiară din Florești rămâne în majoritatea ei statornică în credința catolică, iar populația românească floreșteană, iobagă și statornică și ea în credința străbună și rânduieștile bisericești bizantino-slave își afirmă prezența permanentă pe aceste meleaguri, fiind amintită și de urbariile domeniului Giului.

Îmbrățișarea unirii în credință a majorității populației românești din Transilvania cu păstrarea neștirbită a rânduieștilor bisericești răsăritene și adoptarea limbii române în biserică în anii 1697-1700, fapt săvârșit și de românii din Florești și Tăuți, a marcat un pas hotărâtor în emanciparea lor socială, culturală și politică, căci legăturile strânse cu ierarhia greco-catolică a Blajului, respectiv a Gherlei și a Clujului, au contribuit la dezvoltarea științei de carte românească, la formarea unei intelectualități românești locale ieșită din popor și la afirmarea treptată a aspirațiilor și idealurilor naționale românești. În același timp relațiile de convețuire pașnică și rodnică între românii și maghiarii de aici, conduși de preoți însuflețiți de idealurile creștine ale respectării drepturilor omului, au cunoscut progrese importante.

Un număr considerabil de floreșteni au participat la marile acțiuni puse în slujba făuririi statului național unitar român.

În perioada interbelică viața socială în Florești a cunoscut realizări importante pe plan social, cultural, politic și economic concretizate în reforma agrară de care au beneficiat toți cetățenii, indiferent de etnie, în afirmarea drepturilor politice egale, în desfășurarea vieții culturale libere și construirea celor două cămine culturale, român și maghiar, în acțiuni comune privind binele întregii localități.

Perioada stăpânirii comuniste i-a dezmoștenit pe floreșteni de averile lor câștigate din moși-strămoși, i-a înfrățit în muncile agricole pe tarlalele C.A.P. și i-a unit în aceleași aspirații sfinte de a se vedea eliberați de „raiul comunist”.

În luna decembrie a anului 1948 au sosit și pentru populația românească floreșteană măsurile coercitive abuzive ale autorităților comuniste de a-și părăsi credința strămoșească în unire cu Biserica Romei și de a fi încadrați „din oficiu” în Biserica Ortodoxă. Un număr considerabil de floreșteni români au rezistat acestor măsuri draconice și au rămas statornici în credința părinților lor unită cu Roma. Așa s-au împărțit românii floreșteni și tăuțeni în două biserici.

Revoluția populară din decembrie 1989 a readus libertatea și democrația în viața întregii Jări Românești și orientarea politică spre Uniunea Europei și NATO, pentru asigurarea integrității teritoriale, a suveranității naționale, a libertății și democrației și a prosperității economice, sociale, culturale și politice a întregului popor român.

Autorul

EPILOGUE

After a complete reading of the work "Florești - Cluj Ancient Home of Romanian History", its reader will reach some findings and important truths regarding the development of the social life in these regions.

The village and other villages included, such as Luna de Sus and Tăuți, are very old, this having been documentary certified in 1272. It is now a certainty that Florești had existed long before 1272, a fact strongly confirmed by the document that certifies it, as an estate, called Florești, which, Stephan, King of Hungary, registered on Andrew's name, the son of Count Michael.

Twenty five years later, on June, 12, 1297, Peter, the Bishop of Transylvania, himself, together with some neighbours, drew the boundaries of the monastic estate Cluj-Mănăștur, an estate which was separated from Florești monastic estate.

Besides the documentary certification in 1272, respectively 1279, there are other traces of inhabitation in this region, such as the stone axe from the Neolithic Age discovered on the occasion of diggings in Bârc and Someș Meadow. Also, in 1972, the archaeological diggings performed by the teachers Petru Truță and Ioan Bota together with a group of students, assisted by an expert from the History Museum of Transylvania - Cluj, brought out, at the entrance area in Sănăslău, silver coins, pieces of Dacic pottery, arrow peaks etc. Moreover, the "Girl's Fortress" may have been used as a surveying spot by the Roman soldiers between the Roman Legion in Napoca and Ala Siliana câmp in Gilău.

Therefore, Florești and its villages are a real cradle of Romanian history.

The former inhabitants here were the native Romanians, then over them came the Hungarian conquerors in the 11 th century. After the great and devastating Tartar invasion in 1241, the Hungarian Kings colonized some neighbouring towns, such as Cluj, and also some villages with German colonists called "sași".

In 1344 the Romanian population of this old settlement, aware of its rights and assets, bravely resisted the men sent by the abbot of the monastery of Mănăștur-Cluj to cut the forests of Gârbou Valley which they had inherited as assets from their ancestors. The same document mentions Conrad, the parish of Florești (Fenes Saxonica), as a witness and a "thrifty man" of the old native German inhabitants.

The living together of the native Romanians with the "German guests" and the "Hungarian guests" developed rather peacefully, but the Germans gradually decreased in number, either becoming Hungarian subjects or migrating to other regions of the Transylvania Principate, and as soon as Calvinism entered the life of the Hungarian population the Germans - sași -disappeared from many localities including Florești.

Situated in the close vicinity of Cluj, a town populated by a great number of Jesuit monks, with a Catholic University since 1579, and with the monastery in Mănăştur, the Hungarian population of Floreşti remained faithful to Catholic beliefs, while the Romanian population of Floreşti, mostly serfs, remained constant in its ancient faith and in the Byzantine - Slave religious traditions and it was permanently mentioned as present on these areas, by the district chronicles of Gilău county.

The unity in faith of the majority of the Romanian population from Transylvania, together with the preservation of the Eastern church customs as well as the adoption of the Romanian language in church between 1697-1700, a fact also accomplished by the Romanians from Floreşti and Tăuţi, marked a final step for their social, cultural and political emancipation, because the close connection with the Greek-Catholic hierarchy in Blaj, Gherla and Cluj contributed to the development of Romanian learning, to the birth of the Romanian local intellectuals, stemming from the peasants and to the gradual assertion of the national Romanian ideals and aspirations.

Meanwhile the peaceful co-habitation of Romanians and Hungarians flourished due to guiding priests enlightened by the Christian doctrine of respect for the human rights.

A great number of people from Floreşti took part in the great act of birth of the National United Romanian State.

During the inter-war years, the community improved considerably as far as its social, cultural, political and economical life is concerned. The agrarian reform was designed to meet the needs of all citizens irrespective of their nationality. They also achieved the right to express and materialize their political views, to freely perform cultural activities, to build two cultural halls - a Romanian and a Hungarian one - and to act for the benefit of their estate.

During the communist regime, ancient properties had been taken away from the natives, who were later on enlisted in a housing co-operative, called A. P. C. (The Agricultural Production Cooperatives). Thus, they experienced the same holy aspirations to escape from the "communist heaven".

In December 1948, the citizens from Floreşti were utterly faced with some abusive measures adopted by the communist leadership and imposed on the ordinary people. They were forced to leave behind their ancient faith in the church of Rome and to take up the orthodox religion.

But the vast majority coped successfully with these severe measures and continued to believe in their fore - fathers' faith in the church of Rome. This is the way in which the Romanian people from Floreşti and Tăuţi were split into two churches. On the occasion of the popular uprising from December 1989, freedom and democracy were regained. New perspectives were being taken into consideration,

such as the political orientation towards the North Atlantic Treaty Organization and the European Union, the social need to ensure the territorial integrity, national sovereignty, economical, social, cultural and political prosperity of the Romanian people.

The author

GLOSAR LEXICAL LOCAL

a aldui = a binecuvânta

alduit, -ă = binecuvântat

bagău = tutun

bănat = supărare, necaz

bărnaci, -e = oacheș, -ă

a bdiciui: biciuli = a îngriji,

a trata

bertiță = cordeluță de păr,

boc = parte a morii

boncod = tropot, muget

bondă = cojoc

bondișcuță = cojocel

boscoană = vrajă, descântec

a bosconi = a vrăji

botă = bătă, ciomag

boticuță = diminutiv al lui **botă**,

nua

buci = ață de cânepă toarsă,

câlți

buică = îmbrăcămintă din postav,

pentru femei

bugăt = destul

bului = concii, coc făcut din

părul împletit

but: în butul - în ciuda

dângă, dingă = de lângă

a descânta - a spune

cântă = oală

căpău = câine de vânătoare

căprari = caporali

cărâm: carâmb = capătul osiei la

căruță

a cărcăli = a frige superficial, a pârpați

cărcălit = zbârlit

ceapsă = căciulită neagră

panglică împodobită cu mărgelile strălucitoare

cheptăraș = pieptar

chimeșă = cămașă

cinaș, -ă = frumos, -oasă

cinășel, ea = frumușel, -ea

cioloboc = picior de porc

cipcă = dantelă

ciuntate = ciuntite, tăiate

ciupă = vas în care se spală

copiii mici

cloambă = creangă

cocie = trăsură

copârșău = sicriu

credință = logodnă

creițar = ban austriac vechi

a curai = a croi, a face

a curuna = a cununa (rotacizant)

dărab = bucată

hirit, -ă = vestit, -ă

îmblătit = treierat (cu îmblăciul)

strigături **a întina** = a închina

descântec = strigătură
dițalaș * vițeluș
dobă = tobă
dopuros, -oasă = noduros, -oasă
fanterist = infanterist
fator: fachiol = giulgiu
făgădău (p. 293) = cârciumă
fărtai = sfert
felie = măsură de capacitate
(1/2 l)
felezeu = mătură specială
pentru maturatul ariei de pleavă în mod liber, de bună voie
a felezi = a curați de plavă, **a mere** = a merge
a mătura **mereu, -eie** = mult, numeros
filer = fruntaș în armata **minorit** = franciscan
austro-ungară **mintă** = mentă
găzdăcel = diminutiv al lui găzdac **mintenaș** = imediat, curând
(= bogat) **mocan** = om de la munte
glajă = recipient din sticlă **a mulătui** = a-și petrece
a goji: a govi = a sta pe lângă mireasă, **mușcoș** = murdar
ținându-i de urât și dându-i sfaturi **nicări** = nicăieri
privitoare la ceremonial **oiagă** = sticlă
goz = gunoi **optinci** = opinci
groșiță = para, ban, veche **orgii** (pătrați) = unitate de măsură
monedă de argint a suprafeței (10 mp)
gudă = gaură **pancova** = gogoasă
halău = jgheab **pană** = floare; înfloritură cusută pe
haine
haznă = folos **pângă, pingă** = pe lângă
hălduroi, -oaie = nespălat, ă
hâd, -ă = urât, -ă **poiată** = grajd
hâros = cu hâră (un fel de **poprică** = paprică, ardei
mătreăț a vitelor) **porodică** = roșie, tomată
hinteu = trăsură **porțolan** = porțelan
hir = veste **a prăbăli** = a încerca
primă = panglică cu care își **a și** = a fi
împletesc fetele cosițele **serie:** ferie = măsură de capacitate
phiuești = chiuiești **șin** = fin
ptică = pică, cade. **șindilă** = șindrila
ramoș, -ă = elegant, -ă **șleghere** = burghiu

ruguraș = trandafiruț	șurț de buci = șorț de călți
rujă = floare de trandafir	tist = funcționar, gradat
safiu = garofiță	thică : chică = freză
sanateț = sanitar	toi = petrecere
sasău garoafă	a (se) țâpa = a (se) repezi,
sein, -ă = culoare ce variază între	a (se) arunca
alb murdar și negru deschis; cenușiu	ujină = gustarea de după-amiază
sopon = săpun	uspețe = ospete
spată = parte a războiului de	a vădăsli = a vâna
țesut	verișel = văr, verișor
stini = spini	a se vâji = a se potrivi, a se nimeri
stihar = haină albă	voios, -oasă = cu voie, cu voință
stola = taxă	a vorovi = a vorbi
susoară (p. 339) = subsoară	vraf = grămadă
sere = fiere (pi. lui fier)	zaghie = șorț împodobit, catrință

ANEXE

Necrologul lui **NICOLAE POP**, fost preot și director școlar în Florești între anii 1841-1889, mare luptător pentru luminarea poporului și emanciparea lui socială și politică națională.

„Cleru romanu gr. cat. dein tractului Clusiului, cu dorere anuncia pierderea prea iubitului său confrate

NICOLAU POPU

Parocu romanu gr. cat, în Fenesiul-sasescu, fostu administratore tract., protopop alu Clusiului, viceprotopopu onorariu, asesori la forurile protopop., membru pre viația alu Asociațiunei romane transilvane pentru literatura și cultura pop. Romanu. Regeneratoriul parochiei Fenesiului, directore scol. etc, care în alu 73-lea anu alu vieții sale, în alu 48-lea alu preoției sale la altariul Domnului, și în alu 47-lea alu veduviei sale și-a dat nobilulu seu sufletu în manele Creatorului in Sâmbăta dreptului Lazaru, la 10 ore a.m., proveditu cu s. sacramente ale moribundiloru.

Tea-i dusu si Tu betrane

Teneru in fapte si cuvinte:

Noi plângem după Tene

Căci te-am iubit fierbinte!

Osemintele-i terestre se voru asieza marți, in 16 Aprilu, la 10 ore a.m. in cimiteriul s. biserice romane dein Fenesiulu-sasescu.

Clusiu, in 13 Aprilu 1889.

Fia-i tierina usioara si memoria benecuventata!"

Nu se știe unde-i mormântul în cimitir.

DOMNUL PĂTRUPOP

de Arvinte Moca (pseudonimul lui Ioan Isaicu).

Așa-i spunea lumea, de chemat îl chema Ion Dezmirean, gospodar harnic și socotit, sărăcuț de felul lui.

Erau patru frați adunați în patru căsuțe de lemn curate și îngrijite, împlântate în cele patru colțuri ale curții, ogrăzii. Vorbă de ocară, deși se împiedeau unii de alții din pricina strâmtorii, nu ieșea din gura lor, dar nici vreo înțepătură cu ascuțiș de mânie sau pismă, or, ferește Doamne, cea mai ușoară sudalmă să fi ieșit din gura lor, deși pricină s-ar fi găsit, deoarece caprele, care țineau locul vacilor, se mai înfruptau dintr-al altuia, mai câte-o găină harnică greșea cuibul și cotcorezând se da de gol, oul însă ajungea tot la stăpâna adevărată. Te făcea să crezi că aceste fapte omenești sunt căzute de pe alte tărâmurii, nici nu păreau a trăi în sat între oameni.

Se sculau cu noaptea în cap, aruncau străicuța cu merinde după grumaz, ciocanul cel mai potrivit, barosul pe umăr și drumul la baie, o baie de piatră, carieră, cum i se mai spune (azi la limita vestică a construcției blocurilor din Mănăstur-Cluj n.n.). Muncă grea și istovitoare, dar o dată nu i-ai fi auzit murmurând ori să bată pârgarul la ușă să-i amâne să-și achite dările. La ei toate mergeau ca pe ceas.

Cel mai în vârstă, pătrupopul nostru, de când începu să-și ia meseria în serios, să tămăduiască bolile între oameni și dobitoace, în loc de-a apuca drumul băii, își proptea coatele pe masă, cu arătătorul noduros de la mâna dreaptă, apăsând zdravăn pe frunte, cu ochelarii pe vârful nasului cât o pară de soiu, o mustață stufoasă și împungace se îmbina cu o barbă lungă de un cotor, cine și-ar putea închipui pătrupop fără un fleac de barbă, răsfoia din greu la cărți groase de o șchioapă cu fel de fel de povește doftoricești și cu chipuri de oameni și plante. Gemea stelajul, luat cu arcanul de la lelea Sană (soția sa), de jos până sus, te făcea să crezi că numai el a descoperit pârdaľnicul de tipar ori praful de pușcă. Mai erau rânduie frumos, tot pe o poliță a stelajului, pungulițe cu fel de fel de semințe bune de leac, alătorea rădăcini și frunze uscate, ba coji de nucă bune pentru ceai contra

răgușelii.

De când mijește cel dintâi ghiocel de sub coaja zăpezii, zi de zi îl întâlnești pe domnul pătrupop cutreierând în lung și în lat, cu multă luare aminte, hotarul și codrul ca să se întoarcă seara încărcat de tot felul de buruieni, până și urzici, tergoaie și mătrăgună. Nu este plantă sau floare să nu-i știe numele românește, la celea mai multe și latinește, rodul anilor petrecuți ca lucrător în grădina botanică a orașului apropiat (Clujul), stă să-și întrecă profesorul deși nici acesta nu-i chiar tufă.

În duminici și sărbători așteaptă carele șirag ca și dricul măcinatului, veniți de la mari depărtări, ca să se tămăduiască de boale ori să scape de uneltirile duhurilor necurate. Doctorii se uită cam chiorâș și nu prea bucuroși la dânsul, deși nu era habotnic și lacom după avere. Nu cerea niciodată nimica de la clienți, deși, pe câți, Doamne, nu i-a scăpat de junghiuri supărăcioase, sfătuindu-i să se ungă cu terepentin gros amestecat cu unsoare de găscă neagră, să se lege cu mușchi de nuc opărit și încălzit, cu frunză crudă de varză, înmuiată în sare. La nădușeală să te aburești cu flori de soc, ori să faci baie în apă în care ai fiert boabe pisate de jucopău. Durerea de măsele trece ca și cum n-ar fi fost, dacă ții în gură apă în care ai fiert rădăcină de spânz sau de mătrăgună. La răni sau la tăieturi să te legi cu frunze de rostopască sau șteghia unsă cu smântână ori cu unt proaspăt. La umflătură turbată folosești alifie de piele prăjită și pisată, amestecată cu unsoare de urs, pusă pe coajă de măr dulce sau de bostan. Boala apei îți trece, dacă ții picioarele în zeamă de frunze de mesteacăn, iar la răceală sau reumă știe nouăzeci și nouă de leacuri, care de care mai bun. De pildă: baie în zeamă de frunze de nuc cu puțină piatră vânătă. Să te păzești să ai vreo rană sau zgârietură. Se folosește și făină de in sau de muștar, înțepături de albine sau furnici. Te bați cu urzici, chiar și crețe, peste locul cu durerea, până se beșică. De usturat te ustură, dar și boala dispare. Te doare capul? Afumă-te cu porumb roșu pisat și pus pe jăratec. Sunt bune și feliile de cartofi cruzi, presărate cu nisip curat. Nici hreanul ras și călit pe vătrar nu-i rău. Despre ceaiurile lui multe și cunoscute în toată lumea vom scrie altă dată.

De încheiere pomenesc atâta că această poreclă a lui o primise la un examen de școală primară, prezidat de un cucernic protopop și iscălit dascăl (E vorba de dr. Elie Dăianu n.n.), care a fost încântat de răspunsurile cumiți și așezate ale „pătrupopului” nostru, cel mai prizărit din școală. Nu lipsise tot anul un ceas, deși lucru aveau și părinții lui. îl prinse de mână, îi vârî în palmă un galben și-i zise cu ochii scăldați în lacrimi de bucurie, acolo în fața tuturor: „Băiete, ai răspuns ca și un pătrupop”. Și „pătrupop” a și rămas pe toată viața.

(Schita a fost publicată în „Foaia poporului”, nr. 13, an 54, Sibiu, 1947.

„Pătrupopul” Ion Dezmireanu din familia Pucului a trăit în aceeași curte din „Osteje” împreună cu frații săi: Mitru, Vasile și Gheorghe. Ion Dezmireanu a avut o

singură fată, pe Florica, măritată prima dată cu Ion Seliceanu cu care a plecat în America (Cleveland), unde a avut pe Mărioara, măritată Pop. Rămasă văduvă, Florica s-a recăsătorit cu Gheorghe Lupu, moț, cu care s-a reîntors în țară și a cumpărat moara de la groful Mikes. A avut apoi aici la Florești pe Eugen și Cornelia. Eugen, urmând preocupările bunicului său, a ajuns medic strălucit și azi conduce cu competență Spitalul „Clujana”. Cornelia a ajuns preoteasă, mamă a trei copii învățați.

AMINTIRI LEGATE DE ANII COPILĂRIEI

de prof. univ. dr. docent inginer Dumitru Romulus Mocanu - București

Așișderea marelui nostru povestitor moldovean zic și eu: Nu știu cum sunt alții, dar eu când mă gândesc la casa părintească, la comuna mea natală, când îmi amintesc de meleagurile pe care am copilărit și la anii petrecuți pe băncile școlii primare, mă cuprind emoții și sentimente ce greu pot fi exprimate în cuvinte.

Deși au trecut aproape cinci decenii de când am plecat din mijlocul aceloră cu care mi-am petrecut copilăria și primii ani de școală, pentru a schimba coarnele plugului cu condeiul și coasa cu rigla de calcul, nu am uitat nicicând locurile, considerate de mine, drept leagănul primelor bucurii unde am simțit pentru prima oară fiorul celor mai nobile și mai puternice sentimente.

Și acum îmi sunt vii în memorie primele zile de școală, când inimosul dascăl Ioachim Pop mi-a pus în mână condeiul și apoi cu multă răbdare m-a învățat meșteșugul scrisului și al cititului. Tot el a fost acela care mi-a completat cunoștințele căpătate în familie cu privire la originea și istoria neamului românesc.

Pe băncile roase de carii și vremi ale școlii din Florești, înființată de marele dascăl național Gheorghe Șincai, am înțeles adevăratul sens al răscoalelor țărănești conduse de Doja, Horea, Cloșca și Crișan, Avram Iancu și alții pentru dreptate socială și dezrobire națională. Același dascăl, Ioachim Pop, prin măiestria sa pedagogică m-a făcut să îndrăgesc matematica și fizica, încă din primii ani de școală - fapt care a avut o hotărâtoare înrăurire asupra alegerii drumului meu în viitor.

Așa cum am mai subliniat și în alte împrejurări, acolo, la Școala primară din Florești, cu toate condițiile grele în care se făcea carte în acea perioadă, am zidit fundația pe care apoi am clădit tot ceea ce am învățat în cei 13 ani de școală urmați la Cluj și București.

Întotdeauna am considerat o datorie de onoare pentru toți cei care s-au ridicat din mijlocul țărănimii muncitoare de a se preocupa de ridicarea satului său natal, de a-și aduce contribuția la înfăptuirea unuia dintre principalele obiective ale construirii societății românești democratice și anume, lichidarea diferenței dintre sat și oraș.

De câte ori revăd meleagurile dragi ale îndepărtatei mele copilării, fără să vreau, fac comparație între condițiile actuale de trai materiale și spirituale ale consătenilor mei și condițiile existente înainte de făurirea României Mari. Fac, de asemenea, comparație între condițiile în care se învăța în acea perioadă și condițiile cu totul superioare în care se învață astăzi. Termeni de comparație mi-a fost greu să găsesc.

Nici astăzi nu pot uita faptul că rețeaua ce alimentează orașul Cluj-Napoca cu energie electrică, mai bine de patru decenii a străbătut de-a lungul comuna natală și floreștenii stăteau în întuneric, electricitatea fiind considerată de vechea intelectualitate un privilegiu al orașenilor. La mai puțin de trei ani după 24 august 1944, becurile electrice ardeau pe străzile și în casele consătenilor mei. Floreștiul fiind prima comună electrificată din regiune (la aceasta a contribuit din plin și autorul acestor „Amintiri” n.n.).

Conștiința mă obligă ca - nu rareori - să fac comparația între ceea ce am făcut pentru comuna natală și ceea ce mi s-a dat și ajung la concluzia că ceea ce am primit este incomparabil mai mult. Am primit în primul rând energia și perseverența care m-au ajutat să trec peste numeroasele obstacole întâlnite pe drumul sinuos al vieții și astfel să pot folosi în interesul tinerele generații cunoștințele și experiența câștigate prin muncă asiduă.

DIPLOMA DE ÎNVĂȚĂTOARE

A **doamnei Măria Ghizela Viltz născută Turcu** fostă învățătoare în comuna Florești între anii 1902-1967. Originalul sub nr. 9/1900 în arhiva parohiei române din Florești-Cluj.

Diplomă de învățători pentru școlile populare elementare (text român-maghiar, redăm textul român integral):

„Doamna Măria Ghizela Viltz n. Turcu, născută la 18 iunie 1874 în Blașiu - comitatul Alba Inferioară, de religie greco-catolică, care ca elevă privatistă a terminat întreg cursul pedagogic și anume la Institutul pedagogic greco-catolic din Blașiu - și care, conform atestatului produs are o purtare morală bună, prezentându-se la examenul de calificare, ce s-a ținut la Institutul pedagogic

gr.cat. din Blașiu în 8 iunie 1900 și examinându-se din partea subscrisei comisiuni din obiectele prescrise pentru examenul de cualificațiune a învățătorilor de la școalele populare elementare a obținut următoarea clasificățiune:

Din religiune și morală eminent
Din pedagogie..... lăudabil
Din metoda instructiunii lăudabil
Din practica instructiunii..... lăudabil
Din limba și literatura română eminent
Din limba maghiară..... bun
Din limba germană eminent
Din istorie eminent
Din geografie eminent
Din constituțiunea patrieilăudabil
Din matematică lăudabil
Din fizică și chemiaeminent
Din istoria naturală.....eminent
Din economie.....lăudabil
Din desemn.....eminent
Din caligrafialăudabil
Din cânt _____
Din muzică _____
Din gimnastică _____
Din lucrul de mână.....eminent

In urma acestora declarăm pe Doamna Măria Ghizela Viltz n. Turcu de cualificată cu laudă pentru oficiul de învățătoare la școlile populare elementare cu limba de predare română și-i estrădăm prezenta diplomă de cualificațiune. Blaș în 9 iuniu 1900. Membrii comisiei examinatoare:

Gavril Pop m.p., canonic și inspector școlar archidiecezan	Georgiu Munteanu, director Ioan F. Negruțiu, profesor
Halmagy Ferencz Kir. tanfelugyelo (inspector școlar regesc)	Aurel P. Bota, profesor Dr. Ioan Rațiu, profesor

L S.

Elisa Bodocan, învățătoare

Nicolau Pop, profesor

Petre Ungureanu, profesor"

Documentul are sigiliul aplicat.

CORESPONDINTE

De la Fenesul Săsăsc

Fruntașa parohie Feneșul săsăsc din tractul protopopesc al Clujului, a avut la 26 Ianuar [stil nou] o adevărată zi de sărbătoare, din prilejul introducerii și instalării în slujba de paroh a tinerului preot Ioan Isaic.

Acest popor, care doară singur mai păstrează în acest ținut în marea străinismului nota românismului adevărat, în măsura cerută s-a gătit în timp scurt de o zi și jumătate să facă o frumoasă primire doritului inimii sale.

Duminecă în 26 Ianuar des de dimineață se apropiau cete, cete de bărbați și femei, tineri și bătrâni spre impunătoarea biserică zidită de neuitatul canonic din Blaj Demetriu Caianu. O ceată foarte mare de bărbați pleacă de la biserică în frunte cu 6 prapori spre a întâmpina la marginea satului dinspre Cluj, pe noul lor părinte, care venia însoțit de protopopul Dr. E. Dăianu. Ajunși acolo - la o distanță de 2 kilometri de la biserică, prin graiul învățătorului Ioan Caian, salută pe noul preot, care adânc mișcat, le mulțumește pentru dragostea ce le-o arată întâmpinându-l în un ger așa de mare și la o distanță atât de însemnată și le făgăduiește că se va sili din toate puterile, ca să le fie un părinte grabnic spre ajutorare în toate lipsurile de orice soi ar fi acelea. Imposantul convoiu să înșiră de două părți ale drumului și în frunte cu praporii și în mijloc având trăsura, cu care venia protopopul instalator și noul preot, în sunetul clopotelor pleacă și vin spre biserică, unde era așteptat de grosul poporului credincios. Aici învățătorul Ioachim Pop, adânc emoționat de priveliștea măreață, ce se înfățișa prin apropierea însoțitorilor noului preot și închegarea lor cu mulțimea credincioșilor și străinilor postați înaintea bisericii - în cuvinte călduroase, purcese din o inimă însuflețită de gândul, că aceasta comună bisericască primește - un tiner și distins preot - bineventează pe cel ce în numele Domnului vine în mijlocul lor spre a-i păstori.

Părintele Isaic le mulțumește din nou și cu vocea vibratoare de emoțiunea ce-l cuprinse cu desăvârșire, le arată programul cu care vine: „Ora et labora!” Protopopul și noul preot intră în biserică și încep sf. liturghie împreună cu administratorul interimar Eugeniu P. Păcurariu, capelan în Cluj, care servise deja utrenia.

Cântările de la sf. liturghie le-a executat foarte frumos corul mixt instruat condus de harnicul și inteligentul învățător Ioachim Pop. După evanghelie Eugeniu

P. Păcurariu, suie amvonul și în o predică simțită își ia rămas bun de la credincioșii săi de două luni și jumătate, îndemnându-i ca dragostea și ascultarea cu adevărat fiască ce i-au dovedit-o dânsului, s-o arate și nutrească neconținut și față de fiitorul lor preot.

La sfârșitul sf. liturghii protopopul Dr. E. Dăianu în cadrul unei pătrunzătoare vorbiri, și emoționat până la lacrimi introduce pe noul preot lasand ca adm. mterimal să-i cetească în auzul poporului, decretul de denumire' apoi predându-i evangelia, crucea și cheile, lasă loc noului preot cari din înălțimea amvonului, rostește o preafrumoasă cuvântare, arătând sarcina ce a luat asupra sa, și nădejdea în darul preabunului Dumnezeu, de la care așteaptă tot sprijinul și tot ajutorul în plinirea datorintelor sale cu toată acurateța și conștientșiositatea.

După introducere, oficianții civili, și întreagă inteliginta străină din loc felicită cu vădită bucurie pe simpaticul preot al Feneșului săsăsc.

Seara la ceasurile 71/2 , în una din șalele de învățământ ale scoalei a avut loc o producțiune teatrală împreunată cu câteva cântări de cor mixt sub conducerea învățătorului loachim Pop. Socotind timpul scurt în care au putut și au știut să se pregătească mai cu deadinsul, atât piesa „Arvinte si Pepelea" cât și cântările de cor au fost cât se poate de reușite.

Terminându-se producția, inteliginta și popo'rul au avut o cină comună frățească, la care s-au rostit și toaste.

Raportorul

(„Unirea", nr. 9/1908, p. 88; din colecția cercet. Vasile Lechintan)